

ความคิดอันยอมความได้ : ศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความ
จำใจหรือยากจนเหลือหนทางและทรัพย์มีราคาเล็กน้อย

ธณชัย สุริวงค์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ปริธีดี พนมยงค์
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2564

**CRIMINAL OFFENSE COMPOUNDABLE : CASE STUDIES
OFFENSE OF THEFT COMMITTED AGAINST THE WILL OR AN
ACCOUNT OF UNBEARABLE POVERTY, AND THE PROPERTY
STOLEN IS OF LITTLE VALUE**

TANAT SURIWONG

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

2021

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความผิดอันยอมความได้: ศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำ
ด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อย
เสนอโดย นายธณัชชัย สุริวงค์
สาขาวิชา นิติศาสตร์
หมวดวิชา กฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์

ได้พิจารณาเห็นชอบ โดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล)

อ.อัจฉริยา ชูตินันท์

.....กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์)

ดร.ปกป้อง ศรีสนิท

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปกป้อง ศรีสนิท)

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์ รับรองแล้ว

ดร.รัตนชัชวาลย์

.....คณบดีคณะนิติศาสตร์ปริทัศน์ พนมยงค์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย รัตนชัชวาลย์)

วันที่ ๑๖ เดือน พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๕๕

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ความผิดอันยอมความได้ : ศึกษาความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อย
ชื่อผู้เขียน	ธณชัย สุริวงค์
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2563

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับการใช้บทกฎหมายในความผิดฐานลักทรัพย์ที่ผู้กระทำได้กระทำไปเพราะความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อย ที่กฎหมายอาญากำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน โดยศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำความผิด ประวัติความเป็นมา คุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานลักทรัพย์ที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองอย่างแท้จริง หลักเกณฑ์และผลกระทบที่เกิดจากบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวต่อตัวผู้กระทำผิด ผู้เสียหาย และสังคม โดยศึกษาเปรียบเทียบการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อยตามกฎหมายประเทศไทยและกฎหมายต่างประเทศ

โดยที่ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำไปโดยความจำใจ หรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 335 วรรค 5 กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดอาญาแผ่นดินไม่สามารถยอมความได้โดยผู้เสียหายแต่ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการกลับไปใช้บทลงโทษตามมาตรา 334 ซึ่งเป็นโทษสถานเบากว่าแทน จึงทำให้คดีลักษณะดังกล่าวจะต้องขึ้นสู่ชั้นศาลอันจะก่อให้เกิดผลเสียเป็นการสร้างภาระให้แก่งานยุติธรรมเสียงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีอาญา เมื่อเทียบกับความร้ายแรงของอาชญากรรมและความเสียหายที่เล็กน้อย อีกทั้งการลงโทษทางอาญาแก่ผู้กระทำผิด เช่น โทษจำคุกและปรับ ตามมาตรา 334 จะก่อให้เกิดผลแก่เสียผู้กระทำผิดเองเพราะการลงโทษนั้นไม่ได้สัดส่วนกับการกระทำความผิด

ผู้เขียนได้เสนอให้มีการเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญาภาคความผิด ในลักษณะที่ 12 ว่าด้วยความผิดเกี่ยวทรัพย์สินมาตรา 335/1 ว่า ถ้าการกระทำความผิดตามบทบัญญัติในมาตรา 334 มิได้กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ และเป็นการกระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อย ให้เป็นความผิดอันยอมความได้ อันจะทำให้ผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อยมีโอกาสได้เจรจาระงับข้อพิพาทได้อย่างเช่นความผิดฐานฉ้อโกงหรือยักยอก อันเป็นการเบี่ยงเบนคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกพิพากษาจำคุกเพราะความผิดเล็กน้อยหรือมีประวัติต้องคำพิพากษาคดีอาญาติดตัว โดยศึกษาหลักกฎหมายต่างประเทศได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ฟินแลนด์ หรือสหรัฐอเมริกา เป็นต้น มาเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้มีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเป็นธรรมและเหมาะสมแก่ผู้กระทำความผิดดังกล่าว และสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน

Thesis Title	Criminal offense compoundable : Case studies offense of theft committed against the will or an account of unbearable poverty, and the property stolen is of little value
Author	Tanat Suriwong
Thesis Advisor	Asso.Prof. Achariya Chutinun
Department	Law
Academic Year	2020

ABSTRACT

This thesis is aimed to study the problem that orientates around the act of stealing. Whether an act of stealing is encouraged by pure intention of a perpetrator or the perpetrator's intolerance to poverty, and no matter how greatly is the monetary value of the stolen property or asset, the criminal law consider an act of stealing a public offense. This thesis studies the theories and motivations behind this illegitimate act, the history, the morality of the law to protect those that their properties got stolen, the criteria and consequences of those convicted, affected, and the society in direct correlation to the law. All the aforementioned will be discussed through the comparison of an act of stealing that is encouraged by pure intention and an act of stealing that is encourage by the perpetrator intolerance to poverty.

The perpetrator's punishment cannot be, by any means, reduced, whether an act of stealing is encouraged by pure intention of a perpetrator or the perpetrator's intolerance to poverty, it is considered a public offense. Bring this notion to the court of law will bring about several negative consequences. First and foremost, it puts a burden on the juridical system. Secondly, it is a waste of the national budget in order to conduct a criminal case. On top of that, the punishment adopted by the criminal law is not worthy of the act because the punishments are not in proportion to the act. Take, for example, the perpetrator is to be fined as well as imprisoned according to Section 334.

In this thesis, the author proposes an additional provision in the Criminal Code Section 12 on offense relating to the property. Section 335/1 proposed punishments according to Section 334 if the act is not violate public interest, and committed against the will or on account of

unbearable poverty, and the property stolen is of little value is compoundable offense. This will permit a stealing act that is encouraged by pure intention of a perpetrator or the perpetrator's intolerance to poverty a negotiable one. Take, for example, an offense by fraud, oftentimes, does not reach the court of law, in order to protect the perpetrator from being sentenced or being attached with a criminal record, as a result of the act being mildly severe. The countries in which this thesis will delve into and uses an ideal comparison are Germany, Finland, and the United States. The enforcing laws should be moral, appropriate, meanwhile coherence with the changing society.

กิตติกรรมประกาศ

การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาและความอนุเคราะห์จากท่านรองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาใช้เวลาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ติดตามความก้าวหน้าและเอาใจใส่ในการทำวิทยานิพนธ์ ตลอดจนตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ชี้แนะแนวทางและข้อเสนอแนะ จนทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี ผู้เขียนจึงขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์เป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านศาสตราจารย์ ดร. ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสนิท และ ท่านรองศาสตราจารย์อัจฉริยา ชูตินันท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ คำชี้แนะ และแนวทางในการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ รวมถึงแนะนำตำรา และเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการจัดทำและปรับปรุงแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

สุดท้ายนี้ผู้เขียนขอขอบพระคุณ พ่อและแม่ ที่สนับสนุนและส่งเสริมด้านการศึกษาแก่ผู้เขียนมาโดยตลอด รวมถึงนางสาวจริญญา อิ่มหอมพันธ์ ผู้ที่คอยให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาในการจัดทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จได้ในที่สุด

ธณัชชัย สุริวงค์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	5
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับความในความคิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำ โดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อย.....	7
2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดทางอาญา.....	7
2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมรับความได้ในกฎหมายอาญา.....	16
2.3 แนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์.....	22
2.4 หลักเกณฑ์ในการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจ หรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อย ให้เป็นความผิดอัน ยอมรับความได้.....	37
3. หลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยจำใจหรือยากจน เหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยตามกฎหมายต่างประเทศ.....	45
3.1 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	45
3.2 ประเทศฟิลิปปินส์.....	48
3.3 ประเทศฟินแลนด์.....	50
3.4 ประเทศนอร์เวย์.....	53
3.5 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อยตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ.....	62
4.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์ที่ผู้กระทำได้กระทำโดยกระทำโดยจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อยที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินตามกฎหมายอาญาของประเทศไทย.....	62
4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยกับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อื่น ๆ ที่กฎหมายของประเทศไทยกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้.....	64
4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยตามกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ.....	66
4.4 วิเคราะห์หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยให้เป็นความผิดอันยอมความได้ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย.....	67
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ	71
5.1 บทสรุป.....	71
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	74
บรรณานุกรม.....	75
ประวัติผู้เขียน.....	78

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสถานการณ์ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมมีความเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เนื่องจากประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นแต่อัตราการจ้างงานกลับลดลงไม่สอดคล้องกับจำนวนประชากรเพราะการขยายตัวของเศรษฐกิจไม่ทั่วถึงประกอบกับได้มีการคิดค้นเทคโนโลยีเข้ามาช่วยอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตทั้งในระดับครัวเรือนและระดับอุตสาหกรรม มีการคิดค้นเครื่องจักรขึ้นมาและมีบทบาทสำคัญแทนแรงงานมนุษย์ส่งผลให้แรงงานคนเกิดการว่างงานและขาดรายได้ อันนำไปสู่สาเหตุการก่ออาชญากรรมสอดคล้องกับแนวคิดของนักอาชญาวิทยาที่มีชื่อว่า วิลเลียม บองเช (William Bonger) ซึ่งศึกษาพบว่าในสังคมที่มีการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในการประกอบธุรกิจโดยมุ่งแต่หวังผลกำไรจะขาดความรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม สถิติคดีอาชญากรรมก็จะเพิ่มมากขึ้น และจะพบว่าผู้กระทำผิดส่วนใหญ่มีฐานะยากจนและขาดเสถียรภาพในการประกอบอาชีพ หรือกล่าวได้ว่าปัญหาเศรษฐกิจและความยากจน คือสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดอาชญากรรมในสังคมซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ คาร์ล มาร์ค (Carl Marks) ที่กล่าวไว้ว่าสภาพเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดอาชญากรรม¹ ซึ่งปัญหาความยากจนที่เกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจนี้เองที่เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดอาชญากรรมประเภทความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเป็นปัญหาที่พบได้ทั่วไปในทุกประเทศ โดยที่ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเหล่านี้ บางครั้งจะพบว่าผู้กระทำผิดกระทำไปเพราะความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานเพื่อที่จะเอาชีวิตรอดจากความอดอยาก มิได้กระทำไปเพราะความเป็นอาชญากรโดยแท้ ดังที่ปรากฏให้เห็นในข่าวว่ามีการลักมะพร้าว 3 ลูกเพื่อให้ภรรยาท้องกิน แต่ต้องถูกพนักงานสอบสวนดำเนินคดีอาญา² โดย

¹ อัจฉริยา ชูตินันท์ , อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2563, หน้า 50.

² ข่าวไทยรัฐออนไลน์ “ ถึงคิดลูก! ลักมะพร้าว 3 ลูกให้เมียท้องกิน เจ้าของเรียก 5 หมื่น”, สืบค้นเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2563, จาก <https://www.thairath.co.th/content/586573>.

เมื่อพิจารณาข้อเท็จจริงตามที่ปรากฏในข่าวจะพบว่าทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดเอาไปมีราคาเพียงเล็กน้อย แต่โทษที่ผู้กระทำได้รับคือระวางโทษจำคุกและปรับตามกฎหมาย³

ในประเทศไทยความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดที่เกิดขึ้นมากที่สุดในความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินจากสถิติรายงานการรับแจ้งว่ามีการกระทำความผิดสูงที่สุดในประเทศไทยจากข้อมูลสถิติความผิดอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2562 ถึง 31 ธันวาคม 2562 ได้มีการจับกุมผู้ต้องหามากถึง 17,519 ราย มากกว่าความผิดฐานฉ้อโกง ในอันดับ 2 เกือบ 3 เท่า⁴ (ในหมวดความผิดที่กระทำต่อทรัพย์สิน) ซึ่งโทษทางอาญาของความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 คือ จำคุกไม่เกินสามปี และปรับไม่เกินหกหมื่นบาท เป็นความผิดที่มีทั้งโทษจำคุกและปรับ และเป็นความผิดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินส่งผลให้ความผิดดังกล่าวไม่อาจมีการยอมความได้เมื่อคดีเข้าสู่กระบวนการทางกฎหมายแล้ว แม้ทรัพย์สินที่ผู้กระทำความผิดลักไปจะได้นำไปด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อยก็ตาม และถึงแม้ผู้กระทำความผิดจะยินยอมชดเชยค่าเสียหายหรือคืนทรัพย์สินที่ลักมาให้แก่ผู้เสียหายประกอบกับผู้เสียหายไม่คิดใจที่จะดำเนินคดีโดยมีการถอนฟ้องหรือถอนคำร้องทุกข์ ก็ไม่สามารถทำให้คดีระงับไปทั้งหมด เฉพาะแต่ในส่วนของผู้เสียหายเท่านั้นที่ระงับไป แต่พนักงานอัยการซึ่งเป็นทนายความแผ่นดินยังมีหน้าที่ทำเรื่องส่งสำนวนขึ้นสู่ศาลเพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาต่อไป แม้ศาลจะเห็นแก่ความจำใจหรือยากจนของจำเลยจึงพิพากษารอลงอาญาแก่จำเลย แต่การเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมนั้นย่อมทำให้รัฐและจำเลยเสียงบประมาณค่าใช้จ่าย อีกทั้งจำเลยย่อมได้ชื่อว่าเป็นผู้ต้องคำพิพากษามีคดีติดตัว ทำให้จำเลยประสบความยากลำบากในการประกอบอาชีพ ถูกสังคมรังเกียจไม่เป็นที่ต้อนรับเมื่อถึงคราวที่ต้องกลับเข้ามาใช้ชีวิตในสังคมอีกครั้ง

ทั้งนี้แต่หากพิจารณากฎหมายอาญาต่างประเทศเช่นประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เกี่ยวกับเรื่องการกระทำความผิดด้วยลักทรัพย์จะแบ่งประเภทของการลักทรัพย์เป็นสามระดับ คือ 1. ลักทรัพย์ที่มีมูลค่าเล็กน้อย (Petty Theft⁵) 2. ลักทรัพย์ธรรมดา (Theft⁶) 3. ลักทรัพย์

³ ทวีเกียรติ มินะกะนิษฐ, ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับอ้างอิง), พิมพ์ครั้งที่ 15, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2547), น. 455.

⁴ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง. “สถิติฐานความผิดคดีอาญา(คดี 4 กลุ่ม) หน่วยงาน ทั่วประเทศ ของปี พ.ศ. 2562”, สืบค้นเมื่อวันที่ 2 พฤษภาคม 2563, จาก <http://pittc.police.go.th/dirlist/dirlist.php?dir=/crimes>.

⁵ Strafgesetzbuch – StGB, Section 248a.

⁶ Ibid, Section 242.

อันมีเหตุรุนแรง (Aggravated theft⁷) ซึ่งความผิดฐานลักทรัพย์เล็กน้อยกฎหมายอาญาของประเทศสหพันธ์รัฐสาธารณรัฐเยอรมนีกำหนดให้ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะดำเนินคดีเองได้⁸ ซึ่งการลักทรัพย์ธรรมดา(Theft) และการลักทรัพย์ที่มีลักษณะรุนแรง (Aggravated theft) กฎหมายยังคงกำหนดโทษจำคุกและดำเนินคดีอาญาโดยรัฐเหมือนทุก ๆ ประเทศ หรือกฎหมายอาญาประเทศฟินแลนด์กำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์เล็กน้อยให้เป็นความผิดที่มีแต่โทษปรับเท่านั้น ไม่มีโทษจำคุก จะเห็นได้ว่าทั้งกฎหมายอาญาประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมันและฟินแลนด์ไม่ประสงค์ที่จะลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดให้สิ้นเปลืองงบประมาณในการดูแลผู้ต้องขัง

นอกจากนั้นเมื่อพิจารณากฎหมายอาญาในประเทศไทย ความผิดฐานฉ้อโกง หรือ ยักยอกที่จำเลยมีเจตนาเอาทรัพย์ไปจากผู้เสียหายในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์เช่นเดียวกับลักทรัพย์ เพียงแต่แตกต่างกันที่วิธีการกระทำความผิดเท่านั้น กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดที่ยอมความได้(มาตรา 344 ฉ้อโกง และ มาตรา 356 ยักยอก) ทั้งที่ผลกระทบต่อสังคมของการกระทำความผิด ฉ้อโกงหรือยักยอก อาจมีวงกว้างและมีมูลค่าความเสียหายมากกว่าความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาทั่วไป สิทธิของผู้เสียหายตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาจะต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน จึงจะดำเนินคดีได้ และกฎหมายยังให้คู่กรณีเจรจาตกลงยอมความให้คดีระงับก่อนขึ้นสู่การพิจารณาของศาล เพราะกฎหมายกำหนดให้ความผิดทั้งสองฐานนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ เมื่อผู้กระทำความผิดชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ผู้เสียหาย และผู้เสียหายไม่ตั้งใจดำเนินคดีต่อไป คดียอมระงับไปทั้งหมด ตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 อนุ 2 และพนักงานอัยการไม่มีอำนาจในการดำเนินคดีใด ๆ ต่อผู้กระทำความผิดอีก ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 36 อนุ 3 ผู้กระทำความผิดกลับไปเริ่มต้นชีวิตใหม่โดยไม่มีมลทินใด ๆ ติดตัว ในขณะที่ผู้กระทำความผิดลักทรัพย์บางครั้งผู้กระทำ ได้ไปเพราะความพลั้งเผลอ หรือเพราะความยากจน จากการถูกบีบบังคับทางสังคมและเศรษฐกิจ จึงได้กระทำความผิดขึ้นและบางครั้งทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย แต่เนื่องจากความผิดฐานลักทรัพย์นั้นกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ทำให้ผู้กระทำความผิดต้องถูกดำเนินคดีและ

⁷ Ibid, Section 243

⁸ Ibid, Section 248a

“Section 248a Theft and misappropriation of property of minor value

Theft and misappropriation of property of minor value is prosecuted only upon request in the cases under section 242 and 246, unless the prosecuting authority deems there to be a special public interest in prosecution which calls for ex officio intervention”

อาญาเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล ซึ่งศาลจะมีคำพิพากษาและทำให้ผู้กระทำผิดกลายเป็นผู้มีประวัติอาชญากรรมติดตัว หรืออาจต้องถูกพิพากษาจำคุกเป็นภาระให้กับงานราชการและสิ้นเปลืองงบประมาณ อีกทั้งการนำผู้กระทำผิดเข้าเรือนจำในช่วงเวลาสั้นๆ เป็นเพียงหลักประกันว่าสังคมจะไม่ถูกผู้กระทำผิดดังกล่าวกลับไปอยู่ในสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น เป็นการตัดจำเลยออกจากสังคม แต่กลับได้ผลร้ายตกแก่จำเลยเพราะบุคคลที่พอจะกลับตัวได้บ้างจากที่เคยมีอาชีพสุจริต ต้องอับอายเพื่อนบ้าน และมีแนวโน้มที่จะกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ประกอบกับรัฐยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีอาญาโดยเฉลี่ยคดีละ 76,600 ดอลลาร์⁹ ซึ่งเมื่อพิจารณานำแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์มาประกอบจะพบว่าต้นทุนในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีอาญาในบางคดีมีมากกว่าความเสียหายที่ผู้กระทำผิดได้ก่อขึ้น ผลในท้ายที่สุดสังคมและตัวจำเลยเองไม่ได้รับประโยชน์จากโทษจำคุกดังกล่าวแต่อย่างใด

ดังนั้นจึงสมควรแก้ไขกฎหมายความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อยของประเทศไทยให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้กระทำความผิด และเป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีอาญาได้

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นมา หลักกฎหมายและหลักเกณฑ์การกำหนดความผิดอันยอมความได้ในความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีมูลค่าเล็กน้อย
2. เพื่อวิเคราะห์ถึงปัญหาที่เกิดจากบทบัญญัติของกฎหมายที่กำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน
3. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการกำหนดความรับผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยของกฎหมายประเทศไทยและต่างประเทศ

⁹ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์, ทรงพล สงวนจิตร, อิศร์กุล อุณหเกตุ, ธราธร รัตนนฤมิตร, สุนทร ต้นมันทอง, ปวีศร เลิศธรรมเทวี “โครงการวิเคราะห์กฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาด้านเศรษฐศาสตร์”, สืบค้นเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2563, จาก <https://tdri.or.th/2013/03/tdri-factsheet-09>.

4. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนากฎหมายอาญาของประเทศไทยเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในกรณีที่ทรัพย์มีมูลค่าเล็กน้อยและผู้กระทำได้กระทำไปโดยจำใจหรือยากจนเหลือทนทานเพื่อกำหนดให้ความผิดอันยอมความได้ อันจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพเหมาะสมแก่ความผิดที่ผู้เสียหายกระทำ

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ปัจจุบันกฎหมายอาญาของไทยในความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดินนั้น มาตรการบังคับโทษไม่สามารถแก้ไขพฤติกรรมของจำเลยให้กลับเป็นคนดีกลับคืนสู่สังคมได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ และมีจำเลยจำนวนมากที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อยจะต้องถูกดำเนินคดีในข้อหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลให้จำเลยเป็นผู้มีประวัติอาชญากรรมติดตัว ซึ่งเป็นการลงโทษที่ไม่เหมาะสมกับความผิดที่จำเลยกระทำลงไป เพราะการกระทำดังกล่าวมีความเป็นอาชญากรรมน้อย อีกทั้งรัฐต้องเสียค่าใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ชั้นพนักงานสอบสวน ขึ้นศาล ไปจนถึงส่วนงานราชทัณฑ์

ดังนั้นจึงเห็นสมควรแก้ไขกฎหมายอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ ที่ผู้กระทำผิดได้กระทำต่อทรัพย์ที่มีมูลค่าเล็กน้อย ให้สามารถยอมความได้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อการบังคับใช้กฎหมาย และเกิดประโยชน์แก่ตัวผู้กระทำผิดและสังคมต่อไป

1.4 ขอบเขตการศึกษา

วิจัยนี้เป็นการศึกษาถึงแนวคิด และหลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อย ตามกฎหมายอาญาสารบัญญัติ ของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน ประเทศฟิลิปปินส์ ประเทศฟินแลนด์ ประเทศนอร์เวย์ และประเทศสหรัฐอเมริกา เปรียบเทียบกับความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยในประเทศไทย

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยจะใช้การค้นคว้าเอกสาร (Documentary research) ตำรากฎหมายประมวลกฎหมาย บทความ วิทยานิพนธ์ หรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ คำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้อง รวมถึง

ข้อมูลที่ได้จากการสืบค้นผ่านระบบอินเทอร์เน็ต จากเว็บไซต์ต่าง ๆ ที่น่าเชื่อถือ ทั้งของประเทศไทย และต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความเป็นมา หลักกฎหมายและหลักเกณฑ์การกำหนด ความผิดอันยอมความได้ในความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือ ทุนทาน และทรัพย์มีมูลค่าเล็กน้อย
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ในกรณีที่ทรัพย์มีมูลค่า เล็กน้อย ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทุนทาน ต่อความเหมาะสมในดำเนินคดีอาญา และการลงโทษผู้กระทำผิด
3. ทำให้ทราบถึงการกำหนดความรับผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจน เหลือทุนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยของประเทศไทยและต่างประเทศ
4. ทำให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนากฎหมายอาญาของประเทศไทยเกี่ยวกับการกระทำ ความผิดฐานลักทรัพย์ในกรณีที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทุนทานและทรัพย์มีราคา เล็กน้อยเพื่อกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ อันจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายเกิดความเป็น ธรรมและเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดยอมความกันได้ก่อนที่คดีจะขึ้นสู่ศาล

บทที่ 2

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมความในความรับผิดชอบหลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อย

มนุษย์ทุกคนเกิดมามีสิทธิทางร่างกายและทรัพย์สินติดตัวมาด้วยแต่กำเนิด สิทธิดังกล่าวคือสิทธิที่จะห้ามไม่ได้ผู้อื่นกระทำการใด ๆ อันเป็นการละเมิดต่อตนทั้งในด้านร่างกายและทรัพย์สิน แต่โดยที่สิทธินี้เป็นเพียงแก่นามธรรมไม่มีสภาพเป็นบทบังคับ ไม่สามารถใช้กับสังคมที่มนุษย์อยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากได้ จึงต้องมีการกำหนดเป็นระเบียบประเพณีปฏิบัติเพื่อให้สังคมอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบ ต่อมาภายหลังสังคมมนุษย์เริ่มพัฒนาขึ้นมีความซับซ้อนของพฤติกรรมของมนุษย์ที่ควบคุมได้ยากอีกทั้งเกิดประเภทลักษณะความผิดรูปแบบใหม่ขึ้น จึงต้องมีการกำหนดให้ประเพณีปฏิบัติดังกล่าวเป็นความผิดอาญาและกำหนดบทลงโทษที่ชัดเจนซึ่งใช้บังคับอยู่จนถึงปัจจุบันนี้คือกฎหมาย เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำละเมิดต่อสิทธิของผู้อื่น

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความผิดทางอาญา

การกระทำใดที่จะถือว่าเป็นอาชญากรรมและถูกควบคุมโดยรัฐผ่านกฎหมายนั้น ไม่มีคำจำกัดความที่แน่นอนตายตัว แต่มีนักกฎหมายหลายท่านได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับความเหมาะสมของกฎหมายอาญาไว้ดังนี้

2.1.1 ขอบเขตการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญา

เฮร์เบิร์ต แอล แพ็กเกอร์ (Herbert L. Packer) ในหนังสือ เรื่อง The Limits of the Criminal Sanction ได้ให้หลักการไว้ 6 ประการ ในอันที่จะถือว่าการกระทำนั้นควรเป็นความผิดอาญาหรือไม่ดังนี้¹

(1). การกระทำนั้นเป็นที่เห็นได้ชัดในหมู่มชนส่วนมากกว่า เป็นการกระทำที่กระทบกระเทือนต่อสังคม และหมู่มชนส่วนมากมิได้ให้อภัยแก่การกระทำนั้น

¹ Herbert L. Packer, The Limits of the Criminal Sanction (California : Standford University Press, 1968), P. 296 อ้างถึงใน เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค ๑ เล่ม ๑ (กรุงเทพมหานคร : กรุงเทพมหานคร พิมพ์ครั้งที่ 2562), น. 2.

(2). ถ้าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดทางอาญาแล้ว จะไม่ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษประการต่าง ๆ

(3). การปราบปรามการกระทำเช่นนั้น กล่าวคือการถือว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดทางอาญาจะไม่มีผลเป็นการลดการกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องให้น้อยลงไป

(4). หากเป็นความผิดอาญาแล้ว จะมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

(5). การใช้กระบวนการยุติธรรมทางอาญากับการกระทำดังกล่าวจะไม่มีผลทำให้เกิดการใช้กระบวนการนั้นอย่างเกินขีดความสามารถทั้งด้านคุณภาพและปริมาณ

(6). ไม่มีมาตรการควบคุมอย่างสมเหตุสมผลอื่น ๆ แล้ว นอกจากการใช้กฎหมายอาญากับกรณีที่เกิดขึ้น

Lon Fuller เห็นว่ากฎหมายและศีลธรรมมีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ศีลธรรมเป็นเหตุผลที่แฝงอยู่ภายใต้การบังคับกฎหมาย ดังนั้น Lon Fuller จึงได้เสนอหลักเกณฑ์ในการบัญญัติกฎหมายที่เหมาะสมไว้ 8 ประการ คือ²

(1). ต้องมีการวางเกณฑ์ในการบังคับ เพื่อให้เกิดความแน่นอนชัดเจนในสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง

(2). เกณฑ์ดังกล่าวจะต้องเป็นการใช้ไปในอนาคต ไม่ใช่มุ่งย้อนไปในอดีต เพราะหากมีเกณฑ์ย้อนหลังเท่ากับบุคคลจะต้องถูกลงโทษสำหรับการกระทำในอดีตที่ในขณะที่นั้นการกระทำนั้นไม่ผิด

(3). เกณฑ์ในการควบคุมต้องมีการเผยแพร่ให้ทราบทั่วกัน เพื่อให้ประชาชนทราบว่า การกระทำใดของตนที่จะถูกควบคุมหรือถูกบังคับโดยกฎเกณฑ์ดังกล่าว

(4). เกณฑ์การควบคุมต้องมีลักษณะที่รัดกุม เหมาะสม

(5). เกณฑ์การควบคุมต้องไม่มีลักษณะที่ขัดแย้งกับกฎเกณฑ์อื่น ๆ เพื่อไม่ให้ประชาชนเกิดความสับสน

(6). การปฏิบัติตามเกณฑ์ควบคุมดังกล่าวต้องสามารถปฏิบัติได้จริง เพราะเกณฑ์ที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ย่อมทำให้การควบคุมนั้นไร้ประโยชน์

² Austin M. Chinhengo. (1995). Essential Jurisprudence. p. 68. อ้างถึงใน พชรพร หงส์สุวรรณ. “เหตุทำให้คดียอมความได้ : ศึกษากรณีความผิดบางฐานระหว่างสามีภริยา”.(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ปริธี พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต 2555), น 9.

(7). เกณฑ์ควบคุมนั้นต้องไม่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพราะความแน่นอนชัดเจนของกฎเกณฑ์เป็นสาระสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการปฏิบัติตามได้

(8). เกณฑ์การควบคุมที่ได้เผยแพร่ให้ทราบทั่วไปนั้นต้องสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติในการควบคุมของเจ้าหน้าที่ซึ่งรับผิดชอบดูแลและบังคับใช้เกณฑ์ดังกล่าว

ส่วน Tadeusz Grygier เห็นว่า ในความคิดของมนุษย์นั้น กฎหมายกับความยุติธรรมเป็นสิ่งที่อยู่ร่วมกันในสถานะเดียวกับที่เข้าใจในระบบศาสนา มนุษย์มีแนวโน้มที่จะเชื่อว่าระบบความยุติธรรมที่ตนเข้าใจนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ดังนั้น เมื่อมนุษย์พบว่ามีความหมายที่แตกต่างออกไปจากความเข้าใจดั้งเดิมก็เท่ากับว่ากฎหมายนั้นผิดพลาดและไม่ยุติธรรม และยังเห็นว่า การที่มนุษย์เปรียบเทียบความยุติธรรมตามธรรมชาติว่ามีลักษณะเดียวกับความสูงสุดของเทพเจ้าหรือสิ่งที่ตนนับถือว่าสูงสุดและเป็นสากล ทำให้มนุษย์ไม่ยอมรับความคิดที่ว่า สิ่งที่เป็นความถูกต้องในสถานที่และเวลาหนึ่งอาจไม่ใช่ความถูกต้องในอีกสถานที่หนึ่งหรืออีกเวลาหนึ่งก็ได้ ดังนั้น Tadeusz Grygier จึงเห็นว่า ถึงเวลาสมควรแล้วที่จะเปลี่ยนแนวคิดที่ว่ากฎหมายอาญามีหน้าที่ควบคุมมนุษย์ในลักษณะเดียวกับเจตจำนงของสิ่งสูงสุดในทางศาสนาและ Tadeusz Grygier ยังได้เสนอแนวคิดที่ว่ากฎหมายที่มนุษย์ต้องการคือ³

- 1). กฎหมายซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งของมนุษย์ได้โดยแท้จริง
- 2). กฎหมายซึ่งจะควบคุมพฤติกรรมของแต่ละบุคคลหรือแต่ละกลุ่มบุคคล เพื่อปกป้องชุมชน
- 3). กฎหมายที่จะนำมาซึ่งความสุขแก่ประชาชนจำนวนมากที่สุด ซึ่งกฎหมายที่มนุษย์เหล่านี้ต้องการ ควรต้องมีลักษณะดังนี้
 - (3.1) ไม่ใช่การลงโทษที่เป็นการทารุณ
 - (3.2) ใช้บังคับโดยเท่าเทียม
 - (3.3) เป็นมาตรการที่มีเมตตาธรรม
 - (3.4) ไม่สนับสนุนผลซึ่งไม่ใช่ความสุขอันแท้จริง

³ Tadeusz Grygier. (1977). Social Protection Code : A New Model of Criminal Justice. P. xvii. อ้างถึงใน สกต นิสารัตน์. “กฎหมายอาญาและการลงโทษที่เหมาะสม : แนวความคิดทางด้านปรัชญาและความยุติธรรมทางสังคม”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2545), น 40-46.

นอกจากนี้ Tadeusz Grygier เห็นว่าโดยทั่วไปคนมักตื่นตระหนกถึงอาชญากรรมในสองแง่ คือ ความร้ายแรงของอาชญากรรม (harm or risk) และข้อตำหนิ (culpability) ซึ่งรวมถึงความรับผิดชอบเด็ดขาด (strict liability) ด้วย ซึ่ง Tadeusz Grygier แยกอาชญากรรมออกเป็น 3 ส่วน⁴ คือ

1). ลักษณะความเป็นอันตราย (harm characteristically done) หรือความเสียหายซึ่งเกิดจากการกระทำของผู้กระทำ

2). ความเบี่ยงเบนจากมาตรฐานของบุคคลที่มีเหตุผลในภาวะเช่นนั้น (deviation from the standard of the reasonable person)

3). ระดับของความเป็นอันตรายต่อสังคม (degree of social danger)

2.1.1.1 ภารกิจของกฎหมายอาญา

กฎหมายอาญาถือกำเนิดขึ้นเพื่อควบคุมพฤติกรรมของบุคคลในสังคม และป้องปรามไม่ให้บุคคลกระทำความผิด ฉะนั้นภารกิจของกฎหมายอาญาจึงเกี่ยวกับ 3 เรื่องใหญ่ดังต่อไปนี้⁵

(1). ภารกิจในการคุ้มครองสังคม สังคมเกิดมาจากมนุษย์ที่รวมกลุ่มกันพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในการเอาตัวรอด เพราะมนุษย์ที่อยู่อาศัยอย่างโดดเดี่ยวนั้นจะดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความยากลำบาก แต่การอยู่รวมกันของบุคคลนั้นย่อมนำมาซึ่งความขัดแย้งระหว่างบุคคลในสังคม มีตั้งแต่เรื่องเล็กน้อย ไปจนถึงเรื่องใหญ่ สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นในทุก ๆ สังคมจนไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เดิมสังคมจะมีกฎเกณฑ์สังคมที่เรียกว่า “ระเบียบสังคม” (soziale Ordnung) ซึ่งใช้กันอยู่เป็นจำนวนมาก เพื่อควบคุมความประพฤติของมนุษย์ให้อยู่ในกรอบ แต่เนื่องจาก “ระเบียบสังคม” ไม่มีสภาพบังคับและบทลงโทษ เนื่องจากเป็นเรื่องสมัครใจของบุคคลที่จะปฏิบัติตามหรือไม่ก็ได้ ทำให้สังคมเกิดความไม่สงบอยู่ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายที่มีสภาพบังคับและมีการกำหนดโทษไว้ ซึ่งก็คือกฎหมายอาญาที่บังคับใช้กันอยู่จนถึงปัจจุบันนี้ และภารกิจกำหนดโทษไว้อย่างรุนแรงนั้นเพื่อเป็นหลักประกันว่ากฎหมายจะสามารถให้ความมั่นคง ปลอดภัยและคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของคนในสังคมได้

แต่เนื่องจากกฎหมายอาญานั้นมีบทลงโทษที่รุนแรงเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่ผู้กระทำความผิดที่จะต้องสูญเสียไปถ้าหากได้กระทำความผิดขึ้น การบังคับใช้กฎหมายอาญานั้นจึงควรใช้เท่าที่จำเป็นเฉพาะพฤติกรรมที่มีความรุนแรงและเป็นภัยต่อสังคมเท่านั้น หลีกเลี่ยงการบังคับใช้กฎหมายอาญาพร่ำเพรื่อโดยไม่จำเป็น เพราะจะทำให้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลจะต้องถูกกระทบกระเทือน

⁴ เพิ่งอ้าง, น. 41-42.

⁵ คณิต ฅ นคร, กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2563), น 63.

ทั้งนี้ กฎหมายอาญานั้นควรจะเป็นหลักประกันสิทธิและเสรีภาพให้แก่บุคคลในสังคมด้วย มิใช่มุ่งจำกัดแต่สิทธิและเสรีภาพของบุคคลแต่เพียงอย่างเดียว

(2). ภารกิจในการปราบปรามและในการป้องกันการกระทำความผิด โดยที่กฎหมายอาญานั้นมีภารกิจในการคุ้มครองสังคมสองประการ คือ ในทางปราบปรามและในทางป้องกันการกระทำความผิด เมื่อมีความผิดเกิดขึ้นก็ต้องใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดนั้น ในขณะที่เดียวกันการปราบปรามการกระทำความผิดยังเป็นการป้องกันมิให้การกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้นอีกในอนาคตอีกด้วย เพราะการปราบปรามการกระทำความผิดโดยใช้การลงโทษทางอาญานั้นจะต้องกระทำเพื่อให้เกิดความรู้สึกต่อทั้งผู้กระทำความผิดและบุคคลทั่วไปว่า การกระทำความผิดดังกล่าวนั้นสังคมไม่ยอมรับและในขณะที่เดียวกันก็ต้องกระทำเพื่อเตือนบุคคลทั่วไปด้วยว่า ถ้ามีการกระทำเช่นนั้นเกิดขึ้นอีกก็จะต้องมีการลงโทษเช่นเดียวกัน ซึ่งถ้ามีการใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิดอย่างเหมาะสมแล้ว การใช้กฎหมายอาญาจะบรรลุวัตถุประสงค์ของ “การป้องกันทั่วไป” (Generalprävention) ของกฎหมายอาญาอันเป็นการ “ป้องกันโดยอ้อม” (Mittelbare Prävention) อีกด้วย ดังนั้น “ภารกิจในการปราบปราม” (repressive Funktion) การกระทำความผิด และ “ภารกิจในการป้องกัน” (präventive Funktion) จึงเป็นภารกิจที่ที่เชื่อมโยงกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของภารกิจหลักในกฎหมายอาญา

ในการใช้กฎหมายอาญาในการปราบปรามการกระทำความผิด นอกจากจะให้ผลในการบรรลุวัตถุประสงค์ “การป้องกันโดยอ้อมแล้ว” (mittelbare Prävention) แล้ว ก็ควรจะต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์หลักของการใช้กฎหมายอาญา คือ “การป้องกันโดยตรง” (unmittelbare Prävention) ด้วย กล่าวคือ จะต้องบรรลุผลในการป้องกันผู้กระทำความผิดบางคนที่มีความเสี่ยงที่จะเป็นอันตรายและคาดหมายได้ว่าเขาจะก่อเหตุการณ์อันไม่พึงประสงค์นั้นซ้ำอีก เพื่อให้ภารกิจคุ้มครองสังคมของกฎหมายอาญาบรรลุเป้าหมายอย่างแท้จริง กรณีจึงอาจมีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการบังคับทางอาญาอื่นที่ไม่ใช่โทษสำหรับผู้กระทำความผิดประเภทนี้ เรียกว่า “วิธีการเพื่อความปลอดภัย” ซึ่งเรียกการป้องกันในแง่ที่ว่า “การป้องกันพิเศษ” (Spezialprävention) ทั้งนี้ “วิธีการเพื่อความปลอดภัย” จะมีลักษณะที่แตกต่างจาก “โทษ” ในส่วนที่ไม่มีความเป็นอิสระหรือเป็นเอกเทศโดยตัวเอง แต่เป็น “มาตรการบังคับทางอาญา” (Kriminalaktion) ที่ต้องขึ้นอยู่กับการกระทำ “ความผิดอาญา” (Verbrechen) เท่านั้น ถ้าไม่มีการกระทำความผิดอาญาแล้ว ก็ย่อมไม่ใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยไม่ได้ โดยภารกิจของกฎหมายอาญาในส่วนที่เกี่ยวข้องกับ “การป้องกันพิเศษ” นี้มีขึ้นเพื่อป้องกันมิให้ความผิดที่กระทำโดยประมาทเกิดขึ้นซ้ำอีกไม่ว่าโดยผู้ตนเองหรือโดยผู้อื่น

(3). การกึ่งในการคุ้มครองคุณค่าทางกฎหมายและในการคุ้มครองคุณภาพของการกระทำ

เมื่อนมนุษย์อยู่รวมกันเป็นสังคมที่ซึ่งมีคนอยู่เป็นจำนวนมากก็ย่อมมีปัญหาตามมาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่ไม่ใช่ทุกปัญหาที่จะแก้ไขด้วยการใช้กฎหมายอาญาแต่เพียงอย่างเดียว เพราะยังมีปัญหาเล็กน้อยที่ยังไม่สมควรใช้กฎหมายอาญาเพื่อที่จะลงโทษผู้กระทำสำหรับความผิดดังกล่าว กฎหมายอาญาควรจำกัดตัวเองอยู่กับการคุ้มครอง “คุณค่าพื้นฐาน” (Grundwert) ของระเบียบสังคม (soziale Ordnung) เท่านั้น ไม่ควรขยายขอบเขตไปมากกว่านี้⁶

สิ่งที่หล่อหลอมให้มนุษย์อยู่รวมกันอย่างปรกติสุขเป็นสิ่งที่ไม่มีรูปร่าง ไม่อาจสัมผัสได้ แต่เป็นสิ่งที่เรียกว่า “คุณค่า” (Wert) และเป็นคุณค่าที่จำเป็นที่เป็นพื้นฐานของการอยู่รวมกันของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่า “คุณธรรมทางกฎหมาย” (Rechtsgut) ดังเช่นที่ปรากฏในกฎหมายของประเทศไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติว่า

“ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น”

คำว่าชีวิต ความปลอดภัยในร่างกาย เสรีภาพ กรรมสิทธิ์ หรือ สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 420 บัญญัติคุ้มครองไว้นั้น ล้วนเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เป็นเป็นนามธรรม หรือก็คือ “คุณค่า” (Wert) ที่จำเป็นที่เป็นพื้นฐานของการอยู่รวมกันของมนุษย์ซึ่งคุณธรรมทางกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองในประมวลกฎหมายอาญาเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการบัญญัติความผิดต่อชีวิต ความผิดต่อร่างกาย ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ด้วยการรับเอา “คุณค่า” (Wert) เหล่านี้เข้าไปในกรอบแห่งการคุ้มครองของกฎหมายทำให้ชีวิตมนุษย์ ความปลอดภัยของร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างใดอย่างหนึ่งนั้นกลายเป็น “คุณธรรมทางกฎหมาย” (Rechtsgut) ในกฎหมายอาญาต่อไป

นอกจากนี้คุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) ที่กฎหมายยอมรับเข้าไว้นั้น อาจเป็น “คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคล” (Individualrechtsgut) เช่น เสรีภาพ กรรมสิทธิ์ หรืออาจเป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม” (Universalrechtsgut) เช่น ความปลอดภัยในจราจร ในความผิดเกี่ยวกับการจราจร กติกาของรัฐธรรมนูญ ในความผิดฐานกฏรัฐธรรมนูญ ความคงอยู่

⁶ เพิ่งอ้าง, น. 66.

ของดินแดงหรือความเป็นเอกภาพของดินแดง ในความผิดฐานกฏบดินแดง หรือ ความบริสุทธิ์ สะอาดแห่งอำนาจรัฐหรือความบริสุทธิ์สะอาดแห่งตำแหน่ง ในความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ เป็นต้น

ดังที่กล่าวข้างต้นว่ากฎหมายอาญาวางหลักการอยู่บน “คุณค่าพื้นฐาน” (Grundwert) การยอมรับเอา “คุณค่าพื้นฐาน” ต่าง ๆ เข้าไว้ในกฎหมายอาญาเป็นการยอมรับที่มีความหนักแน่น และจริงจัง อย่างไรก็ดี กฎหมายก็มิได้มีความเกี่ยวข้องกับคุณค่าในเชิง “คุณธรรมทางกฎหมาย” เท่านั้น แต่ได้เกี่ยวข้องกับคุณค่าในเชิง “คุณภาพของการกระทำ” ของมนุษย์ในขณะเดียวกันด้วย ตัวอย่างเช่น ความเสียหายที่เกิดจากแรงพายุดมกรรมาติ ที่ทำให้เกิดความเสียหายแก่บ้านเรือนกับ บ้านเรือนที่เกิดความเสียหายจากแรงระเบิดโดยความจงใจของมนุษย์แม้ความเสียหายอาจจะพอกัน แต่ในทางกฎหมายแล้วผลแตกต่างกันอย่างมาก กล่าวคือ ความเสียหายที่เกิดจากแรงลม ธรรมชาติ นั้น เป็นภัยที่แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในทางเทคโนโลยีของมาตรการป้องกันและความ บกพร่องของระบบเตือนภัย แต่ความเสียหายที่เกิดจากแรงระเบิดโดยฝีมือมนุษย์นั้นแสดงให้เห็นถึง เจตจำนงของผู้ที่ไม่เคารพกฎหมายและเป็นการกระทำที่ทำให้ผู้อื่นสูญเสียความเชื่อมั่นในชีวิตและ ทรัพย์สิน ดังนั้น การกระทำที่เป็น “ความผิดอาญา” (Verbrechen) จึงเป็นการกระทำที่ละเมิด “คุณธรรมทางกฎหมาย” แล้วยังเป็นการกระทำที่ผิดหน้าที่ในขณะเดียวกันด้วย หรือกล่าวได้ว่าการ กระทำของมนุษย์อันเกิดจากการผิดหน้าที่นั้น เป็นผลงานที่ไม่มีคุณภาพและไม่พึงเกิดขึ้น กฎหมาย อาญาจึงมีภารกิจในการคุ้มครอง “คุณภาพของการกระทำ” ด้วย⁷

2.1.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการลงโทษ

การลงโทษทางอาญามีผลกระทบต่อชีวิต ร่างกาย รวมถึงสิทธิและเสรีภาพของ ประชาชน ดังนั้นเพื่อให้การลงโทษนั้นบรรลุวัตถุประสงค์หลักของกฎหมายอาญาในการคุ้มครอง สังคม การลงโทษจึงต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของการลงโทษ และหลักเกณฑ์ในการลงโทษ ดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของการลงโทษ

วัตถุประสงค์ของการลงโทษนั้นได้มีการนำมาใช้ตั้งแต่สมัยก่อน โดยเริ่มแรกนั้นจะ หลักการลงโทษมีอยู่เรื่องเดียวคือ หลักการแก้แค้นทดแทน หลังจากนั้นเมื่อสังคมมนุษย์เริ่ม

⁷ เพิ่งอ้าง, น. 69.

พัฒนาขึ้นจึงได้พัฒนาวัตถุประสงค์ของการลงโทษอื่น ๆ เพิ่มขึ้นเพื่อให้เหมาะสมกับกาลสมัย ซึ่งในปัจจุบัน วัตถุประสงค์ของการลงโทษมีอยู่ด้วยกัน 5 ประเภท⁸ ได้แก่

(1). การแก้แค้นทดแทน (Retribution)

เป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่เกิดขึ้นครั้งแรกในช่วงที่สังคมและวัฒนธรรมยังล้าสมัย การลงโทษโดยนำเรื่องความแค้นส่วนตัวมาใช้ในการลงโทษ (vengeance privée) เป็นเรื่องที่ยอมรับได้ในสังคมสมัยก่อน กฎหมาย Lex Talionis หรือ Talion Law ได้กำหนดสัดส่วนการแก้แค้นโดยไว้ว่า “อาชญากรควรได้รับการลงโทษเสมอกับการบาดเจ็บและความเสียหายที่อาชญากรก่อให้เกิดขึ้นกับผู้เสียหาย” กฎเกณฑ์ดังกล่าวต่อมาถูกเรียกว่า “กฎตาต่อตา” (an eye for an eye principle) ความโกรธแค้นของผู้เสียหายเป็นเรื่องที่สังคมรับรู้มาแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แต่ภายหลังสังคมยินยอมให้กระบวนการยุติธรรมเข้ามาแก้แค้นแทน โดยให้ผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมเพื่อให้รัฐ(ในที่นี้คือศาล)พิพากษาลงโทษ และรัฐจะไม่ยินยอมให้มีการแก้แค้นกันเองเป็นการส่วนตัว เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความสงบสุขของสังคมโดยรวม หลักเกณฑ์ ตาต่อตา ฟันต่อฟัน จึงถูกมองว่าเป็นการกระทำที่ป่าเถื่อนไร้อารยะ ต่อมาภายหลังหลักเกณฑ์ลงโทษโดยใช้หลักแก้แค้นทดแทนจึงเริ่มมีน้อยลงแล้วแต่ยังคงมีอยู่บางฐานความผิด เช่น ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นที่ต้องระวางโทษประหารชีวิต (ชีวิต ต่อ ชีวิต) นอกจากนี้หลักเกณฑ์ดังกล่าวก็ยังเป็นที่มาของหลักความได้สัดส่วน (proportionality principle) ที่ยังปรากฏอยู่ในหลักกฎหมายปัจจุบัน หลักความได้สัดส่วนนี้จะทำให้การแก้แค้นนั้น ไม่เกินหรือมากเกินไปกว่าความเสียหายที่ผู้เสียหายได้รับ

(2). การข่มขู่ยับยั้ง (Deterrence)

วัตถุประสงค์ของการข่มขู่ยับยั้งเป็นการลงโทษเพื่อสร้างประโยชน์แก่สังคม แนวคิดนี้มาจากหลัก “อรรถประโยชน์นิยม” (Utilitarianism) ว่าการลงโทษที่สามารถยับยั้งไม่ให้ผู้กระทำความผิดหวนกลับมากระทำความผิดซ้ำอีก หรือข่มขู่ผู้อื่นให้กลัวต่อการกระทำความผิดจากโทษที่รุนแรง การลงโทษเช่นนั้นจะเกิดประโยชน์แก่สังคมโดยรวม การจำคุกระยะยาว การประหารชีวิต เป็นการตัดผู้กระทำความผิดออกจากสังคมในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ทำให้สังคมรู้สึกปลอดภัย สังคมได้ประโยชน์ แต่การลงโทษในลักษณะข่มขู่ ยับยั้ง ไม่อาจใช้ได้ผลในทุกกรณีไป ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่ทำให้การลงโทษโดยการข่มขู่ ยับยั้งใช้ไม่ได้ผล เช่น ผู้กระทำความผิดไม่กลัวที่จะถูกลงโทษ นอกจากนี้การลงโทษที่รุนแรงเพื่อให้ผู้คนเกิดความกลัวต่อความผิดที่ไม่ได้มีลักษณะที่รุนแรง จะไม่เกิด

⁸ ปกป้อง ศรีสนิท, กฎหมายอาญาชั้นสูง, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2563), น. 189.

ประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดเพราะเป็นการลงโทษที่ไม่ได้สัดส่วนต่อการกระทำความผิด และ อาจจะเป็นการลงโทษที่ละเมิดสิทธิมนุษยชนเกินไป

(3). การตัดความสามารถในการกระทำความผิด

การนำผู้กระทำความผิดเข้าสู่เรือนจำช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือการประหารชีวิตผู้กระทำความผิดเป็นการตัดโอกาสมิให้ผู้กระทำความผิดหันกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก

(4). การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (Rehabilitation)

การฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนั้นเป็นการลงโทษโดยคำนึงถึงตัวผู้กระทำความผิดเองเป็นหลัก โดยมีแนวคิดว่าผู้ต้องขังในเรือนจำนั้นสุดท้ายแล้วก็ย่อมต้องกลับมาใช้ชีวิตร่วมกับคนในสังคมอีกครั้ง เมื่อได้รับโทษครบถ้วนตามกฎหมายแล้ว การฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้มีความพร้อมที่จะกลับมาสู่สังคมอีกครั้งจึงเป็นการลงโทษที่ได้ประโยชน์ทั้งแก่สังคมเอง รวมถึงตัวผู้กระทำความผิดเองด้วย เพราะหากการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดสำเร็จ ผู้กระทำก็จะไม่หวนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก แต่หลักการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดนี้ต้องอาศัยความร่วมมือของภาคสังคมในการที่จะให้อภัยผู้ที่กระทำความผิดและยอมรับกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้งหนึ่ง ถ้าสังคมไม่ยอมรับผู้กระทำความผิดที่กลับตัว และตราหน้าว่าผู้นั้นเป็นอาชญากร ตัดโอกาสที่เขาจะได้เข้าทำงาน ผู้นั้นก็จะถูกสังคมบีบบังคับจนกลับไปกระทำความผิดซ้ำอีก ดังนั้นการฟื้นฟูผู้กระทำความผิดต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนร่วมกันหรือที่เรียกว่า resocialization⁹

2. หลักเกณฑ์ในการลงโทษ

หลักเกณฑ์ในการลงโทษแบ่งออกเป็น 2 กรณีดังต่อไปนี้

(1). เหตุภาววิสัยในการลงโทษ (Objective cause)

โดย ซีซา เบ็คคาเรีย ได้ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่า “ขนาดที่แท้จริงของอาชญากรรมคือความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อสังคม” (The true measure of crimes is...the harm done to society)¹⁰ โดย เบ็คคาเรีย อธิบายว่า ผู้ที่กระทำความผิดร้ายแรงและสร้างความเสียหายแก่สังคมนั้นสมควรได้รับการลงโทษที่รุนแรงเพื่อข่มขู่ให้ผู้กระทำเกิดความหวาดกลัวต่อโทษ ในขณะที่ผู้กระทำความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ การลงโทษนั้นสมควรที่จะมีวัตถุประสงค์เพื่อฟื้นฟูผู้กระทำความผิดให้กลับตัวเข้าสู่สังคมได้อีกครั้ง หรือใช้การลงโทษที่เล็กน้อยนั่นเอง¹¹

⁹ เพิ่งอ้าง, น. 190-191.

¹⁰ เพิ่งอ้าง, น. 197.

¹¹ เพิ่งอ้าง, น. 197.

หลักการลงโทษโดยคำนึงถึงเหตุภาวะวิสัยนี้มีลักษณะที่คล้ายกับหลักการลงโทษ เพื่อให้ได้สัดส่วนเหมาะสมแก่การกระทำผิด (Principle of proportionality) ซึ่งมาตรวัดว่าศาลจะลงโทษในความผิดเพื่อให้ได้สัดส่วนที่เหมาะสมหรือไม่จะพิจารณาจากมาตรวัด 3 ประการดังนี้¹²

1. ความรุนแรงของการกระทำผิด พิจารณาว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นมากน้อยเพียงใด
2. การพิจารณาจากบทลงโทษในคดีอื่นซึ่งมีการกระทำความผิดที่รุนแรงมากกว่านี้ แล้วพิจารณาเปรียบเทียบเพื่อที่ศาลจะไม่กำหนดบทลงโทษที่มากไปกว่าคดีอื่น
3. การพิจารณาเปรียบเทียบกับศาลอื่นว่า คดีที่มีลักษณะเดียวกันนี้ศาลอื่นลงโทษเพียงใด ซึ่งศาลควรจะลงโทษให้มีความใกล้เคียงกับความศาลอื่นในความผิดที่มีลักษณะคล้าย ๆ กัน

(2). เหตุอรรถวิสัยในการลงโทษ (Subjective cause)

เป็นหลักการกำหนดโทษโดยพิจารณาที่ตัวของผู้กระทำความผิดเป็นสำคัญเพราะการที่บุคคลหนึ่งกระทำความผิดอาจมาจากมูลเหตุจูงใจในการกระทำความผิดที่แตกต่างกัน เช่น ผู้กระทำคนหนึ่งกระทำความผิดเพราะไม่เกรงกลัวกฎหมาย ในขณะที่อีกคนหนึ่งกระทำไปเพราะความจำใจเนื่องจากความยากจน เป็นต้น เรียกหลักนี้ว่า “การใช้โทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละคน” โดยจะนำมาพิจารณาในการกำหนดโทษว่าสมควรจะลงโทษสถานใดเพื่อให้เหมาะสมกับความรุนแรงที่จำเลยกระทำ รวมถึงหากจำเลยมีพฤติการณ์ใด ๆ อันอาจเป็นเหตุลดโทษ หรือบรรเทาโทษ ศาลก็จะนำมาพิจารณาประกอบด้วย นอกจากนี้หลักในการใช้โทษที่เหมาะสมกับผู้กระทำผิดแต่ละคน ยังได้ถูกนำมาใช้ในขณะจำเลยอยู่ในระหว่างได้รับโทษจำคุกด้วย โดยจะนำมาใช้ในลักษณะการปรับสภาพจิตใจของจำเลยให้พร้อมที่จะกลับเข้าสู่สังคมอีกครั้งซึ่งจะพิจารณาจากเหตุผลส่วนตัวของจำเลยว่ายังมีความเป็นอันตรายต่อสังคมอยู่อีกหรือไม่¹³

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการกำหนดให้ความผิดอันยอมความได้ในกฎหมายอาญา

ในการกระทำความผิดอาญาของบุคคลหนึ่งอาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่สังคมโดยรวม รัฐในฐานะผู้รักษากฎหมาย และเป็นหลักประกันว่าสังคมจะต้องปลอดภัยสงบสุข ต้องดำเนินการทางกฎหมายแก่ผู้กระทำความผิด และนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยที่กฎหมายอาญาของไทยแบ่งการกระทำความผิดออกเป็น 2 ประเภท คือความผิดที่มีลักษณะรุนแรงและมีผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างจะเรียกว่า “ความผิดต่อแผ่นดิน” และความผิดที่ความเสียหายนั้นไม่ได้เกิดแก่

¹² เพิ่งอ้าง, น. 63.

¹³ เพิ่งอ้าง, น. 199.

สังคมโดยรวมพลเสียเกิดแต่เพียงผู้เสียหายเพียงคนเดียว และความผิดที่เกิดขึ้น ความเสียหายมีเพียงเล็กน้อย เรียกว่าผิดในลักษณะนี้ว่า “ความผิดต่อส่วนตัว”

2.2.1 ความหมายของความผิดอันยอมความได้

ความผิดอันยอมความได้ หมายถึง¹⁴ ความผิดอาญาประเภทหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายแก่เอกชนคนหนึ่งคนใดเป็นการส่วนตัว มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือสังคม และความผิดใจจะเป็นความผิดอาญาอันยอมความได้นั้น กฎหมายต้องระบุไว้ชัดเจนว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ เช่น ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 326 ความผิดฐานหมิ่นประมาท, มาตรา 349 ความผิดฐาน โกงเจ้าหนี้ , มาตรา 358 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ เป็นต้น ซึ่งความผิดเหล่านี้การดำเนินคดีอาญาจะต้องอาศัยการร้องทุกข์กล่าวโทษของผู้เสียหายต่อพนักงานสอบสวนเสียก่อน ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญในการดำเนินคดีในลักษณะนี้ เพราะถ้าหากไม่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดภายในระยะเวลา 3 เดือน นับแต่วันที่รู้ถึงความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด พนักงานสอบสวนก็ไม่สามารถสอบสวนคดีอาญาได้ ซึ่งจะมีผลทำให้พนักงานอัยการไม่มีสิทธินำคดีขึ้นสู่ศาล

2.2.2 ที่มาของแนวคิดของการกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้

ในสังคมที่มีกฎหมายอาญาบังคับใช้อยู่ การที่บุคคลหนึ่งกระทำการฝ่าฝืนบทบัญญัติที่กฎหมายที่กำหนดบทลงโทษไว้ บุคคลนั้นย่อมจะต้องได้รับโทษตามกฎหมาย แต่อย่างไรก็ตามการที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดในทุกกรณีที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา อาจส่งผลไม่ดีในหลายๆด้านกับสภาพสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปและอาจไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาดังนั้นเพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายอาญาเกิดประโยชน์และสอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ฝ่ายนักกฎหมายจึงได้แบ่งประเภทของความผิดอาญาบางประเภทที่ความผิดกระทบกระเทือนต่อผู้เสียหายเป็นการส่วนตัวให้เป็นความผิดอันยอมความได้ และกำหนดวิธีการฟ้องร้องดำเนินคดีแตกต่างจากการดำเนินคดีอาญาแผ่นดิน โดยแนวคิดในการแบ่งประเภทของความผิดอาญาว่าความผิดใดเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรืออาญาแผ่นดินมีดังนี้¹⁵

¹⁴ จุฬารัตน์ ยะปะนัน, “ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้,” *จุลนิติ*, น. 152, (มีนาคม - เมษายน 2553).

¹⁵ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล . ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1. ฉบับอ้างอิง พิมพ์ครั้งที่ 2. (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด. 2542), น. 29-32, 78. อ้างถึงใน พนิดา อรรถเศรษฐัง. ความผิดอัน

(1). พิจารณาตามหลักการดำเนินคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญา โดยเนื้อหาที่เพื่อที่จะพิสูจน์ข้อเท็จจริงหรือยืนยันความผิด เพื่อกำหนดโทษ หรือมาตรการอื่น ๆ หรือเพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา แต่เดิมการลงโทษจะถือว่าเป็นสิทธิ์ของผู้เสียหายที่จะดำเนินการเอาผิดแก่ผู้ที่ทำให้ตนเสียหาย การดำเนินคดีจึงมีลักษณะผู้เสียหายเป็นผู้ดำเนินคดีเป็นส่วนใหญ่ รัฐยังไม่เข้ามายุ่งเกี่ยวโดยเป็นหน้าที่ของบุคคลผู้เสียหายที่จะต้องหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์ให้ศาลลงโทษผู้กระทำผิดเอง เป็นไปตามแนวคิดปัจเจกชนนิยม โดยมีแนวคิดที่สำคัญดังนี้

1). พิจารณาตามหลักการดำเนินคดีโดยผู้เสียหาย

ในสมัยก่อนที่มนุษย์ยังอยู่รวมกลุ่มกันเป็นชุมชนแต่ยังไม่ใช้รัฐเหมือนดังในปัจจุบัน ตัวบุคคลนั้นถือว่ามีความสำคัญและมักจะเข้าไปเกี่ยวข้องในเรื่องที่มีผู้ใดก็ตามมาทำละเมิดต่อตน ไม่ว่าจะเป็นการแก้แค้น หรือยึดทรัพย์สินเงินทองเป็นการตอบแทน เป็นเรื่องที่ผู้ได้รับความเสียหายหรือบุคคลใกล้ชิดของผู้เสียหายจะได้กระทำทั้งสิ้น ซึ่งเป็นรูปแบบของการแก้แค้นส่วนตัว กฎหมายในสมัยเก่ามีขึ้นเพื่อวางระเบียบในการจัดการกับข้อขัดแย้งระหว่างเอกชนทั้งสองฝ่ายเท่านั้น ผลที่ตามมาคือมักจะมีการลงโทษด้วยความรุนแรงเพราะผู้เสียหายมีความโกรธแค้น ผู้กระทำผิดอยู่แต่เดิมแล้ว จึงมีการแก้แค้นกันตามอำเภอใจ โดยรัฐเป็นเพียงคนกลางตัดสินความผิด ถูก รวมถึงบังคับให้ผู้กระทำผิดรับผิดตามข้อเรียกร้องของผู้เสียหาย

สำหรับประเทศไทย วัฒนธรรมการควบคุมอาชญากรรมเป็นเรื่องของผู้เสียหาย กล่าวคือ เมื่อเกิดคดีอาญาขึ้นเป็นหน้าที่ของผู้เสียหายที่จะต้องฟ้องร้องวิงวอนหาพยานมาให้ศาลตัดสินเอง ภาระจึงตกแก่ผู้เสียหาย อำนาจนี้ผู้เสียหายยังหวงและสงวนอยู่ เกี่ยวกับอำนาจในการฟ้องคดีของผู้เสียหายนี้ยังคงตกทอดมาถึงกระบวนการฟ้องคดีในปัจจุบันที่ผู้เสียหายสามารถดำเนินคดีได้เอง¹⁶

2). พิจารณาตามหลักการดำเนินคดีโดยประชาชน (Popular Prosecution)

เป็นระบบการดำเนินคดีที่ถือว่าประชาชนทุกคนเป็นหนึ่งในรัฐหรือสังคม ถ้ามีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น ประชาชนทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องและถือว่ามีหน้าที่ในการฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาเป็นของประชาชน ซึ่งหมายถึงประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหาย แนวคิดนี้ปรากฏขึ้น

ยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน, เอกสารวิชาการอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาชั้นต้น รุ่นที่ 2, น. 9, (พ.ศ. 2547).

¹⁶ เห่งอ้าง, น. 10.

อย่างชัดเจนในระบบกฎหมายโรมัน โดยจำแนกความผิดระหว่างการทำความผิดต่อส่วนตัว (delit private) กับการทำความผิดอาญาแผ่นดิน (delit public) ออกจากกันและจากการจำแนกการทำความผิดนี้เอง จึงทำให้เกิดการฟ้องร้องคดีอาญาตามหลักการดำเนินคดีโดยประชาชน ซึ่งในปัจจุบันประเทศอังกฤษเป็นประเทศเดียวในยุโรปที่ให้อำนาจแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง โดยเกิดจากในอดีตที่ประชาชนที่อยู่ภายใต้อำนาจการปกครองรัฐ แต่ขาดความเชื่อถือในองค์กรที่มีอำนาจจนขึ้นขึ้นประชาชนปฏิเสธอำนาจรัฐแล้วจึงได้สถาปนาอำนาจรัฐสภาขึ้นมาคานอำนาจกษัตริย์ ซึ่งในที่สุดอำนาจรัฐสภาได้รับการยอมรับว่าเป็นอำนาจสูงสุด¹⁷

ดังนั้นประชาชนจึงมีสิทธิที่จะฟ้องร้องและดำเนินคดีอาญาตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน ทำให้ระบบวิธีพิจารณาของอังกฤษจึงมีลักษณะพิเศษคือ ไม่มีการนำเอาเรื่องได้เสียบุคคลกับส่วนได้เสียของสังคมมาปะปนกัน จึงไม่มีรูปแบบการฟ้องคดีความผิดต่อส่วนตัวที่ใช้อำนาจฟ้องเฉพาะบุคคลผู้เสียหาย โดยที่ถือว่าอำนาจฟ้องคดีอาญาเป็นของประชาชนทุกคน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้ได้รับผลร้ายโดยตรงจากการทำความผิดนั้นหรือไม่¹⁸ ต่อมาแนวคิดดังกล่าวนี้ นักกฎหมายอังกฤษได้วิพากษ์วิจารณ์หลักการดำเนินคดีโดยประชาชนว่าเป็นหลักการที่ไม่ทันสมัยและผิดหลักเกณฑ์เนื่องจากยังขาดเจ้าพนักงานของรัฐเข้ามาดำเนินการในคดีอาญา การที่รัฐผลักดันกระบวนการยุติธรรมในการฟ้องคดีอาญาให้ประชาชนเป็นการแสดงถึงการปฏิเสธประโยชน์ ต่อมาในปี 1879 ได้มีการจัดตั้ง Director of Public Prosecutions (D.P.P) ขึ้นในประเทศอังกฤษอันมีผลให้การฟ้องคดีอาญาของประชาชนต้องได้รับความยินยอมอนุญาตจาก D.P.P แต่โดยพื้นฐานทางความคิดแล้ว D.P.P หาได้กระทำแทนรัฐไม่แต่กระทำแทนประชาชน¹⁹

แม้ประเทศอังกฤษจะได้มีการจัดตั้ง D.P.P ขึ้นมาแล้วก็ตามแต่ก็ไม่อาจแก้ปัญหาการดำเนินคดีอาญาได้จนในที่สุดเมื่อปี ค.ศ. 1986 ได้มีการจัดตั้งองค์กรที่รับผิดชอบในการดำเนินคดีอาญาขึ้นมาใหม่ เรียกว่า “Crown Prosecutions Service” (CPS) โดยมี Attorney General เป็นผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานในคณะรัฐมนตรี จึงกล่าวได้ว่าประเทศอังกฤษเพิ่งจะมีระบบอัยการเช่นเดียวกับประเทศยุโรปเมื่อไม่นานนี้เอง

¹⁷ อุดม รัฐอมฤต, การฟ้องคดีอาญา, วารสารนิติศาสตร์, ฉบับที่ 2, ปีที่ 22, น. 243, (พ.ศ. 2537)

¹⁸ เพิ่งอ้าง, น. 243.

¹⁹ สุพัตรา เกตุแก้ว, “การจัดประเภทความผิดอาญาแผ่นดินกับความผิดอันยอมความได้ : ศึกษากรณีความผิดฐานยักยอกกับความผิดฐานลักทรัพย์,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2555), น. 12.

อย่างไรก็ตาม การที่หน่วยงาน CPS เป็นสำนักงานที่รับผิดชอบการฟ้องคดีอาญาโดยมี Director of Public Prosecutions เป็นหัวหน้าและมี The Chief Crown Prosecution ทำหน้าที่ดูแลหน่วยงานในแต่ละพื้นที่ ภายใต้กฎหมายที่เรียกว่า The Prosecutions of Offences Act 1985 กฎหมายฉบับนี้ออกมาเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับขีดความสามารถในการดำเนินคดีอาญาในอังกฤษที่ต้องขึ้นอยู่กับดุลพินิจของตำรวจในการฟ้องคดี ดังนั้นจึงต้องมี CPS เข้ามาทำหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในอังกฤษ โดยมีอัยการทำหน้าที่ฟ้องคดีให้กับตำรวจ รวมถึงให้คำแนะนำแก่ตำรวจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญา แต่การฟ้องคดีของอัยการเช่นนี้มีได้มีแนวทางทางการฟ้องคดีดังเช่นการดำเนินคดีโดยรัฐเหมือนกับประเทศในภาคพื้นยุโรป เพราะการให้อัยการทำหน้าที่ฟ้องคดีนั้นเพื่อให้ นักกฎหมายเข้ามาช่วยเหลือให้การฟ้องคดีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องเท่านั้น ส่วนการใช้ดุลพินิจว่าจะดำเนินคดีหรือไม่เท่านั้น ส่วนดุลพินิจว่าจะดำเนินคดีอาญาหรือไม่ยังคงเป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจมากกว่า²⁰

3). หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public Prosecution)

หลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐมีหลักว่า เมื่อมีการกระทำความผิดอาญา ๆ เกิดขึ้น รัฐจะเป็นผู้เสียหายและมีหน้าที่ต้องดำเนินคดีอาญาผ่านทางเจ้าหน้าที่รัฐ เฉพาะแต่การกระทำความผิดที่มีความร้ายแรงกระทบกระเทือนต่อสังคมโดยรวม²¹

การดำเนินคดีอาญาโดยรัฐมีรูปแบบนิติสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในคดี 2 ฝ่าย คือ รัฐกับจำเลย ฝ่ายรัฐได้แก่ ตำรวจ อัยการ ศาล โดยมีรูปแบบการดำเนินคดีในลักษณะมุ่งค้นหาข้อเท็จจริงในคดี เพราะรัฐมีหน้าที่ต้องค้นหาความจริงเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยเป็นผู้มีความผิดหรือบริสุทธิ์ ดังนั้นรัฐจึงต้องกระตือรือร้นที่จะค้นหาความจริงในคดีให้ได้ แตกต่างกับการดำเนินคดีโดยประชาชน ที่ศาลเป็นเพียงคนกลางคอยคุมให้โจทก์และจำเลยต่อสู้กันอย่างเท่าเทียมภายใต้กฎหมาย

สำหรับการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยนั้น กฎหมายกำหนดให้เจ้าพนักงานรัฐเป็นผู้ดำเนินการตลอดกระบวนการพิจารณาคดี ประชาชนจะเข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดีโดยผ่านทางกรรมาธิการผู้กล่าวโทษ และฟ้องคดีต่อศาลเฉพาะความผิดที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว และจะต้องเป็นบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำผิดทางอาญาโดยตรงหรือผู้ที่กฎหมายกำหนดให้มี

²⁰ ณรงค์ ใจหาญ. หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน 2547), น. 30-31

²¹ เพิ่งอ้าง, น. 31.

อำนาจดำเนินการแทนผู้เสียหายเท่านั้น ประชาชนโดยทั่วไปไม่ใช่ผู้เสียหายไม่มีอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีจึงถือได้ว่าการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเป็นการดำเนินคดีโดยรัฐ²²

(2). พิจารณาจากคุณธรรมตามกฎหมาย

การกระทำใดที่กฎหมายบัญญัติห้ามไว้ย่อมหมายถึงกฎหมายประสงค์ที่จะคุ้มครองสิ่งนั้น และสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองก็คือ คุณธรรมตามกฎหมาย (Rechtsgut) ซึ่งคุณธรรมทางกฎหมายนี้เป็นสิ่งที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถจับต้องได้ เป็น “ภาพในทางความคิด” หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็น สิ่งที่เป็นประโยชน์ (Interesse) หรือ หรือเป็นสิ่งที่เป็นคุณค่า (Wert) ของการอยู่ร่วมกัน²³

ในทุกความผิดจะเห็นว่ามีคุณธรรมทางกฎหมายปรากฏอยู่ด้วยเสมอซึ่งบ่งบอกถึงวัตถุประสงค์ในการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองสิ่งใดสิ่งหนึ่งอันเป็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันแล้ว นอกจากนี้คุณธรรมทางกฎหมายยังแบ่งออกเป็น 2 ประเภท เพื่อช่วยให้การวินิจฉัยว่าความผิดใดสมควรเป็นผิดที่กระทบต่อสังคมอันควรกำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน หรือความผิดที่กระทบต่อ ร่างกาย ทรัพย์สินส่วนบุคคลอันสมควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งมีหลักในการพิจารณาดังนี้

1. คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนตัว (Individualrechtsgut)

เป็นคุณธรรมทางกฎหมายประเภทที่ประสงค์จะคุ้มครองความผิดที่เป็นการส่วนตัว เช่น ร่างกาย ทรัพย์สินในทรัพย์ หรือเกียรติ เป็นต้น และเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการกำหนดให้ความผิดนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ ดังจะเห็นได้จากประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 ความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา หรือ ความผิดฐาน ทำให้เสียทรัพย์ ล้วนแต่เป็นความผิดที่ยอมความได้ โดยกฎหมายเคารพในเจตจำนงของผู้เสียหายว่าเป็นเรื่องส่วนตัว หากผู้เสียหายประสงค์จะดำเนินคดีจะต้องมีการร้องทุกข์กล่าวโทษตามขั้นตอนของกฎหมาย

2. คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม (Universalrechtsgut)

ความผิดที่มีคุณธรรมประเภทที่เป็นส่วนรวมปรากฏนั้นจะมีรัฐเป็นผู้เสียหาย เช่น ความผิดเกี่ยวกับกฎจราจร หรือ ความผิดเกี่ยวกับความคงอยู่ของดินแดนหรือความเป็นเอกภาพของดินแดน ในความผิดฐานกบฏดินแดน ซึ่งบุคคลทั่วไปไม่ใช่ผู้เสียหายโดยตรงอันมีสิทธิที่จะดำเนินคดีเองได้ ดังนั้นหากมีการกระทำความผิดกฎหมายที่เป็นคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนรวม รัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินกระบวนการยุติธรรมตามกฎหมายในการนำผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

²² หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, เฝ้าอ้าง, น. 31.

²³ กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, เฝ้าอ้าง, น. 160.

จะเห็นได้ว่าคุณธรรมทางกฎหมายนั้นมีความสำคัญต่อการบัญญัติกฎหมายเป็นอย่างมาก เพราะนอกจากจะแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองแล้วยังช่วยให้การวินิจฉัยแบ่งแยกประเภทของความผิดได้อย่างถูกต้องอีกด้วย

2.2.3 หลักการกำหนดความผิดอันยอมความได้

ในทางนิติบัญญัติ การกำหนดให้ความผิดตามกฎหมายอาญาใดเป็นความผิดอันยอมความได้นั้น ศาตราจารย์ คณิต ณ นคร²⁴ ได้กล่าวถึงในหนังสือกฎหมายอาญาภาคทั่วไปว่าจะต้องประกอบด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

1. เป็นความผิดที่เป็น “อาชญากรรมเล็กน้อย” (Verbrechen)
2. เป็นความผิดที่มี “คุณธรรมทางกฎหมาย” (Rechtsgut) ที่เป็นเรื่องส่วนตัวอย่างมากที่พึงเคารพเจตจำนงของผู้เสียหายหรือมี “คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนบุคคลโดยแท้”(höchstpersönliches Rechtsgut) และ
3. เป็นความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครอง “ผู้เสียหาย” (Verletzten) อย่างแท้จริง

2.3 แนวคิดและความเป็นมาเกี่ยวกับการกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

กฎหมายโรมันเรียกการกระทำที่เป็นการลักทรัพย์ว่า furtum นักนิติศาสตร์โรมันยุคคลาสสิกที่มีชื่อเสียงท่านหนึ่งนามว่า เปาลุส (Paulus) ได้อธิบายความหมายของการลักทรัพย์ไว้ใน Digest เล่มที่ 47 ว่า “การลักทรัพย์ หมายถึง การเข้ายึดถือทรัพย์ผู้อื่นด้วยเจตนาทุจริตซึ่งเกี่ยวข้องกับตัวทรัพย์นั้นโดยตรงหรือเกี่ยวข้องกับการใช้หรือแม้แต่การครอบครองทรัพย์นั้น เมื่อการกระทำนั้นเป็นสิ่งต้องห้ามตามกฎหมาย²⁵

แต่เดิม furtum เป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายจารีตประเพณี (ius civile) ต่อมาได้นำมาบัญญัติไว้ในกฎหมายสิบสองโต๊ะ (XII Tables) ในยุคสาธารณรัฐ ความผิดที่เกิดจาก furtum ได้รับความขยายขอบเขตออกไปมากกว่าแค่ความผิดฐานลักทรัพย์หรือฉ้อโกงในปัจจุบันเสียอีก ในช่วงเวลานั้นจึงได้จำแนก furtum ออกเป็นหลายประเภทด้วยกัน เช่น furtum manifestum (การลัก

²⁴ เฟิ่งฮ้าง, น. 170.

²⁵ The Digest of Justinian vol, 4, Alan Watson trans, (Pennsylvania : University of Pennsylvania Press, 1998), p. 251 อ้างถึงใน คณพล จันทร์หอม, คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิดเล่ม 2, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2559), น. 26.

ทรัพย์โดยที่เจ้าของรู้ตัว) furtum nec manifestum (ลักทรัพย์โดยเจ้าของไม่รู้ตัว) furtum conceptum (ลักทรัพย์โดยพบทรัพย์ที่ลักจากตัวผู้ลัก) furtum oblatum (ลักทรัพย์โดยพบทรัพย์ที่ลักจากคนอื่นที่ไม่ใช่ผู้ลัก) furtum lance licio (ลักทรัพย์โดยค้นทรัพย์อย่างเป็นทางการที่บ้านของผู้ลัก) furtum prohibitum (ลักทรัพย์ที่ผู้ลักห้ามไม่ให้ค้นบ้านของตน) และ furtum non exhibitum (ลักทรัพย์จากการครอบครอง) แต่ในภายหลัง ความผิดเหล่านี้ถูกรวมกัน โดยพระจักรพรรดิจัสติเนียน คงเหลือไว้เพียง 2 ประเภทเท่านั้นคือ furtum nec manifestum และ furtum manifestum²⁶ ซึ่งความผิดทั้งสองประเภทนี้มีองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ (1) contrectatio และ (2) dolus malus

(1). contrectatio หมายถึง การยึดถือเอาทรัพย์นั้น โดยเป็นปฏิบัติต่อเจตนาของผู้เป็นเจ้าของ (invite domino) หรือบุคคลซึ่งมีประโยชน์โดยชอบในทรัพย์สินนั้น

การยึดถือเอาทรัพย์ตาม contrectatio ยังหมายความรวมถึงการเอาทรัพย์นั้น ไปอันเป็นการขยอก การรับของโจร การทำลายทรัพย์โดยไม่มีอำนาจกระทำ (ทำให้เสียทรัพย์) หรือการลักทรัพย์ที่มีผู้ส่งมอบให้โดยสำคัญผิด เป็นต้น²⁷

(2). dolus malus หมายถึง เจตนาในการทำความผิด ประกอบด้วย

(ก) เจตนาเอาทรัพย์ของผู้อื่น ไปเรียกว่า animus furandi หรือ adfectus furandi และ

(ข) เจตนาเพื่อจะได้รับความเสียหายจากการครอบครองทรัพย์นั้น ที่เรียกว่า “โดยทุจริต” การเอาทรัพย์ไปโดยไม่รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบของความผิด จะไม่ถือว่าผู้กระทำกระทำความผิดฐานลักทรัพย์

ต่อมาภายหลังเมื่อล่วงเข้าสู่ยุคใหม่ ซึ่งแนวคิดตลอดจนเทคโนโลยีได้พัฒนาไปถึงจุด ๆ หนึ่ง หลักกฎหมายว่าด้วยการลักทรัพย์จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสภาพการณ์สังคมที่เปลี่ยนแปลงไป สิทธิในการดำเนินคดีอาญาจากเดิมที่เป็นของผู้เสียหายก็แปรเปลี่ยนไปเป็นของรัฐแทน นอกจากนี้ในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 18 ได้มีนักปรัชญาคนสำคัญ ได้แก่ มงเตสกิเออและเบคคาเรีย ได้วิจารณ์การลงโทษแบบดั้งเดิมที่รุนแรงป่าเถื่อนไม่เหมาะสมแก่การทำความผิดจึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น²⁸

²⁶ เห่งอ้าง, น. 26-27.

²⁷ เห่งอ้าง, น. 27.

²⁸ เห่งอ้าง, น. 28.

2.3.2 วิวัฒนาการของการกำหนดความผิดทางอาญาลักษณะลักทรัพย์

แต่เดิมในสังคมสมัยก่อนที่มนุษย์จะเริ่มลงหลักปักฐานรวมกันเป็นสังคม ทรัพย์สินยังคงเป็นสิ่งของที่ไม่จำเป็นมากนัก แต่เมื่อมนุษย์เริ่มรู้จักประกอบการเกษตรกรรม ทรัพย์สินก็เริ่มมีบทบาทเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ในฐานะเป็นแหล่งอาหาร เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม หรือเป็นสิ่งของมีค่าที่แต่ละคนครอบครองไว้เพื่อโอ้อวดฐานะเพื่อให้คนนับถือ ผู้ที่มีทรัพย์สินมากก็จะมีโอกาสทางสังคมมากกว่าผู้ที่มีทรัพย์สินน้อย ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม ดังนั้น เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความวุ่นวายขึ้นในสังคมจากการแก่งแย่งทรัพย์สิน รัฐจึงจำเป็นต้องออกมาตรการเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนบุคคลขึ้น ทำให้เกิดหลักทั่วไปทางทรัพย์สินว่า (1) ของสิ่งหนึ่งจะเป็นทรัพย์สินของบุคคลใดก็ต่อเมื่อกฎหมายให้อำนาจในการกระทำการสิ่งใดก็ได้กับของสิ่งนั้น และ (2) กฎหมายจะป้องกันไม่ให้บุคคลอื่นมาเกี่ยวข้องกับสิ่งของนั้นทุกวิถีทางหากปราศจากความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจ²⁹

1. ความผิดฐานลักทรัพย์ก่อนมีการประกาศใช้กฎหมายอาญาคความผิดฐานลักทรัพย์มีพัฒนาการควบคู่กับมนุษยชาติมาตั้งแต่สมัยโบราณ จะเห็นได้จากประมวลกฎหมายยุคโบราณที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่จะสืบค้นได้ก็มิบัญญัติความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินไว้เป็นลายลักษณ์อักษรด้วย ต่อมาหลังจากที่สังคมเริ่มมีความสลับซับซ้อน ความคิดทางกฎหมายเกี่ยวกับการลักทรัพย์ก็พัฒนาตามไปด้วย ทั้งในกฎหมายโรมัน กฎหมายในสกุลซีวิลลอว์ และกฎหมายในสกุลคอมมอนลอว์ สำหรับในประเทศไทย ปรากฏหลักฐานว่ามีบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์อย่างละเอียดแต่ครั้งสมัยโบราณ และเมื่อมีการปฏิรูปกฎหมายตั้งแต่ครั้งรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลทางด้านความคิดทางกฎหมายมาจากประเทศทางตะวันตก³⁰ โดยกฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินของไทยก่อนที่จะมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ

1.1 ความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายตราสามดวง ในสมัยกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (พระเจ้าอู่ทอง) ทรงก่อตั้งอาณาจักรไทยขึ้นมาใหม่ ณ ตำบลหนองโสน ช้างตะวันตกกรุงศรีอยุธยา เมื่อ พ.ศ. 1893 ทรงขนานนามราชธานีใหม่นี้ว่า กรุงเทพราวดีศรีอยุธยา ไม่ขึ้นตรงต่อกรุงสุโขทัย โดยกษัตริย์ในสมัยกรุงศรีอยุธยาจะตรากฎหมายที่เรียกว่า พระราชศาสตร์ โดยอาศัยหลักในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ และได้มีการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าว

²⁹ เห่งอ้าง, น. 16.

³⁰ เห่งอ้าง, น. 17.

เรื่อยมาจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อกฎหมายไทยอย่างยิ่ง คือ ประมวลกฎหมายตราสามดวง เมื่อ พ.ศ. 2347 สาเหตุมาจากการร้องทุกข์กล่าวโทษของนายบุญศรี ช่างตีเหล็กหลวง ต่อพระเกษมและนายราชาอรุณ เนื่องมาจากนางอำแดงป้อมภรรยาของนายบุญศรีฟ้องหย่านายบุญศรี แต่นายบุญศรีไม่ยอมหย่า พระเกษมหาพิจารณาตามคำให้การของนายบุญศรีไม่ พระเกษมพุดจาปะทะโลมอำแดงป้อมและพิจารณาไม่เป็นธรรมเข้าด้วยอำแดงป้อม แล้วคัดข้อความมาให้ลูกขุน ณ ศาลหลวงปรึกษากัน เป็นหญิงหย่าชาย ให้อำแดงป้อมกับนายบุญศรีขาดจากการเป็นสามีภรรยา

พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช จึงทรงพระกรุณาตรัสว่า หญิงนอกใจชายแล้วมาฟ้องหย่า ลูกขุนปรึกษาให้หย่ากันนั้นไม่เป็นธรรม จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ตั้งกรรมการชุดหนึ่ง ประกอบไปด้วยอาลักษณ์ 4 ลูกขุน 3 ราชบัณฑิต 4 จัดการชำระกฎหมายตั้งแต่พระธรรมศาสตร์เป็นต้นไป มิให้เนื้อความผิดเพี้ยน และดัดแปลงบทกฎหมายที่วิปลาสให้ถูกต้องตามยุติธรรม เมื่อชำระเสร็จแล้วให้อาลักษณ์เขียนเป็นฉบับหลวง จำนวน 3 ชุด ประทับตราพระราชสีห์ พระคชสีห์ และบัวแก้ว อันเป็นตราประจำตำแหน่งสมุหนายก, สมุหพระกลาโหม, และเจ้าพระยาคลังไว้เป็นสำคัญ และให้บังคับใช้กฎหมายตราสามดวงนี้ทั่วราชอาณาจักรนับแต่นั้นมา³¹ โดยที่กฎหมายเกี่ยวกับการลักทรัพย์จะเรียกว่า พระอัยการลักขณะโจร นอกจากนี้กฎหมายตราสามดวงได้แบ่งประเภทของโจรออกเป็น 8 จำพวก และแบ่งความผิดออกเป็น 16 สถาน ดังนี้

1. ประเภทของโจร 8 จำพวก แบ่งได้เป็นองคโจร 3 จำพวก และ สมโจร 5 จำพวก
 - 1.1 องคโจร 3 จำพวก ได้แก่
 - 1.1.1 กระทำเอง ลักเอง
 - 1.1.2 ใ้ให้ผู้อื่นทำ ผู้อื่นลัก
 - 1.1.3 ผู้สั่งสอนให้ลัก เป็นครูอุประเทศแห่งโจร
 การลงโทษผู้เป็นองคโจร ให้ตุลาการลงโทษตามสถานโทษ
 - 1.2 สมโจร 5 จำพวก ได้แก่
 - 1.2.1 ผู้ให้ที่อยู่ที่พักแก่โจร
 - 1.2.2 ผู้เป็นมิตรสหายรู้ด้วยโจร
 - 1.2.3 ผู้สมรู้ร่วมคิดด้วยโจร

³¹ สมบูรณ์ ชัยรัตน์, *แนะนำประวัติศาสตร์กฎหมาย*, กรุงเทพมหานคร, น. 32-34.

1.2.4 ผู้ป้องกันกำบังโจรไว้

1.2.5 ผู้กินอยู่ สมกับโจร

ผู้เป็นสมโจร รับโทษกึ่งหนึ่งขององค์โจร

2. ประเภทของความผิด 16 ฐาน

2.1 โจรปล้น คือ โจรคบพวกเพื่อน 10,20,30 คน ไปปล้นบ้านปล้นเรือนกลางคืน กลาววันยิงปืน โห่ร้องให้เจ้าของสอซึ้งตกใจกลัว แล้วเก็บเอาทรัพย์ทั้งปวง

2.2 โจรย่องสอดมภ์ คือ โจรมีความรู้คุณเวทย์วิทยาคม สกดให้เจ้าของหลับแล้วเข้าเก็บเอาทรัพย์สิ่งของไป

2.3 โจรภัย คือ โจรกระทำให้กลัว แล้วเก็บเอาสิ่งของไป

2.4 โจรตีชิง คือ โจรคบพวกเพื่อนไปตี หาบคอนโค เกวียน ทับ ไร่ นา สำเภานาวา ณ หน ทางบก หนทางเรือ

2.5 โจรฉกฉวย คือ โจรหาเครื่องศาสตราวุธมิได้ ไปคอยอยู่ที่ถนนหนทางเปลี่ยว ช่วงชิงทรัพย์สิ่งของ เครื่องอัญมณีทั้งปวง

2.6 โจรซุ่มซ่อง คือ โจรคบกันไปคอยด้อมมอง ณ ทับราวป่าท่อน้ำ สถานที่ใด ๆ มิให้เจ้าของเห็น เก็บเอาทรัพย์ ช้าง ม้า โค เกวียน ประการใดไป

2.7 โจรล้วงลิก คือ โจรล้วงเรือล้วงเรือน ล้วงร้าน เอาทรัพย์สิ่งของทั้งปวงไป

2.8 โจรลักเสียม คือว่าเรือ เกวียน สิ่งของท่านไว้ ณ ทำบ้าน เรือน แห่งใดก็ดี เอาสิ่งของท่านไปไม่บอกเจ้าของๆพบเห็นจึงว่าหยอกยืม

2.9 สาธารณโจร คือเป็นโจรไปด้วยกับเขา อยู่เฝ้าเรือนก็ดีไปด้วยแต่กลางทางกลับมา ก็ดีมิได้ทำร้ายด้วยเขา

2.10 นิลัมภรโจร คือ โจรแต่เหตุโทษพิรุณคิดพันตุ้มมลทินนิลเมฆอันคล้ำดำติดอยู่

2.11 วิสาสคาหโจร คือ โจรลักทรัพย์สิ่งของของญาติพี่น้องบิดามารดาสามีภรรยาเขย สะใภ้

2.12 สรรพโจร คือว่าสรรพลักมิเลือก

2.13 ปันฐทุสะกะโจร คือโจรตีชิงเอาทรัพย์สิ่งของในทางน้ำ ทางบก

2.14 ทามริกโจร คือกระทำโจรกรรมด้วยพวกเพื่อนเลี้ยงชีวิต

2.15 สารโจร คือโจรลักทรัพย์อันเป็นแก่นสาร ลักพระพุทธรูปแลลอกทอง พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์

2.16 คัสกรโจร คือโจรคบพวกเพื่อนปล้นบ้านเรือนในขอบขันมณฑลสมเด็จพระมหากษัตริย์ราชเจ้า เอาเพลิงเผาบ้านเผาเรือน ลูกลามไปไหม้บ้านไหม้เรือนและไหม้พระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ กุฎีวิหารการเปรียญเป็นอันมาก³²

1.2 ความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 หลังจากที่ถูกกฎหมายตราสามดวงได้มีการบังคับใช้มาอย่างยาวนานตั้งแต่สมัยรัตนโกสินรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 จึงเริ่มมีชาวต่างชาติเข้ามาติดต่อค้าขายกับประเทศไทยเป็นจำนวนมาก ขณะนั้นรัฐบาลของรัชกาลที่ 4 ต้องยอมทำสนธิสัญญาไม่เสมอภาคกับอังกฤษ (สนธิสัญญาบาวริง ค.ศ. 1855) เพื่อหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับภัยคุกคามของลัทธิล่าอาณานิคม โดยมีใจความสำคัญ 2 ประการ คือ หนึ่ง ยกเลิกการผูกขาดการค้ากับต่างประเทศของไทยซึ่งเคยทำผ่านพระคลังสินค้า คนอังกฤษสามารถทำการค้าขายได้ตามเสรี ภาษีขาเข้าจะเก็บได้ไม่เกิน 3 เปอร์เซ็นต์ ยกเว้นฝิ่น โลหะทองและเงินไม่ต้องเสียภาษีเข้า ส่วนภาษีขาออกเก็บได้ครั้งเดียว และสอง ไทยยอมให้อังกฤษมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ซึ่งหมายความว่าคนในบังคับอังกฤษไม่ต้องขึ้นศาลไทย แต่ขึ้นศาลกงสุลของตนแทน³³

สาเหตุที่ประเทศไทยต้องเสียสิทธิสภาพนอกอาณาเขต เนื่องมาจากกฎหมายไทยขณะนั้นล่าหลังและป่าเถื่อน พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในขณะนั้นทรงเห็นว่าสมควรที่จะต้องมีการปรับปรุงกฎหมายตราสามดวงที่บังคับใช้ให้มีความทันสมัยและยุติธรรม จึงทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจชำระและร่างกฎหมายขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2450 โดยในการร่างกฎหมายใหม่นี้ใช้เวลานานมาก กล่าวคือ นับแต่สมัยรัชกาลที่ 5 จนถึง รัชกาลที่ 7 จนกระทั่งภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง 2475 จึงประกาศใช้กฎหมายต่าง ๆ ได้อย่างสมบูรณ์ โดยในการร่างกฎหมายใหม่ทั้งหมดนี้ ได้นำกฎหมายต่างประเทศ เช่น ฝรั่งเศส สวิต ญี่ปุ่น เยอรมนี อิตาลี อังกฤษ เบลเยียม เนเธอร์แลนด์ เป็นต้น มาประกอบการร่างด้วย นอกจากนี้ยังมีที่ปรึกษาชาวต่างชาติเข้ามาร่วมร่างด้วย³⁴ โดยเลือกร่างกฎหมายลักษณะอาญาก่อนกฎหมายอื่น โดยมีนักกฎหมายไทยและชาวต่างชาติ จัดทำเป็น 3 ภาษา คือ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส จากนั้นนำขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายแด่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้ทรงประกาศใช้เป็นประมวลกฎหมายฉบับแรก เมื่อวันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2451

³² เพ็ญอ้าง, น. 54-55

³³ ร. แลงการ์ด, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2, บรรณาธิการโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, วิมลย์ พงศ์พนิตานนท์, พิมพ์ครั้งที่ 1, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2526), น. ง.

³⁴ เพ็ญอ้าง, น. จ.

เรียกกฎหมายฉบับนี้ว่า กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งในส่วนของความผิดฐานลักทรัพย์ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 288 ความว่า

“ผู้ใดบังอาจเอาทรัพย์ของผู้อื่น ไปโดยการทุจริตทรัพย์นั้นจะเป็นของผู้หนึ่งผู้ใดทั้งนั้นก็ ตาม หรือผู้หนึ่งผู้ใดเป็นเจ้าของทรัพย์นั้น แม้แต่ส่วนหนึ่งก็ตาม ถ้าแลมันบังอาจเอาไปโดยเจ้าของ ไม่อนุญาตไซ้รู้ ท่านว่ามันคือโจรลักทรัพย์ มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง”³⁵

(1). องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์คือ

ข้อ 1. มีการเอาไป

ข้อ 2. ทรัพย์เป็นของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของอยู่ด้วย

ข้อ 3. เจ้าของไม่อนุญาต

(2). องค์ประกอบภายในคือเจตนาทุจริต

(1). องค์ประกอบภายนอกข้อ.1 ที่ว่าการเอาไปนั้น ประกอบด้วย ก. ทรัพย์นั้นอยู่ใน

ความครอบครองของผู้อื่น และ ข. มีการเอาทรัพย์นั้นไปจากการครอบครอง

ข้อ ก. ทรัพย์จะต้องอยู่ในความครอบครองของผู้อื่น เป็นลักษณะเฉพาะของความผิดฐานลักทรัพย์ ซึ่งเป็นการประทุษร้ายแก่การครอบครอง “การครอบครอง” ในที่นี้หมายถึง การที่บุคคลมีอำนาจที่แท้จริงเหนือทรัพย์นั้น เช่น อยู่ในฐานะที่จะเก็บไว้ จะขว้างทิ้งหรือทำลายทรัพย์นั้นได้ตามชอบใจ ปัญหาว่ามีบุคคลใดจะมีอำนาจแท้จริงเหนือทรัพย์ อันจะทำให้ถือว่า เขามีอำนาจครอบครองทรัพย์นั้นหรือไม่ ต้องดูประเพณีความรู้สึกของบุคคลทั่วไปประกอบด้วย เช่น ชานาที่ทิ้งคันทาไว้ในนาแล้วกลับมาบ้าน หรือผู้ที่จอดรถไว้หน้าโรงพยาบาลนตร์ เพื่อที่จะเข้าไปดูภาพยนตร์ ยังไม่ถือว่าเขาละการครอบครอง การครอบครองยังเป็นของเจ้าของอยู่ รวมถึงในกรณีทรัพย์สินที่เจ้าของทำตกหล่นหาย และเจ้าของกำลังติดตามหาอยู่ หากในขณะที่เขากำลังติดตามทรัพย์ มีผู้อื่นหยิบเอาทรัพย์นั้นไป ผู้นั้นจะมีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะเจ้าของยังมีอำนาจครอบครองทรัพย์นั้นอยู่ หรือการที่ผู้ครอบครองมอบการครอบครองทรัพย์ให้บุคคลอื่นชั่วคราว ยังไม่ถือว่าผู้ครอบครอง

³⁵ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2561), น. 417.

เจตนาสละการครอบครอง ถ้าผู้ที่รับมอบการครอบครองจากเจ้าของหลักทรัพย์นั้น ไปยอมเป็นความผิดฐานลักทรัพย์³⁶

การครอบครองยอมหมดไป เมื่อผู้ครอบครองสละการครอบครอง หรือ ทำทรัพย์ตกหล่นหายและไม่ประสงค์ที่จะติดตามคืน เช่น ผู้ครอบครองนำทรัพย์ไปทิ้งถังขยะ มีผู้เก็บทรัพย์ดังกล่าวไป หรือ ผู้ครอบครองทำปากกาหล่นหาย เมื่อทราบแล้วก็ไม่ประสงค์ที่จะติดตามเอาทรัพย์กลับคืนมา ต่อมาผู้เก็บปากกาได้ เหล่านี้ไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์

ข้อ ข. จะต้องเอาทรัพย์ไปจากผู้ครอบครอง ปัญหาว่ามีเมื่อใดจึงจะถือว่ามีการ “เอาไป” อันจะทำให้การลักทรัพย์สำเร็จบริบูรณ์แล้ว มีข้อพิจารณาสองประเด็น³⁷

ความเห็นที่หนึ่งเห็นว่า ศาลฎีกาและตำรากฎหมายไทยบางเล่มถือว่าหลักทรัพย์สำเร็จก็ต่อเมื่อ “ได้ทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่แล้ว” แม้แต่เพียงเล็กน้อย นอกจากนี้การทำให้ทรัพย์เคลื่อนที่นั้น ต้องสามารถที่จะเอาทรัพย์ไปได้ทันที แต่ถ้าเคลื่อนที่เพียงเล็กน้อยแต่ไม่สามารถเอาไปได้เพราะมีโซ่ลือค้อยังไม่ถือว่าเป็นความผิดสำเร็จ

ความเห็นที่สอง เป็นแนวความคิดเห็นจากตำรากฎหมายต่างประเทศภาคพื้นยุโรป เช่น ฝรั่งเศส เยอรมัน สวิส ออสเตรีย เป็นต้น เห็นว่าการเอาไปซึ่งการครอบครอง คือการทำให้ผู้ครอบครองเดิมหมดอำนาจที่แท้จริง และผู้ “เอาไป” ได้เข้าครอบครองแทน เช่น ผู้ที่ล้วงกระเป๋า ถ้าหยิบทรัพย์อยู่ในมือได้แล้ว ก็ถือว่ามียอำนาจที่แท้จริงและการลักทรัพย์นั้นเสร็จบริบูรณ์ แม้ว่าทรัพย์จะยังไม่เคลื่อนที่เลยก็ตาม

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ 2. ทรัพย์ต้องเป็นของผู้อื่น หรือผู้อื่นเป็นเจ้าของอยู่ด้วย

อย่างไรจะเป็นทรัพย์ของผู้อื่น ต้องพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่น ๆ ถ้าทรัพย์นั้นไม่มีเจ้าของ หรือเจ้าของได้สละกรรมสิทธิ์เสียแล้ว ผู้ที่เอาไปก็ไม่ผิดฐานลักทรัพย์

องค์ประกอบภายนอกข้อที่ 3. เจ้าของไม่อนุญาต

คำว่า “เจ้าของ” หมายถึงผู้อื่นเป็นเจ้าของทั้งหมด หรือมีส่วนร่วมในความเป็นเจ้าของทรัพย์นั้นด้วย ส่วนการอนุญาต คือ การที่เจ้าของยินยอมให้เอาทรัพย์ไป แม้การที่เจ้าของยินยอมจะเกิดจากการหลอกลวงก็ตาม เมื่อเจ้าของยินยอมให้เอาทรัพย์ไปก็ไม่เป็นความผิด

³⁶ หยุต แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127, พิมพ์ครั้งที่ 7, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2561), น. 418.

³⁷ เพ็งอ้าง, น. 419.

(2). องค์ประกอบภายในคือเจตนาทุจริต

คือเจตนาที่ประกอบด้วยมูลเหตุซึ่งจงใจพิเศษเพื่อแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ควรได้แก่ตนเองก็ดี หรือเพื่อผู้อื่นก็ดี อันเป็นประโยชน์ที่ไม่ควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย คำว่า “ประโยชน์” ดร.หยุด แสงอุทัย เห็นว่า หมายถึงการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินที่ลักไป หากการลักทรัพย์สินไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่นนอกจากเอาไปเป็นกรรมสิทธิ์ หรือได้ประโยชน์จากทรัพย์สินนั้น ย่อมไม่ใช่การเอาไปโดยทุจริต เช่น ลักทรัพย์สินไปเพื่อเอาไปทูลทำลา ยมิใช่เอาไปเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตามที่ควรจะเป็น หรือนำไปขาย กรณีถือว่าขาดเจตนาทุจริต ไม่เป็นการลักทรัพย์³⁸

ตัวอย่างคำพิพากษาศาลฎีกาเกี่ยวกับเรื่องลักทรัพย์ในขณะที่มีการบังคับใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127

ฎีกาที่ 753/2462 เจ้าของเอาแหวนมาวางไว้แล้วไปอาบน้ำ เมื่อขึ้นจากน้ำก็ลืมแหวนนั้นเสีย จำเลยมาพบก็เก็บเอาแหวนไป ตัดสินว่าผิดฐานลักทรัพย์ ไม่ใช่ฐานเก็บของตก

ฎีกาที่ 710/2480 ผู้บังคับหมวดถอดเสื้อแขวนไว้ที่สถานีตำรวจและบอกให้ตำรวจรักษาการณ์ที่นั่นว่าอย่าให้ใครเอาไป ตำรวจนั้นเอาไปฝากในกระเป๋าเสื้อนั้นไปเสีย ตัดสินว่าผิดฐานลักทรัพย์ เพราะการที่ผู้บังคับหมวดสั่งให้ดูว่าอย่าให้ใครเอาไป ไม่ใช่การมอบนาฬิกาให้โดยตรงหรือปริยาย

ฎีกาที่ 293/2460 จำเลยโกรธเจ้าทรัพย์ จึงลอบไปแก้เรือนต์ปล่อยลอบไปตามน้ำ แล้วเอาไฟเผาเสีย ตัดสินว่าไม่ผิดฐานลักทรัพย์แต่ผิดฐานวางเพลิง เป็นต้น

2. ความผิดฐานลักทรัพย์หลังมีการประกาศใช้กฎหมายอาญา หลังจากที่ถูกกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ได้ประกาศใช้ไปกว่า 30 ปี รัฐบาลภายใต้การนำของจอมพลแปลก พิบูลสงคราม ได้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาคณะหนึ่งเนื่องจากเห็นว่ากฎหมายลักษณะอาญาที่มีอยู่ยังรวบรวมได้ไม่เป็นหมวดหมู่ เห็นควรจัดความผิดบางฐานให้อยู่เป็นที่เป็นทาง เช่น ย้ายความผิดฐานวิ่งราวทรัพย์มาอยู่กับความผิดฐานลักทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้เพิ่มความผิดหมวดใหม่เข้ามา เช่น ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ซึ่งแยกออกมาจากความผิดฐานฉ้อโกง ทั้งนี้ถึงแม้จะมีการจัดระเบียบหมวดหมู่กฎหมายใหม่ดังกล่าวข้างต้นก็ตาม แต่หลักการสำคัญในต้วบทกฎหมายในความผิดต่างยังคงเหมือนเดิมมาจนถึงประมวลกฎหมายในปัจจุบัน³⁹

2.1 ประเภทความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญา

³⁸ เพิ่งอ้าง, น. 421.

³⁹ คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, เพิ่งอ้าง, น. 23.

ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา จำแนกออกเป็น 8 หมวด ดังนี้

หมวด 1 ความผิดฐานลักทรัพย์ วิวังทรัพย์ ตั้งแต่มาตรา 334 จนถึงมาตรา 336

ทวิ ฐานความผิดนี้ผู้กระทำได้กระทำความผิดในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์และแย่งการครอบครองทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของไปโดยทุจริต แต่ไม่มีการใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย ความผิดฐานลักทรัพย์นั้นจะมีองค์ คือ 1.ผู้ใด 2.เอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของอยู่ด้วย 3.โดยเจตนาทุจริต ส่วนความผิดฐานวิวังทรัพย์เป็นการลักทรัพย์ที่มีองค์ประกอบภายนอกเพิ่มเข้ามาว่า “โดยฉกฉวยเอาซึ่งหน้า” กล่าวคือมี พฤติการณ์เอาทรัพย์ไปในขณะที่เจ้าของทรัพย์ไม่รู้สีกตัว

หมวด 2 ความผิดฐานกรรโชก ริดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ตั้งแต่มาตรา 337 จนถึงมาตรา 340

ตรี ฐานความผิดตามหมวดนี้เป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มีการใช้กำลังประทุษร้ายหรือการขู่เข็ญเป็นองค์ประกอบความผิดอยู่ด้วย สามารถจำแยกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

(1). ฐานความผิดที่มีการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์และแย่งการครอบครอง ซึ่งมีพื้นฐานมาจากความผิดฐานลักทรัพย์ และมีการใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าตนใดนั้นจะใช้กำลังประทุษร้ายมาเป็นองค์ประกอบความผิดอีกข้อ ได้แก่ ความผิดฐานชิงทรัพย์ และความผิดฐานปล้นทรัพย์ ความแตกต่างระหว่างความผิดทั้งสองฐานคือ การปล้นทรัพย์เป็นความผิดฐานชิงทรัพย์ที่มีจำนวนผู้กระทำความผิดตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป

(2). ฐานความผิดที่มีวัตถุประสงค์แห่งการกระทำเป็นบุคคล ได้แก่ ความผิดฐานกรรโชก และ ริดเอาทรัพย์ ทั้งสองความผิดนี้ผู้ที่ถูกกระทำประทุษร้ายหรือถูกขู่เข็ญประการหนึ่งประการใดเพื่อให้ตัดสินใจยอมให้หรือยอมจะให้ผู้กระทำหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ในลักษณะทรัพย์สิน ข้อแตกต่างที่สำคัญระหว่างความผิดทั้งสองคือ ความผิดฐานกรรโชกเป็นกรณีใช้กำลังประทุษร้ายหรือขู่เข็ญว่าจะทำอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ชื่อเสียงหรือทรัพย์สินของผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สาม ขณะที่ความผิดฐานริดเอาทรัพย์เป็นกรณีขู่เข็ญว่าจะเปิดเผยความลับ ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกขู่เข็ญหรือบุคคลที่สามเสียหาย

หมวด 3 ความผิดฐานฉ้อโกง ตั้งแต่มาตรา 341 จนถึงมาตรา 348 โดยพื้นฐานความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดที่มีการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ด้วยวิธีการหลอกลวงให้ผู้ถูกกระทำหลงเชื่อและผู้กระทำได้ไปซึ่งทรัพย์สินโดยทุจริต นอกจากนี้ยังมีความผิดฐานอื่น ๆ อีก เช่น ฉ้อโกงประชาชน ฉ้อโกงแรงงาน ฉ้อโกงค่าอาหาร เครื่องดื่ม ค่าเช่าอยู่ในโรงแรม ชักชวนให้ผู้อื่นจำหน่ายทรัพย์สินโดยเอาเปรียบ และฉ้อโกงประกันวินาศภัย

หมวด ที่ 4 ความผิดฐาน โกงเจ้าหนี้ ตั้งแต่มาตรา 349 จนถึงมาตรา 351 ความผิดฐานนี้บัญญัติขึ้นเพื่อคุ้มครองเจ้าหนี้มิให้ได้รับความเสียหายจากการกระทำของลูกหนี้ ประกอบไปด้วยความผิดฐาน โกงเจ้าหนี้ซึ่งเป็นผู้รับจำนำ ความผิดฐานย้ายไปเสีย ซ่อนเร้นหรือโอน ไปให้แก่ผู้อื่นซึ่งทรัพย์ใด และความผิดฐานแกล้งให้ตนเองเป็นหนี้อันไม่เป็นความจริง

หมวด 5 ความผิดฐานยักยอก ตั้งแต่มาตรา 352 จนถึงมาตรา 356 พื้นฐานของความผิดฐานยักยอก ได้แก่ การกระทำในลักษณะตดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ที่ตนเองครอบครองอยู่ด้วยการเบียดบังเอาทรัพย์นั้นไปเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต รวมทั้งยังมีความผิดฐานอื่น ๆ ที่อยู่ในหมวดเดียวกันอีก ได้แก่ ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ที่ผู้อื่นส่งมอบให้โดยสำคัญผิดหรือเป็นทรัพย์สินหาย ความผิดฐานจัดการทรัพย์สินของผู้อื่นผิดหน้าที่ และความผิดฐานยักยอกทรัพย์สินที่มีค่าหรือซ่อนไว้

หมวด 6 ความผิดฐานรับของโจร ตามมาตรา 357 ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดที่เกิดขึ้นหลังจากกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ฐานอื่นได้เกิดขึ้นแล้ว โดยผู้กระทำได้ช่วยเหลือหรือรับไว้ด้วยประการใดซึ่งทรัพย์ดังกล่าว เช่น ซ่อนเร้น ช่วยจำหน่าย รับซื้อ หรือรับจำนำ

หมวด 7 ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ตั้งแต่มาตรา 358 จนถึงมาตรา 361 เป็นความผิดที่มีการทำให้คุณค่าหรือประโยชน์ในตัวทรัพย์ลดน้อยลง ด้วยการทำให้เสียหาย ทำลาย ทำให้เสื่อมค่าหรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งทรัพย์สินของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของอยู่ด้วย นอกจากนี้ยังมีความผิดฐานอื่น ๆ อีก ได้แก่ ความผิดฐานทำให้ทรัพย์ที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์เสียหาย และความผิดฐานทำให้พระพุทธรูปหรือวัตถุในทางศาสนาเสียหาย

หมวด 8 ความผิดฐานบุกรุก ตั้งแต่มาตรา 362 จนถึงมาตรา 366 เป็นความผิดที่ผู้กระทำการบกวนกรรมสิทธิ์หรือการครอบครองในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น และยังได้บัญญัติถึงความผิดฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องไว้ด้วย เช่น ยักย้ายหรือทำลายเครื่องหมายเขต บุกรุกเลหสถาน เป็นต้น⁴⁰

⁴⁰ คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, เพิ่งอ้าง, น. 23 -25.

2.3.3 คุณธรรมทางกฎหมายในความผิดฐานลักทรัพย์

คุณธรรมทางกฎหมาย “Rechtsgut” เป็นสิ่งที่เป็นามธรรมไม่สามารถจับต้องได้ หรือเป็น “ภาพในทางความคิด” อาจกล่าวได้โดยเฉพาะว่าคุณธรรมทางกฎหมายเป็นสิ่งที่เป็ “ประโยชน์” (Interesse) หรือเป็นสิ่งที่เป็ “คุณค่า” (Wert) ในการอยู่ร่วมกันของมนุษย์⁴¹

ใน “ปทัสถาน” (Norm) นั้นมี คุณธรรมทางกฎหมายแฝงอยู่ซึ่งการประพฤติดิพิศปทัสถานบางอย่างอาจจะยังไม่กระทบต่อการอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมอันจะถือว่าร้ายแรงพอที่จะกำหนดให้เป็ความผิดอาญาได้ (Verbrechen) ดังนั้น คุณธรรมทางกฎหมายที่ได้ยกระดับเป็คุณธรรมทางกฎหมายทางอาญา ไม่ว่าจะในประมวลกฎหมายอาญาหรือในกฎหมายอาญาอื่นล้วนแต่สิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันในสังคม⁴²

ในการที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุขนั้น มนุษย์ทุกคนต้องเคารพและไม่ละเมิด “ประโยชน์” (Interesse) หรือ “คุณค่า” (Wert) ของกันและกัน การกระทำที่เป็การละเมิด “ประโยชน์” หรือ “คุณค่า” ของการอยู่ร่วมกันจึงเป็การละเมิดคุณธรรมทางกฎหมายอย่างหนึ่งด้วยเช่นกัน ดังนั้นจึงสามารถให้ความหมายของคุณธรรมทางกฎหมายได้ว่า หมายถึง ประโยชน์หรือคุณค่าของการอยู่ร่วมกันที่กฎหมายคุ้มครอง หรือประโยชน์ที่กฎหมายคุ้มครอง⁴³

(1). ประเภทของคุณธรรมทางกฎหมาย

คุณธรรมทางกฎหมายแบ่งได้เป็ 2 ประเภท คือ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็ส่วนบุคคล (Individualrechtsgut) เช่น ชีวิต ความปลอดภัยในร่างกาย ทรัพย์สิน และอีกประเภทคือ คุณธรรมทางกฎหมายที่เป็ส่วนรวม (Universalrechtsgut) เช่นความปลอดภัยในการจราจร หรือความผิดเกี่ยวกับกฎบดินแดนเป็ต้น⁴⁴

สำหรับในความผิดฐานลักทรัพย์นั้นคุณธรรมทางกฎหมาย คือ ทรัพย์สินและการครอบครอง⁴⁵ การ “เอาไป” ในความหมายของการกระทำผิดฐานลักทรัพย์ คือ การทำร้ายทรัพย์สินและทำร้ายการครอบครอง ซึ่งเป็คุณธรรมทางกฎหมายประเภทที่เป็ส่วนบุคคล และเป็นเรื่อง

⁴¹ คณิต ฒ นคร, *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2553), น. 160.

⁴² *กฎหมายอาญาภาคทั่วไป*, *เพ็งอ๋าง*, น. 158.

⁴³ *เพ็งอ๋าง*, น. 160.

⁴⁴ *เพ็งอ๋าง*, น. 162.

⁴⁵ *กฎหมายอาญาภาคความผิด*, *เพ็งอ๋าง*, น. 306.

คุณธรรมทางกฎหมายเคารพในเจตจำนงของผู้เสียหาย อันเป็นหนึ่งในหลักการที่จะบัญญัติว่า ความผิดใดสมควรให้เป็นความผิดอันยอมความได้หรือไม่อีกด้วย⁴⁶

2.3.4 องค์ประกอบความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 334

“ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องระวางโทษ..”

2.3.4.1 องค์ประกอบภายนอกของความผิดฐานลักทรัพย์ประกอบด้วย

- 1) ผู้กระทำ
- 2) การกระทำ ในที่นี้คือการ “เอาไป”
- 3) ทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของอยู่ด้วย

การกระทำ คือ “การเอาไป” หมายถึงการแย่งการครอบครองของผู้อื่นในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์โดยเด็ดขาด⁴⁷

ลักษณะการแย่งการครอบครอง

(1). คำว่า “แย่ง” หมายถึงการเอาทรัพย์นั้นไปจากบุคคลอื่นโดยเจ้าของไม่ยินยอมอนุญาต หรือโดยไม่สมัครใจ เป็นการเอาไปในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ของเจ้าของและทำให้เจ้าของไม่อาจได้รับประโยชน์จากทรัพย์นั้นอีกต่อไป เช่น การลักเอารถยนต์ของนายเขียวไปเป็นของตนเอง ทำให้นายเขียวไม่สามารถครอบครองและใช้ประโยชน์ใด ๆ ที่เกี่ยวข้องกับรถยนต์ได้⁴⁸

การกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์นี้มีใช้กรณีที่มีการตัดกรรมสิทธิ์กันตามกฎหมาย เพราะกรรมสิทธิ์ในทรัพย์จะถูกโอนไปยังบุคคลอื่นก็แต่โดยผลของกฎหมายเท่านั้น การลักทรัพย์ไม่ทำให้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์โอนไปยังผู้กระทำผิด เป็นแต่เพียงสิ่งที่ผู้กระทำมุ่งหมายกระทำให้เกิดขึ้นจากการเอาทรัพย์ไปเท่านั้น⁴⁹ แต่ไม่ได้หมายถึงต้องไปใช้กำลังต่อสู้เอาการครอบครองมาจากเจ้าของมิฉะนั้นจะกลายเป็นลักทรัพย์โดยใช้กำลังประทุษร้ายอันเป็นความผิดฐานชิงทรัพย์

การครอบครอง “Possession” หมายถึง การที่บุคคลหนึ่งปกครองทรัพย์โดยมีเจตจำนงที่จะปกครองทรัพย์นั้น ซึ่งมีองค์ประกอบ 2 ประการดังนี้

⁴⁶ กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, เพิ่งอ้าง, น. 169.

⁴⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 4548/2558.

⁴⁸ คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, เพิ่งอ้าง, น. 30.

⁴⁹ เพิ่งอ้าง, น. 32.

(ก) การปกครองทรัพย์สิน (corpus possidendi) หมายถึงการมีอำนาจหรือใช้อำนาจควบคุมหรือยึดถือทรัพย์สินอย่างแท้จริงทางกายภาพ (Exclusive Physical Control or Detention) แม้ว่าการครอบครองนั้นจะไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม เช่น การครอบครองทรัพย์สินที่ถูกลักมา⁵⁰

(ข) การมีเจตจำนงที่จะปกครองทรัพย์สิน (animus possidendi) หมายถึงความประสงค์ที่จะยึดถือทรัพย์สินนั้นไว้ในลักษณะของการควบคุมทรัพย์สิน ซึ่งอาจจะเป็นเจตจำนงทั่วไปหรือเจตจำนงต่อทรัพย์สินโดยเจาะจงก็ได้ เช่น เจ้าของรถยนต์มีเจตจำนงที่จะครอบครองรถยนต์คันนั้นรวมทั้งทรัพย์สินต่าง ๆ ที่อยู่ในรถ แม้ว่าจะไม่รู้ว่ามีทรัพย์สินสิ่งใดอยู่ในรถบ้างก็ตาม และเจตจำนงดังกล่าวอาจจะกระทำเพื่อตนเองหรือเพื่อผู้อื่นก็ย่อมได้เช่นกัน⁵¹

ทรัพย์สินนั้นต้องอยู่ในความครอบครองของผู้อื่น หมายความว่าขณะที่เอาไปจะต้องมีผู้อื่นครอบครองอยู่ มิใช่ทรัพย์สินไม่มีเจ้าของ หรือมีเจ้าของแต่ไม่อยู่ในความครอบครองของผู้อื่น เช่น ทรัพย์สินเสียหายที่เจ้าของไม่ประสงค์ที่จะติดตามเอาคืนแล้ว⁵²

ส่วนการการครอบครองตามกฎหมายไทยมีบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1367⁵³ คือ “บุคคลใดยึดถือทรัพย์สินโดยเจตนาจะยึดถือเพื่อตน บุคคลนั้นได้ซึ่งสิทธิครอบครอง” และการยึดถือเพื่อตนไม่จำเป็นต้องมีการจับตัวทรัพย์สินตลอดเวลา การยึดถือที่มีลักษณะหวงกันตามควรแก่พฤติการณ์และสภาพของทรัพย์สินนั้น ซึ่งคนทั่วไปรับรู้ ถือว่าเป็นการครอบครองแล้ว เช่น ผู้เสียหายปล้นยี่สิบสี่ชั่วโมงให้กินหญ้าตามทุ่งนา แม้จะปล่อยอิสระแต่ก็ยังถือว่ายังอยู่ในความครอบครองของเจ้าของอยู่ จำเลยเอาไปเป็นความผิดลักทรัพย์⁵⁴ สัตว์เลี้ยงที่หายไป ถ้าเจ้าของกำลังติดตามอยู่ ไม่เป็นทรัพย์สินเสียหาย ผู้เอาไปผิดฐานลักทรัพย์⁵⁵

ในกรณีเจ้าของทรัพย์สินให้ผู้อื่นช่วยดูแลทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเฉพาะเหตุ ไม่เป็นการส่งมอบการครอบครองให้ เช่น วานให้คนช่วยเฝ้าบ้าน โดยไม่ได้มอบกุญแจห้องเก็บทรัพย์สินไว้ จำเลยแอบเอาทรัพย์สินในบ้านไป ผิดฐานลักทรัพย์⁵⁶ นอกจากนี้ผู้กระทำต้องเข้าครอบครองทรัพย์สินที่ลักอีกด้วย มิใช่

⁵⁰ เพิ่งอ้าง, น. 33.

⁵¹ เพิ่งอ้าง, น. 34.

⁵² สหรัฐ กิติ ศุภากร, หลักและคำพิพากษา กฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, 2561), น. 581.

⁵³ เพิ่งอ้าง, น. 581.

⁵⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 158/2512.

⁵⁵ คำพิพากษาฎีกาที่ 468/2510.

⁵⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 350/2495.

เพียงแต่จะต้องหยิบขายโดยไม่มีการครอบครอง เช่น หยิบโทรศัพท์ของผู้เสียหายโยนทิ้งน้ำทันที ยังไม่มีการครอบครองทรัพย์ ไม่ผิดลักทรัพย์ แต่ผิดฐานทำให้เสียทรัพย์

(2). ทรัพย์อันเป็นของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของอยู่ด้วย

ประโยคนี้มีสองความหมาย ความหมายที่หนึ่ง ทรัพย์ของผู้อื่น หมายถึงทรัพย์ที่ผู้กระทำความผิดไม่มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์นั้น แต่ผู้อื่นจะเป็นคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ถือกรรมสิทธิ์อยู่ เช่น นาย จ. เอาปากกาของนาย ค. ซึ่งเป็นเจ้าของร่วมกับนาย ห. ไปโดยไม่ได้รับอนุญาต นาย จ. ย่อมมีความผิดฐานลักทรัพย์ของนาย ค. และนาย ห. หากทรัพย์ที่ถูกเอาไปเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้กระทำ ผู้นั้นย่อมไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะขาดองค์ประกอบความผิดในข้อนี้ ตัวอย่างคำพิพากษาเช่น เสาร์วันกระดินเป็นไม้ในที่ดินพิพาทโดยธรรมชาติ เป็นดอกผลอันเป็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นในที่ดินพิพาท จำเลยซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินพิพาทจึงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ การที่จำเลยกับพวกรื้อถอนเสาร์วันออกจากที่ดินพิพาท หากจำเลยนำเสาร์วันของตนไป การกระทำของจำเลยไม่เป็นความผิดฐานลักทรัพย์⁵⁷

ความหมายที่สอง กรณีทรัพย์ที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของอยู่ด้วย หมายถึงการที่เจ้าของรวมคนหนึ่งได้อาทรัพย์ที่มีผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ก็เป็นความผิดฐานลักทรัพย์ได้เช่นกัน เพราะเป็นการเอาไปจากเจ้าของรวม เป็นการตัดกรรมสิทธิ์และแย่งการครอบครองในส่วนเป็นเจ้าของคนอื่น ตัวอย่างเช่น แม้จำเลยและผู้เสียหายจะเป็นเจ้าของรวมในน้ำยางพารา แต่ขณะนั้นผู้เสียหายเป็นผู้เดียวที่ครอบครองและได้ประโยชน์ มิใช่ผู้เสียหายครอบครองสวนยางพาราแทนจำเลยเพราะจำเลยและผู้เสียหายมีเหตุพิพาทกันและหย่าขาดจากกันแล้ว การกระทำของจำเลยจึงเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตัวเอง โดยเป็นการทุจริต จึงเป็นความผิดฐานลักทรัพย์⁵⁸

2.3.4.2 องค์ประกอบภายใน ประกอบด้วยเจตนา 2 ส่วน

(1) เจตนาธรรมดาในการเอาทรัพย์ของผู้อื่นไป

หมายถึงผู้กระทำได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิดว่ากำลังลักเอาทรัพย์ของผู้อื่นไป หากไม่รู้ว่ามีทรัพย์นั้นมีเจ้าของ หรือสำคัญผิดว่าเจ้าของอนุญาตให้เอาไปแล้ว จะถือว่าไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์เพราะขาดเจตนา และผู้กระทำต้องประสงค์ต่อผลหรือยอมเล็งเห็นผลของการเอาทรัพย์ไปด้วย การประสงค์ต่อผลคือความปรารถนาที่จะได้ทรัพย์นั้นไว้ ส่วนคำว่าเล็งเห็นผล

⁵⁷ คำพิพากษาฎีกาที่ 12857/2555.

⁵⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 3142/2557.

หมายถึงผู้กระทำผิดเห็นได้อย่างแน่นอนว่าการกระทำที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์และแย่งการครอบครองจะต้องเกิดขึ้น⁵⁹

(2) เจตนาพิเศษ (โดยทุจริต)

คำว่า “โดยทุจริต” (Dishonestly) หมายถึง เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น⁶⁰ อันได้แก่

ก. การกระทำเพื่อแสวงหาประโยชน์ จำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ประโยชน์ในทางทรัพย์สินและประโยชน์โดยทั่วไป แต่ในความคิดฐานลักทรัพย์ประโยชน์จะเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินเป็นสำคัญ นอกจากนี้ประโยชน์ในทรัพย์สินยังแบ่งได้อีกเป็น 2 ประเภทได้แก่

- ประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ทรัพย์โดยตรง เช่น นายโก๋ขโมยมีดของนางน้อยเอาไปใช้ในครัว เป็นต้น

- ประโยชน์ที่ได้มูลค่าจากทรัพย์ เช่น นางน้อยเอาทองคำของนางสาวเอไปขายนำเงินไปใช้จ่าย เป็นต้น

ข. ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมาย นอกจากจะต้องวินิจฉัยว่ามีกระทำความผิดเพื่อแสวงหาประโยชน์แล้ว ยังจะต้องพิจารณาด้วยว่า เป็นประโยชน์ที่ควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ เพราะหากการกระทำนั้นเป็นการแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ควรได้ การกระทำนั้นอาจเป็นการกระทำโดยทุจริต

ค. สำหรับตนเองหรือผู้อื่น ประโยชน์นั้นจะต้องตกแก่ผู้กระทำเอง หรือผู้อื่น คำว่า “ผู้อื่น” นั้น หมายถึงบุคคลอื่นนอกจากผู้กระทำและผู้ที่เป็นเจ้าของหรือผู้ครอบครอง⁶¹

2.4 หลักเกณฑ์ในการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อย ให้เป็นความผิดอันยอมความได้

2.4.1 การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่เป็นความผิดอันยอมความได้ตามกฎหมายประเทศไทย

1. ความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 341

⁵⁹ คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, เพิ่งอ้าง, น. 66.

⁶⁰ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 1 (1).

⁶¹ คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, เพิ่งอ้าง, น. 72.

ความผิดฐานฉ้อโกง มาตรา 341 บัญญัติว่า “ผู้ใดโดยทุจริต หลอกลวงผู้อื่นด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้ง และโดยการหลอกลวงดังว่านั้น ได้ไปซึ่งทรัพย์สินจากผู้หลอกลวงหรือบุคคลที่สาม หรือทำให้ผู้ถูกหลอกลวงหรือบุคคลที่สามทำ ถอน หรือทำลายเอกสารสิทธิ ผู้นั้นกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษ..

การกระทำคือการ หลอกลวงผู้อื่น มีความหมายว่า ทำให้ผู้อื่นหลงเชื่อผิดจากความจริง โดยไม่จำกัดว่าจะแสดงออกโดยวิธีใด อาจกระทำด้วยวาจา ด้วยเอกสาร ด้วยกิริยาหรือวิธีอื่นใดได้ทั้งสิ้น เช่น เอาสร้อยคอทองคำปลอมมาหลอกลวงขายว่าเป็นทองคำแท้⁶², หลอกลวงกู้เงินยืมโจทก์โดยอ้างว่าจะนำเงินไปลงทุน ความจริงเชิดเงินหนีไป⁶³ หรือหลอกลวงผู้เสียหายว่าจะไถ่รถยนต์คืนจากคนร้ายให้ จนผู้เสียหายมอบเงินให้ ความจริงไม่ได้ไถ่ให้⁶⁴ เหล่านี้ล้วนแต่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง

คำว่า “แสดงข้อความอันเป็นเท็จ” หมายถึง ข้อความเกี่ยวกับเหตุการณ์ในอดีตหรือปัจจุบันเท่านั้น ไม่เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคต ฉะนั้นการที่ชักชวนให้ผู้เสียหายซื้อตึกแถวและที่ดิน โดยยืนยันว่าอีก 4 เดือนข้างหน้าจะมีคนมาซื้อต่อเพราะดวงดี เป็นเหตุการณ์ในอนาคตที่ไม่แน่นอน ไม่ใช่การแสดงข้อความอันเป็นเท็จ การรับรองว่าจะปฏิบัติอย่างไรอย่างหนึ่งให้ในอนาคต ไม่เป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ แต่เป็นเรื่องผิดสัญญาทางแพ่งเท่านั้น เช่น ชักชวนผู้เสียหายร่วมลงทุนในบริษัทโดยตกลงจะโอนหุ้นให้ เป็นคำรับรองที่จะปฏิบัติในอนาคต ขณะให้คำรับรองยังไม่ถึงเวลาปฏิบัติ จึงไม่ใช่ข้อความอันเป็นเท็จ แม้ต่อมาจะไม่โอนหุ้นให้ตามที่ตกลงกันก็เป็นเรื่องทางแพ่ง⁶⁵

คำว่า “ได้ไป” ซึ่งทรัพย์สิน หมายถึง จำเลยต้องได้ทรัพย์สินนั้นไปแล้วจึงเป็นความผิดสำเร็จ หากหลอกลวงแล้ว ยังไม่ได้ทรัพย์สินไป ไม่ว่าผู้เสียหายจะหลงเชื่อหรือไม่ จะเป็นความผิดพยายามฉ้อโกงเท่านั้น

กฎหมายบัญญัติให้ความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดอันยอมความได้ มาตรา 348 บัญญัติว่า

“ความผิดในหมวดนี้ นอกจากความผิดตามมาตรา 343 เป็นความผิดอันยอมความได้”

⁶² คำพิพากษาฎีกาที่ 471/2543.

⁶³ คำพิพากษาฎีกาที่ 1301/2547.

⁶⁴ คำพิพากษาฎีกาที่ 6863/2543.

⁶⁵ หลักและคำพิพากษา : กฎหมายอาญา, เพิ่งอ้าง, น. 511.

ความผิดในหมวด 3 แห่งประมวลกฎหมายอาญานี้ มาตรา 348 บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ ยกเว้น มาตรา 343 ซึ่งเป็นความผิดฐานฉ้อโกงประชาชน เป็นบทความผิดที่ต้องรับโทษหนักขึ้นโดยอาศัยองค์ประกอบความผิดเกี่ยวกับความผิดฐานฉ้อโกงมาตรา 341 แต่การหลอกลวงเช่นว่านั้นได้กระทำกับประชาชนเป็นจำนวนหลายคน เช่น การแชร์ลูกโซ่ต่าง ๆ ที่หลอกลวงประชาชนเพื่อให้นำเงินมาลงทุน เป็นต้น

2. ความผิดฐานยักยอก ตามมาตรา 352

โดยหลักความผิดฐานยักยอกเป็นความผิดที่มีการกระทำในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเช่นเดียวกับการลักทรัพย์ แต่มีข้อแตกต่างตรงที่ความผิดฐานลักทรัพย์ผู้กระทำจะแย่งการครอบครองในทรัพย์สินขณะที่ความผิดฐานยักยอกผู้กระทำครอบครองทรัพย์สินนั้นอยู่แล้ว และภายหลังผู้ครอบครองเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นไปเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต เกิดการกระทำในลักษณะที่เป็นการตัดกรรมสิทธิ์ในขณะที่เบียดบังนั่นเอง

ความผิดฐานยักยอกมีบทบัญญัติดังนี้

มาตรา 352 ผู้ใดครอบครองทรัพย์สินซึ่งเป็นของผู้อื่น หรือซึ่งผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม โดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานยักยอกต้องระวางโทษ...

1). องค์ประกอบภายนอกความผิดมีดังนี้

1. ผู้ใด

2. ครอบครองทรัพย์สินของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย “การครอบครอง” หมายถึงอำนาจในการควบคุมทรัพย์สินโดยเจตจำนงที่จะปกครองทรัพย์สินนั้น ซึ่งผู้กระทำความผิดฐานยักยอกนั้นจะต้องมีการครอบครองทรัพย์สินอยู่ก่อนแล้ว ภายหลังจึงเกิดเจตนาเบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นไปเป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต ส่วนคำว่า “ทรัพย์สิน” ในที่นี้หมายถึงสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ด้วย

3. เบียดบังเอาทรัพย์สินนั้นเป็นของตนหรือบุคคลที่สาม คำว่าเอาไป หมายถึง การพาทรัพย์สินเคลื่อนที่ไปจากการครอบครองของผู้อื่นโดยมิได้รับความยินยอมจากเจ้าของทรัพย์สิน หรือผู้ที่ครอบครองทรัพย์สินอยู่ ดังนั้นการเอาไปตามความผิดฐานลักทรัพย์จึงมิใช่หมายถึงแต่การเอาไปทาง

กายภาพเท่านั้น แต่การเอาไปนั้นจะต้องเป็นการทำร้ายกรรมสิทธิ์ของเจ้าของด้วย ถ้าหากเจ้าของอนุญาตการกระทำนั้นย่อไม่ผิดฐานลักทรัพย์⁶⁶

2). องค์ประกอบภายในประกอบด้วย

1. เจตนาธรรมดา คือ การรู้ข้อเท็จจริงอันเป็นองค์ประกอบความผิด ในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือเล็งเห็นผลของการกระทำนั้น

2. เจตนาพิเศษ โดยทุจริต คือ นอกจากจะต้องมีเจตนาธรรมดาแล้ว ยังต้องมีเจตนาพิเศษประกอบด้วย คำว่าโดยทุจริต คือ การแสวงหาประโยชน์ที่ไม่ควรได้แก่ตนเองหรือผู้อื่น

ความผิดฐานยักยอกทรัพย์มีคุณธรรมทางกฎหมายในลักษณะกรรมสิทธิ์ กฎหมายจึงกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา 356

2.4.2 ความหมายของการลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อย

ในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนอกจากจะมีบทบัญญัติว่าด้วยการลักทรัพย์ทั่วไป ตามมาตรา 334 แล้วยังมีบทบัญญัติว่าด้วยการลักทรัพย์ที่เป็นเหตุจรรยา มาตรา 335 แยกออกมาต่างหาก โดยที่ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อย ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 335 วรรค 5

(1). ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 335

เป็นการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ผู้กระทำผิดจะต้องรับโทษหนักขึ้นจากความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาทั่วไปตามมาตรา 344 โดยมีข้อเท็จจริงเหล่านี้เพิ่มเติมขึ้นมา⁶⁷

“ผู้ใดลักทรัพย์”

1. ลักทรัพย์ในเวลากลางคืน
2. ลักทรัพย์ในที่หรือบริเวณที่มีเหตุเพลิงไหม้หรือในที่หรือบริเวณที่มีภัยพิบัติอื่น
3. ลักทรัพย์โดยทำอันตรายสิ่งกีดกั้นสำหรับคุ้มครองทรัพย์หรือผ่านสิ่งกีดกั้นเข้าไปอย่างผิดปรกติ

4. ลักทรัพย์โดยเข้าช่องทางที่ผิดปรกติ

5. ลักทรัพย์โดยแปลงหรือปลอมตัว

⁶⁶ สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล, คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา, พิมพ์ครั้งที่ 6, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2559), น. 28.

⁶⁷ หลักและคำพิพากษา กฎหมายอาญา, เห่งฮ้าง, น. 597.

6. ลักทรัพย์โดยลวงว่าเป็นเจ้าพนักงาน
7. ลักทรัพย์โดยมีอาวุธหรือร่วมกระทำความผิดด้วยกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป
8. ลักทรัพย์ในเคหะสถาน สถานที่ราชการหรือสถานที่ที่จัดไว้ให้บริการสาธารณะ
9. ลักทรัพย์ในสถานที่บูชาสาธารณหรือสถานที่ที่มีคนพลุกพล่านอื่น ๆ
10. ลักทรัพย์ที่ไซ้ หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์
11. ลักทรัพย์ที่เป็นของนายจ้างหรืออยู่ในความครอบครองของนายจ้าง
12. ลักทรัพย์ของผู้มีอาชัปกติกรรม

ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงห้าปี และปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงหนึ่งหมื่นบาท

ถ้าความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำที่ประกอบด้วยอนุมาตราดังกล่าวตั้งแต่สองอนุมาตราขึ้นไปต้องระวางโทษ...

ถ้าความผิดตามวรรคแรกเป็นการกระทำต่อทรัพย์ที่เป็นโค กระบือ หรือเครื่องจักรที่มีผู้มีอาชัปกติกรรมมีไว้ประกอบกติกรรม ต้องระวางโทษ...

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในมาตรานี้ เป็นการกระทำโดยความจำใจหรือความยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา 334 ก็ได้”

ตามมาตรา 335 วรรคห้าเป็นเหตุลดโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดซึ่งกระทำโดยความจำใจหรือความยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย แม้ว่าทรัพย์ที่ลักมาจะเข้าองค์ประกอบตามมาตรา 335 วรรคแรก วรรคสอง หรือวรรคสาม กฎหมายก็ให้ดุลพินิจศาลลงโทษเพียงระวางโทษตามที่บัญญัติไว้ในความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 ก็ได้ ทั้งนี้การที่ศาลจะใช้อำนาจลงโทษตามมาตรา 334 ได้จะต้องประกอบด้วย เป็นการกระทำโดยจำใจ หรือความยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย⁶⁸ จะขาดส่วนใดส่วนหนึ่งมิได้

ก) ความหมายของการกระทำโดยจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อย

“การกระทำโดยความจำใจเหลือทนทาน” หมายความว่า จำต้องกระทำความผิดฐานลักทรัพย์โดยมีเหตุจรรจนันโดยไม่มีทางเลือกอื่น เช่น นายดำ ถูกคนร้ายดักตีศีรษะสลบข้างต้นก้วยในสวนของนายขาว เมื่อฟื้นขึ้นมาแต่ยังไม่มืแรงลุกไปไหนจึงเก็บก้วยที่นายขาววางไว้ข้างต้น

⁶⁸ คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, เพิ่งอ้าง, น. 121.

กลัวกินเพื่อบรรเทาความหิวและจะได้มีแรงลุกขึ้นยืนได้ นายคำมีความผิดฐานลักทรัพย์ของนาย
 ชาวผู้ซึ่งมีอาชีพกสิกรรมอันเป็นพืชผลที่ได้มาจากการประกอบกสิกรรม ตามมาตรา 355 (12) แต่
 เนื่องจากนายเหลืองกระทำไปโดยจำใจเหลือทนทาน และกลัวยี่นั้นมียาเล็กลงน้อย ศาลอาจใช้
 ดุลพินิจที่จะลงโทษนายเหลืองได้ตามระวางโทษมาตรา 334 ได้

“ทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย” ตามประมวลกฎหมายอาญาของไทยมิได้บัญญัติว่าจะต้องมี
 ราคาเท่าใด แต่ราคาเล็กน้อยน่าจะหมายถึงตามระดับของคนสามัญ ๆ ทั่วไป เพราะจะถือเอาระดับ
 ความรู้สึกว่าราคาเล็กน้อยหรือมีราคามากของเศรษฐีหรือคนยากจนย่อมไม่เหมือนกัน และจะถือเอา
 ทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อยสำหรับเจ้าทรัพย์ หรือผู้กระทำผิดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งก็ไม่ได้ เพราะถ้าเจ้าทรัพย์
 มีความยากจน เงินหนึ่งพันบาท หรือหม้อหุงข้าวเครื่องก็มีราคามาก แต่ถ้าเป็นเศรษฐีที่ถูกลักเงิน
 ไปหนึ่งพันบาท หรือถูกลักนาฬิกาเรือนทองไปก็อาจเป็นของที่มีราคาเล็กน้อยสำหรับเศรษฐีก็ได้
 ฉะนั้นทรัพย์จะมีราคาเล็กน้อยหรือไม่ ต้องถือเอาระดับราคาสามัญชนทั่ว ๆ ไป อาจพิจารณาจากอัตรา
 ค่าแรงขั้นต่ำ หรือเงินเดือนโดยเฉลี่ยของประชากร หรือตามความรู้สึกของคนทั่ว ๆ ไป⁶⁹ เช่น ลัก
 ซาลาเปา 1 ลูก ราคา 10 บาท ก็พอจะถือได้ว่าทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย และที่ว่าราคาเล็กน้อยนั้นต้อง
 ถือเอาขณะกระทำผิดเป็นเกณฑ์ เพราะของบางอย่างอาจมีราคาขึ้นลงไม่แน่นอน นอกจากนี้ยัง
 จะต้องถือเอาราคา ณ สถานที่ที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น เนื่องจากราคาของทรัพย์แต่ละท้องที่
 อาจมีราคาต่างกัน การที่จะวินิจฉัยว่าทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อยหรือไม่จึงต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป⁷⁰

2.4.3 หลักเกณฑ์ในการกำหนดให้การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจ
 หรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อยให้เป็นความผิดอันยอมความได้

ในปัจจุบันการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดที่ไม่อาจยอมความได้ ไม่ว่า
 ผู้กระทำจะได้อำนาจทรัพย์ด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อย
 หรือไม่ก็ตาม ซึ่งถ้าพิจารณาแล้วจะพบว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีพฤติการณ์ดังกล่าวมี
 ลักษณะเป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะมีลักษณะเป็นความผิดที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครอง
 ผู้เสียหายเป็นหลัก ประกอบกับลักษณะที่มีความเป็นอาชญากรรมน้อย ดังนั้นในการกำหนดให้
 ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์นั้นมีราคา

⁶⁹ คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2, *เพ็งอึ้ง*, น. 122.

⁷⁰ สัตยชัย สัจจวานิช. *คำอธิบายประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย*, จัดพิมพ์
 โดยสำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, น. 193.

เล็กน้อยเป็นความผิดอันยอมความได้ นอกจากจะต้องพิจารณาถึงลักษณะการกระทำผิดแล้ว จะต้องพิจารณาถึงหลักดังต่อไปนี้ด้วย

(1). หลักความเป็นอันตรายต่อผู้อื่น (Harm to Other)

หลักนี้เป็นไปตามแนวคิดของฝ่ายเสรีนิยม (Liberlism) ที่มีหลักการว่ามนุษย์ทุกคนมีเจตจำนงอิสระ (Free Will) ในการกำหนดเลือกตัดสินใจในการกระทำความผิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งและกระทำการเพื่อให้บรรลุผลในสิ่งนั้นซึ่งสิ่งนี้เป็นสิ่งอันผู้อื่นต้องเคารพ รัฐจะเข้ามาแทรกแซงการตัดสินใจโดยอิสระของปัจเจกบุคคลได้เฉพาะแต่กรณีที่มีความผิดร้ายแรงอันจะเกิดแต่บุคคลอื่นเท่านั้น

แนวความคิดดั้งเดิมของหลักความกษัยอันตรายต่อผู้อื่นถูกหยิบยกขึ้นมาอ้างโดยจอห์น สจิวต มิลล์ (John Stuart Mill) ในเรียงความของเขาที่ชื่อ On Liberty ซึ่งต่อมาศาสตราจารย์ เอช แอล เอ ฮาร์ต (H.L.A. Hart) แห่งมหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ดได้หยิบยกข้อความบางตอนมาอธิบายในหนังสือของเขาเองที่มีชื่อว่า Law, Liberty and Morality⁷¹ ความว่า

“เหตุผลในการใช้อำนาจหรือบุคคลในสังคมที่เจริญแล้วมีอยู่เพียงประการเดียวเท่านั้น คือ เพื่อป้องกันภัยอันตรายอันจะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่น ๆ ” จะใช้อำนาจโดยอ้างเหตุว่า “เพื่อให้กายและใจของบุคคลนั้นดีขึ้นย่อมไม่เป็นการเพียงพอ บุคคลไม่อาจที่จะถูกบังคับโดยชอบธรรมให้กระทำหรือละเว้นกระทำโดยอ้างว่าจะทำให้เขาดีขึ้น หรืออาจจะทำให้เขามีความสุขขึ้น หรือในสายตาของผู้อื่นการกระทำหรือละเว้นการกระทำจะทำให้บุคคลนั้นฉลาดหรือถูกต้องขึ้น”

แนวคิดของจอห์น สจิวต มิลล์ ได้ถือเอาหลักการป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นแก่บุคคลอื่นมาเป็นหลักในการพิจารณาการกำหนดให้การกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดเป็นความผิดทางอาญา และรัฐควรบัญญัติกฎหมายอาญาเป็นประการใด กล่าวคือการกำหนดให้การกระทำหรือไม่กระทำอย่างใดเป็นความผิดอาญาต้องเป็นการก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือกระทบต่อความสงบเรียบร้อยเท่านั้น หากไม่เช่นนั้นแล้วก็ไม่ควรถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วยการบัญญัติให้การกระทำหรือไม่กระทำการนั้นเป็นความผิดอาญา⁷²

(2). หลักกฎหมายกับเศรษฐศาสตร์ (Utilitarianism)

⁷¹ H.L.A. Hart, Law Liberty and Morality, (California : Stanford University Press, reprinted 1965) p.4 อ้างในเกียรติจร วัจนะสวัสดิ์, คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1, พิมพ์ครั้งที่ 10, (กรุงเทพมหานคร : พลสยามพรี้นติ้ง, 2551), น. 4.

⁷² วิมลฎีกา ศรีประเสริฐ, “การกำหนดความผิดอาญาฐานบุกรุกเพื่อไปกระทำความผิดอื่น”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2560), น. 20.

หลักนี้มีหลักคิดพื้นฐานสำคัญมาจากแนวคิดนักนิติศาสตร์และนักปฏิรูปกฎหมายชาวอังกฤษชื่อ เจเรมี เบ็นแธม (Jeremy Bentham) ได้เสนอหลักการอรรถประโยชน์ภายใต้ชื่อ Principle of Utility ในปี ค.ศ. 1822 โดยมีหลักการว่า “การกระทำที่ดีที่สุดคือการกระทำที่ก่อประโยชน์สุขมากที่สุดแก่คนจำนวนมากที่สุด (The Greatest Happiness of the Greatest Number)⁷³

แนวคิดของเจเรมีคือ เป้าหมายโดยทั่วไปของกฎหมายทั้งหมดหรือควรจะมีร่วมกัน คือการเพิ่มพูนความสุขโดยรวมของประชาคม เพื่อสกัดกั้นสิ่งที่มีแนวโน้มที่จะลดทอนหรือบั่นความสุขนั้นออกไป หรือกล่าวอีกนัยคือเพื่อที่จะสกัดกั้นความเสียหายออกไป แต่การลงโทษทั้งปวงเป็นความเสียหาย การลงโทษโดยตัวของมันเองคือสิ่งที่ชั่วร้าย ตามหลักอรรถประโยชน์ ถ้าการลงโทษควรจะได้รับการยอมรับก็ต่อเมื่อเป็นการสกัดกั้นความชั่วร้ายบางอย่างที่ใหญ่กว่าออกไป

นอกจากนี้เจเรมียังมีแนวคิดที่ชาวประชาชาติได้วางมนุษย์ไว้ภายใต้บังคับของสิ่งที่มีอำนาจสูงสุดสองประการได้แก่ ความเจ็บปวด (Pain) และความพึงพอใจ (Pleasure) หลักการประโชคนิยมนี้นี้เป็นหลักการซึ่งจัดอันดับการกระทำตามแนวโน้มของตัวมันเองที่เพิ่มขึ้นหรือลดทอนประโยชน์สุข โดย “การกระทำ” ในที่นี้มีได้หมายถึงการกระทำส่วนตัวของบุคคลเท่านั้น แต่ยักรวมถึงมาตรการต่าง ๆ ที่กระทำโดยรัฐด้วย ส่วนคำว่า “Utility” (ประโยชน์สุข) หมายถึงสิ่งใดก็ตามที่มีแนวโน้มที่จะสร้างประโยชน์ ความพึงพอใจ หรือความสุขหรือป้องกันสิ่งเหล่านั้นจากความชั่วร้าย โดยเจเรมีเชื่อว่าเป็นไปได้ที่จะคำนวณปริมาณความพึงพอใจหรือความเจ็บปวดแต่ จากแนวคิดดังกล่าวของเจเรมีทำให้เกิดการวิจารณ์อย่างมากเนื่องจากการคำนวณปริมาณความพอใจหรือความเจ็บปวด เป็นเรื่องที่ยากและเป็นไปไม่ได้ที่จะทำให้เกิดความแม่นยำ เป็นแนวคิดที่ใช้หลักการคิดวิเคราะห์เชิงปริมาณมากเกินไป และไม่เป็นไปตามประเด็นจริยธรรมและอรรถประโยชน์ในเชิงปัจเจกบุคคล⁷⁴

⁷³ เฟ็งอ้าง, น. 29.

⁷⁴ เฟ็งอ้าง, น. 30.

บทที่ 3

การกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยตามกฎหมายของ ต่างประเทศ

ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นความผิดที่มีบัญญัติอยู่ในทุก ๆ ประเทศ โดยจะมีองค์ประกอบความผิดหลักสำคัญที่คล้ายๆกัน แต่อาจมีความแตกต่างในเรื่องของการกำหนดโทษโดยพิจารณาจากราคาทรัพย์ที่เอาไปเป็นตัวกำหนดว่าผู้กระทำสมควรได้รับโทษที่สูงขึ้นหากทรัพย์มีราคามาก หรือหากทรัพย์ที่ลักไปมีราคาเล็กน้อย โทษที่ผู้กระทำผิดได้รับก็จะน้อยตามราคาของทรัพย์

ในบทนี้จะศึกษาถึงความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีมูลค่าเล็กน้อยในกฎหมายต่างประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายซีวิลลอว์ และระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ เพื่อทราบถึงแนวทางในการกำหนดความรับผิดของแต่ละประเทศ

3.1 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

3.1.1 หลักเกณฑ์และความรับผิดในการกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย

ความผิดฐานลักทรัพย์เป็นการกระทำความผิดที่กระทบต่อกรรมสิทธิ์ของผู้ที่เป็นเจ้าของทรัพย์ เพราะ สิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองในความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 242¹ แห่งประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน คือกรรมสิทธิ์และสิทธิ์ครอบครอง โดยมีองค์ประกอบความผิดแบ่งเป็น 2 ส่วนดังนี้

¹ Strafprozeßordnung

Section 242 Theft

(1).Whoever takes movable property belonging to another away from another with the intention of unlawfully appropriating it for themselves or a third party incurs a penalty of imprisonment for a term not exceeding five years or a fine.

(2) The attempt is punishable

1. องค์ประกอบภายนอก ของการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ตาม มาตรา 242 ซึ่งบัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยเจตนาทุจริตเพื่อตนเองหรือเพื่อผู้อื่นต้องโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับ” ประกอบไปด้วย

“ทรัพย์ที่เคลื่อนไหวได้” ตามมาตรา 242 หมายถึงสิ่งของที่มีรูปร่างตามนัยของมาตรา 90 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน และไม่ได้ขึ้นอยู่กับสภาพของวัตถุดังกล่าว (Aggregatzustand) (ไม่ว่าจะเป็นของเหลวหรือของแข็ง) สัตว์ถือว่าเป็นทรัพย์ตามความหมายนี้ แต่กระแสไฟฟ้าไม่ถือว่าเป็นทรัพย์ตามนิยามบทกฎหมายในมาตรานี้ (กฎหมายอาญาเยอรมันบัญญัติขึ้นมาแยกเป็นมาตราเฉพาะคือ มาตรา 248c)²

“การเอาไป” คือเอาทรัพย์ทุกชนิดที่สามารถถูกทำให้เคลื่อนที่ได้ไปจากการครอบครองของผู้อื่นหรือผู้อื่นที่เป็นเจ้าของอยู่ด้วย (physical possession) นอกจากนี้การเอาไปยังเป็นการทำลายการครอบครองและกรรมสิทธิ์ของเจ้าของด้วย

กรรมสิทธิ์ หมายถึง สิทธิในทรัพย์หรือสิทธิในสิ่งที่มีรูปร่าง

“การครอบครอง” หมายถึง การมีอำนาจเหนือทรัพย์ตามความเป็นจริงที่กฎหมายให้ผลอย่างสิทธิ ซึ่งการครอบครองแบ่งได้ 3 ประการ

1. การครอบครองตามความเป็นจริง คือ การครอบครองทางกายภาพอย่างแท้จริง
2. การครอบครองในลักษณะบัญญัติในทางสังคมให้ถือได้ เช่น ผู้ที่ปิดประตูบ้านแล้วเดินทางไปพักผ่อนหรือออกไปทำงาน ถือว่ายังครอบครองทรัพย์ทั้งหมดในบ้านนั้นอยู่
3. มีเจตจำนงในการครอบครอง เจตจำนงในการครอบครองดังกล่าวนี้มีใช้เจตนาในทางแพ่ง แต่เป็นเจตจำนงที่แท้จริง ดังนั้นคนวิกลจริตก็สามารถมีเจตจำนงในการครอบครองได้

กฎหมายอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีในความคิดฐานลักทรัพย์นั้น ผู้กระทำจะต้องเข้าครอบครองทรัพย์ที่ลักด้วย มิใช่เพียงหยิบฉวยเอาโดยไม่มีครอบครอง เพราะฉะนั้น การลักเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปทำลาย โดยมีได้มีการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์ที่ลักไปจึงไม่เป็นการผิดฐานลักทรัพย์ การทำลายทรัพย์ดังกล่าวถือว่าเป็นการใช้กรรมสิทธิ์ในทางลบ มิใช่เป็นการแสวงหาประโยชน์จากตัวทรัพย์ แต่การใช้กรรมสิทธิ์ในทางบวกแก่ทรัพย์บาง

² สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์, “ความคิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายอาญาเยอรมัน”, *อุทพาท*, เล่มที่ 2 ปีที่ 56 ,น.167, (พฤษภาคม-สิงหาคม 2552).

³ กฎหมายอาญาภาคความผิด, *เพ็งอ้วง*, น. 310.

ประเภทที่ทำให้ทรัพย์สินนั้นเสื่อมหายไป เช่น การลักกินอาหาร หรือดื่มเครื่องดื่มก็ถือเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ได้เช่นเดียวกัน⁴

2. องค์ประกอบภายใน (Subjective Elements) ประกอบด้วย

1. โดยเจตนา กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดต้องรู้ว่าทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของอยู่ด้วย และรู้ว่าทรัพย์สินนั้นอยู่ในความครอบครองของผู้อื่น และผู้กระทำความผิดต้องการเอาทรัพย์สินนั้นไปจากความครอบครองของผู้อื่น

2. โดยทุจริต กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดต้องการแสวงหาประโยชน์จากทรัพย์สินนั้นสำหรับตนเองหรือผู้อื่นในลักษณะเป็นการใช้กรรมสิทธิ์ในทางบวก

ดังนั้น การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์จึงหมายถึง การเอาทรัพย์สินซึ่งไม่ใช่ของตนแต่ผู้เดียวไปจากความครอบครองของผู้อื่น โดยมีเจตนาและมีมูลเหตุจูงใจโดยทุจริตในลักษณะที่เป็นการทำลายกรรมสิทธิ์และสิทธิ์ครอบครอง

การเอาทรัพย์สินของผู้อื่นไปใช้เพียงชั่วคราวก็ไม่ถือว่าเป็นการตัดกรรมสิทธิ์ของเจ้าของทรัพย์สิน เพราะยังถือว่าผู้กระทำความผิดยังเคารพในกรรมสิทธิ์ของเจ้าของอยู่ แต่ถ้าการกระทำความผิดใดผู้กระทำความผิดเจตนาทุจริต ผู้กระทำความผิดไม่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เพราะถือว่าขาดองค์ประกอบภายใน คือ มูลเหตุจูงใจโดยทุจริต เช่น แอบเอาปืนมาเก็บไว้เพราะเกรงว่าเจ้าของจะเอาไปยิงผู้อื่นไม่ถือว่ามีเจตนาทุจริต นอกจากนี้การเอาทรัพย์สินไปอาจเพราะเจ้าของทรัพย์สินยินยอมให้เอาไปก็ไม่อาจถือได้ว่าเป็นการแย่งหรือประทุษร้ายต่อการครอบครองของเจ้าของแต่อย่างใด⁵

แต่ถึงแม้ผู้กระทำความผิดจะต้องกระทำครบองค์ประกอบความผิดแล้ว และไม่มีเหตุที่จะกระทำได้โดยชอบแล้ว ก็ยังต้องพิจารณาในส่วนของความชั่ว (Schuld) ของตัวผู้กระทำความผิดว่า การกระทำความผิดของผู้กระทำนั้นเป็นสิ่งที่สังคมควรตำหนิ หรือ ผู้กระทำได้กระทำไปโดยรู้สึกผิดชอบเพียงใดด้วย⁶

3.1.2 ความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย

⁴ กฎหมายอาญาภาคความผิด, เพิ่งอ้าง, น. 311.

⁵ Neumann K. "Criminal law" in Manual of German law, 1952, p. 108. อ้างถึงใน อาทิตย์ ชะอุ่ม, "ความผิดฐานลักทรัพย์: ศึกษากรณีการลักทรัพย์โดยมีสิ่งกีดกันตามมาตรา 335 (3)," (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2561), น. 87.

⁶ เพิ่งอ้าง, น. 87.

ตามประมวลกฎหมายอาญาเยอรมัน (Strafgesetzbuch – StGB) ได้กำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยแยกออกมาเป็นอีกมาตราหนึ่งต่างหากจากความผิดฐานลักทรัพย์ทั่วไปซึ่งมีบทบัญญัติดังนี้

“Section 248a

Theft and misappropriation of property of minor value

Theft and misappropriation of property of minor value is prosecuted only upon request in the cases under section 242 and 246, unless the prosecuting authority deems there to be a special public interest in prosecution which calls for ex officio intervention”

“การลักทรัพย์และการยักยอกทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย ภายใต้อาณา 242 และ 246 นั้น การดำเนินคดีจะต้องมีการร้องขอเท่านั้น เว้นแต่ผู้มีอำนาจในการดำเนินคดีจะเห็นว่าเป็นประโยชน์สาธารณะพิเศษในการขอให้เจ้าหน้าที่เข้ามาในคดี”

โดยหลักในการฟ้องร้องคดีอาญาเป็นอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการแต่เพียงผู้เดียว⁷ แต่ในความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยตามมาตรา 248a กฎหมายให้อำนาจผู้เสียหายเข้ามามีบทบาทในการดำเนินคดีเองได้

3.2 ประเทศฟิลิปปินส์

ประเทศฟิลิปปินส์มีการกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในประมวลกฎหมายอาญา ค.ศ. 1930 มาตรา 308⁸ ความว่า

“บุคคลที่จะต้องรับผิดฐานลักทรัพย์. - การลักทรัพย์คือการกระทำโดยบุคคลใดโดยมีเจตนาที่จะเอาไปทรัพย์ไปโดยมิได้มีการใช้กำลังหรือบังคับขู่เข็ญ เอาทรัพย์สินส่วนบุคคลของผู้อื่นไปโดยเจ้าของมิได้อนุญาต”

⁷ เฉลิมวุฒิ บัวบาน, “บทบาทของพนักงานอัยการ : ศึกษากรณีผู้เสียหายฟ้องคดีอาญาก่อนฝ่ายเดียว.” วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, ฉบับที่ 2, น.15, (2561).

⁸ Art. 308. Who are liable for theft. – Theft is committed by any person who, with intent to gain but without violence against or intimidation of persons nor force upon things, shall take personal property of another without the latter’s consent.

โดยคำพิพากษาศาลสูงของประเทศฟิลิปปินส์ได้วางหลักองค์ประกอบความผิด⁹
(elements of theft) ไว้ดังนี้

1. มีการเอาไป
2. ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่น
3. ได้มีการกระทำโดยเจตนา
4. เจ้าของมิได้อนุญาต
5. มิได้มีการใช้กำลังหรือข่มขืนใจต่อเจ้าทรัพย์

นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญาฟิลิปปินส์ยังได้แบ่งโทษของความผิดฐานลักทรัพย์
ออกเป็นหลายระดับตามมูลค่าของทรัพย์ที่ลักไปดังนี้

มาตรา 309 โทษ – ผู้ใดกระทำผิดฐานลักทรัพย์จะต้องได้รับโทษดังต่อไปนี้¹⁰

⁹ Philippine Supreme Court. G.R. Nos. 45471 & 45472 June 15, 1938 PEOPLE OF THE PHIL. V. FRANCISCO MERCADO

¹⁰ Art. 309 Penalties – Any person guilty of theft shall be punished by :

1. The penalty of prision mayor in its minimum and medium periods, if the value of the thing stolen is more than 12,00 pesos but does not exceed 22,000 pesos, but if the value of the thing stolen exceeds the latter amount the penalty shall be the maximum period of the one prescribed in this paragraph, and one year for each additional ten thousand pesos, but the total of the penalty which may be imposed shall not exceed twenty years.

2. The penalty of prision correccional in its medium and maximum periods, if the value of the thing stolen is more than 6,000 pesos but does not exceed 12,000 pesos.

3. The penalty of prision correccional in its minimum and medium periods, if the value of the thing stolen is more than 200 pesos but does not exceed 6000 pesos.

4. Arresto mayor in its medium period to prision correccional in its minimum period, if the value of the property stolen is over 50 pesos but does not exceed 200 pesos.

5. Arresto mayor to its full extent, if such value is over 5 pesos but does not exceed 50 pesos.

6. Arresto mayor in its minimum and medium periods, if such value does not exceed 5 pesos.

7. Arresto menor or a fine not exceeding 200 pesos, if the theft is committed under the circumstances enumerated in paragraph 3 of the next preceding article and the value of the thing stolen does not exceed 5 pesos. If such value exceeds said amount, the provision of any of the five preceding subdivisions shall be made applicable.

1. โทษจำคุกช่วงระยะเวลาเล็กน้อยหรือปานกลาง, ถ้าทรัพย์สินที่ลักไปนั้นมีราคามากกว่า 12000 เปโซ แต่ไม่เกิน 22000 เปโซ, แต่ถ้าทรัพย์สินที่ถูกขโมยมีราคามากกว่าที่กำหนดไว้ดังกล่าวจะต้องรับโทษสูงสุดตามที่กำหนดไว้ในวรรคนี้ และจะต้องรับโทษเพิ่ม 1ปี ทุก ๆ จำนวนราคา que เพิ่มขึ้น 10000 เปโซ แต่การบังคับลงโทษจำคุกรวมทั้งหมดต้องไม่เกิน 20 ปี
2. โทษจำคุกช่วงระยะเวลาปานกลางและสูงสุด, ถ้าทรัพย์สินที่ลักไปมีราคามากกว่า 6000 เปโซ แต่ไม่เกิน 12,000 เปโซ
3. โทษจำคุกช่วงระยะเวลาเล็กน้อยและปานกลาง, ถ้าทรัพย์สินที่ลักไปมีราคามากกว่า 200 เปโซ แต่ไม่เกิน 6,000 เปโซ
4. โทษจำคุกในช่วงเวลาหนึ่งในระยะปานกลาง, ถ้าทรัพย์สินที่ลักไปมีราคามากกว่า 50 เปโซ แต่ไม่เกิน 200 เปโซ
5. จำคุกในช่วงเวลาหนึ่งในอัตราสูงสุด, ถ้าทรัพย์สินมีราคาเกิน 5 เปโซ แต่ไม่เกิน 50 เปโซ
6. โทษจำคุกในช่วงเวลาหนึ่งในระยะสั้นและปานกลางถ้าทรัพย์สินมีราคาไม่เกิน 5 เปโซ
7. จำคุกในช่วงระยะเวลาสั้นหรือปรับไม่เกิน 200 เปโซ ถ้าการลักทรัพย์สินได้กระทำภายใต้พฤติการณ์ที่บัญญัติไว้ในย่อหน้าที่ 3 ของบทความถัดไปและทรัพย์สินที่ลักไปมีราคาไม่เกิน 5 เปโซ ถ้าราคาเกินกว่าที่กำหนดไว้ให้นำบัญญัติใดก็ได้ของ 5 อนุ ก่อนหน้านี้มาใช้บังคับ
8. จำคุกในช่วงระยะเวลาสั้นหรือปรับไม่เกิน 50 เปโซ เมื่อราคาของทรัพย์สินที่ลักไปไม่เกิน 5 เปโซ และผู้กระทำความผิดได้กระทำไปเพราะแรงกระตุ้นจากความอดอยาก ความยากจน หรือมีความยากลำบากในการเลี้ยงดูครอบครัวของตน

3.3 ประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์มีการบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาในบทที่ 28 ซึ่งเป็นบทที่กล่าวถึงความผิดฐานลักทรัพย์ ยักยอก และการใช้เครื่องจักร โดยไม่ได้รับอนุญาต โดยความผิดฐานลักทรัพย์จะถูกบัญญัติออกเป็น 3 มาตรา กล่าวคือ

- 1). “บทที่ 28 – ลักทรัพย์ ยักยอกทรัพย์ และการใช้ทรัพย์สินโดยมิได้รับอนุญาต

8. Arresto menor in its minimum period or a fine not exceeding 50 pesos. When the value of the thing stolen is not over 5 pesos, and the offender shall have acted under the impulse of hunger, Poverty, or the difficulty of earning a livelihood for the support of himself or his family.

(1) มาตรา ที่ 1 ผู้ใดเข้าเคลื่อนย้ายเอาทรัพย์สินอันเป็นของผู้อื่นไป ผู้นั้นจะถูกตัดสินว่ากระทำความผิดฐานลักทรัพย์ ต้องโทษปรับ หรือต้องโทษจำคุกมากที่สุดหนึ่งปีหกเดือน

(2) การพยายามกระทำความผิดดังกล่าว¹¹”

2. มาตราที่ 2 จะกล่าวถึงการลักทรัพย์ที่มีลักษณะร้ายแรง (Aggravated theft) ซึ่งผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์จะต้องรับโทษหนักขึ้นจากความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาเพราะเหตุดังต่อไปนี้¹²

“(1) ถ้าการลักทรัพย์นั้น

- (1) วัตถุที่ครอบครองมีมูลค่าสูงมาก
- (2) การเข้าครอบครองอันเนื่องมาจากการสูญเสียครั้งสำคัญของผู้เสียหาย
- (3) ผู้กระทำความผิดใช้ประโยชน์จากการช่วยเหลือตัวเองไม่ได้หรือความทุกข์

ทรมานทางใจของผู้เสียหาย

¹¹ Chapter 28 – Theft, embezzlement and unauthorized use

Section 1 – Theft

(1) A person who appropriates movable property from the possession of another shall be sentenced for theft to a fine or to imprisonment for at most one year and six months.

(2) An attempt is punishable.

¹² Chapter 28- Theft, embezzlement and unauthorized use

Section 2 – Aggravated theft

(1) If in the theft

(1) the object of the appropriation is very valuable

(2) the appropriation causes particularly significant loss to the victim of the offence, in view of the victim’s circumstances,

(3) the offender takes advantage of the helplessness or distress of the victim of the offence,

(4) in order to carry out the act, the offender or a participant equips himself or herself with a firearm, explosives or another similar dangerous instrument, or

(5) the offender breaks into an occupied residence,

And the theft is aggravated also when assessed as a whole, the offender shall be sentenced for aggravated

Theft to imprisonment for at least four months and at most four years.

(2) An attempt is punishable.

(4) ในการกระทำความผิด ถ้าผู้กระทำความผิดหรือผู้มีส่วนร่วมมีอาวุธปืน วัตถุระเบิด หรือ อุปกรณ์อื่นใดที่มีความอันตรายคล้ายคลึงกัน หรือ

(5) ผู้กระทำความผิดบุกรุกเข้าไปในในที่อยู่อาศัยที่มีผู้ครอบครอง และการลักทรัพย์นั้นมีลักษณะรุนแรงเมื่อพิจารณาถึงพฤติการณ์โดยรวม ผู้กระทำความผิดต้องถูกพิพากษาให้จำคุกขั้นต่ำสี่เดือนและสูงสุดสี่ปี

(2) การพยายามกระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษ”

การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ของฟินแลนด์มีองค์ประกอบคล้ายกับของประเทศอื่น ๆ รวมถึงประเทศไทย คือมีการเอาทรัพย์ไปจากเจ้าของโดยเป็นการเอาไปในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์

นอกจากความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาแล้วประเทศฟินแลนด์ยังมีบทบัญญัติว่าด้วยการลักทรัพย์เล็กน้อยด้วยซึ่งบัญญัติไว้ในบทที่ 28 มาตราที่ 3 ดังนี้

3). มาตรา ที่ 3 – การลักทรัพย์เล็กน้อย Petty Theft¹³

(1) ถ้าการลักทรัพย์ เมื่อพิจารณาถึงราคาของทรัพย์หรือพฤติการณ์อื่นที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดโดยทั้งหมดแล้วว่าเป็นการกระทำที่เล็กน้อย ผู้กระทำความผิดจะต้องถูกลงโทษในข้อหาลักทรัพย์เล็กน้อยโดยการปรับ

(2) การพยายามกระทำนั้นมีโทษ”

อย่างไรก็ตาม การกำหนดมูลค่าของทรัพย์สิน ว่าทรัพย์ใดจะเข้าลักษณะของความผิดประเภทใด ประมวลกฎหมายอาญาก็ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในการพิจารณามูลค่าของทรัพย์สินไว้ในบทที่ 2 อันเป็นบทที่ว่าด้วยโทษ ในมาตรา 6 โดยกฎหมายได้บัญญัติว่า “หากต้องกำหนดบทลงโทษตามมูลค่าของทรัพย์สิน ให้พิจารณามูลค่าของทรัพย์ในเวลาทีกระทำความผิด”

¹³ Section 3 – Petty theft

(1) If the theft, when assessed as a whole, with due consideration to the value of the property or to the other circumstances connected with the offence, is to be deemed petty, the offender shall be sentenced for petty theft to a fine.

(2) An attempt is punishable.

3.4 ประเทศนอร์เวย์

ประเทศนอร์เวย์ได้กำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ไว้ในส่วนที่ 2 โดยมีกรกล่าวถึง ลักษณะความผิดและอัตราโทษไว้ในมาตรา 321 แห่งประมวลกฎหมายอาญาประเทศนอร์เวย์ซึ่งบัญญัติว่า

มาตรา 321 การลักทรัพย์

“โทษสำหรับการลักทรัพย์จะถูกนำไปใช้กับบุคคลใด ๆ ที่เอาทรัพย์ของผู้อื่นไปด้วยเจตนาที่จะหาประโยชน์อันมิชอบจากการขาย การใช้ หรือการอื่นใดที่เหมาะสมกับทรัพย์นั้น เพื่อตนเองหรือเพื่อผู้อื่น

โทษสำหรับการลักทรัพย์คือการปรับหรือจำคุกเป็นระยะเวลาไม่เกิน 2 ปี”¹⁴

อย่างไรก็ตาม ในประมวลกฎหมายอาญาของนอร์เวย์ยังได้มีการแบ่งประเภทของการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ออกเป็น 2 ประเภท โดยแบ่งแยกออกเป็นการลักทรัพย์ที่มีลักษณะร้ายแรง (Aggravated theft) และความผิดฐานลักทรัพย์เล็กน้อย (Minor theft) โดยแต่ละฐานความผิดจะถูกแบ่งแยกออกเป็น 2 มาตราดังนี้

ในส่วนของการลักทรัพย์ที่มีลักษณะร้ายแรง (Aggravated theft) จะปรากฏอยู่ในมาตรา 322 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า¹⁵

“มาตรา 322 การลักทรัพย์ที่มีลักษณะร้ายแรงต้องระวางโทษปรับหรือจำคุกไม่เกินหกปี ในการพิจารณาพิจารณาว่าเป็นการลักทรัพย์ที่มีลักษณะร้ายแรงต้องชั่งน้ำหนักเป็นพิเศษว่า

a) เป็นการลักทรัพย์ที่มีมูลค่ามาก

¹⁴ Section 321. Theft

The penalty for theft shall be applied to any person who takes someone else’s property, with intent to obtain for himself/herself or others an illicit gain by selling, consuming or otherwise appropriating it.

The penalty for theft is a fine or imprisonment for a term not exceeding two years.

¹⁵ Section 322. Aggravated theft

Aggravated theft is punishable by a fine or imprisonment for a term not exceeding six years. In determining whether the theft is aggravated, particular weight shall be given to whether

- a) it concerned property of considerable value,
- b) the perpetrator entered a dwelling or holiday home,
- c) it appeared professional in nature, or
- d) it was for other reasons particularly dangerous or harmful to society in nature

- b) ผู้กระทำความผิดได้เข้าไปในที่อยู่อาศัยหรือบ้านพัก
- c) มีลักษณะเป็นมืออาชีพ หรือ
- d) ด้วยเหตุผลอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีลักษณะเป็นอันตรายหรือก่อให้เกิด

ความเสียหายต่อสังคม”

นอกจากนั้น การลักทรัพย์ยังถูกบัญญัติให้รับโทษเบาขึ้น ในกรณีที่การลักทรัพย์นั้นมีลักษณะเป็นการกระทำความผิดในฐานะลักทรัพย์ที่เล็กน้อย (Minor theft) โดยการกำหนดความรับผิดและโทษจะปรากฏอยู่ในมาตรา 323 ซึ่งบัญญัติว่า¹⁶

มาตรา 323 การลักทรัพย์เล็กน้อย

“โทษปรับจะถูกนำไปใช้กับบุคคลใด ๆ ที่มีความผิดฐานลักทรัพย์ เมื่อความผิดอยู่ในระดับต่ำเพราะราคาทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้นเล็กน้อยและสถานการณ์ทั่วไปได้ชี้้นำให้กระทำผิด

การเข้าครอบครองผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจากธรรมชาติ เช่น ก้อนหิน กิ่งไม้ พืช หรือสิ่งอื่นซึ่งมีราคาเล็กน้อย หรือไม่มีราคาในทางเศรษฐกิจในขณะที่มีการใช้สิทธิสาธารณะโดยชอบด้วยกฎหมายจะไม่ถูกลงโทษ”

อย่างไรก็ตามการกำหนดมูลค่าของทรัพย์ว่าการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์นั้นจะมีมูลค่าเท่าใดจึงจะเป็นการลักทรัพย์ที่มีลักษณะร้ายแรง (Aggravated theft) หรือเป็นความผิดฐานลักทรัพย์เล็กน้อย (Minor theft) มิได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในการพิจารณาไว้เหมือนเช่นประเทศฟินแลนด์ได้บัญญัติเอาไว้อย่างชัดเจนในประมวลกฎหมายอาญา

3.5 ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกาเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ Common Law ในการพิจารณาพิพากษาคดีตัดสินคดี หรือเรียกว่าระบบกฎหมายจารีตประเพณี มิใช่กฎหมายที่เป็นลาย

¹⁶ Section 323. Minor theft

A penalty of a fine shall be applied to any person who is guilty of theft when culpability is low because the value of the property concerned is negligible and circumstances in general suggest it.

Acquisition of natural products, such as rocks, twigs, plants, etc. of little or no financial value during the exercise of lawful public access is not subject to punishment.

ลักษณะอักษร โดยตัวกฎหมายนั้นจะมีที่มาจากศาล หรือมาจากการพิพากษาตัดสินคดีมากกว่าที่จะมาจากฝ่ายนิติบัญญัติเหมือนกับของระบบกฎหมายซีวิลลอว์ ซึ่งคำตัดสินของศาลนี้มีความสำคัญมาก เพราะจะมีผลเป็นบรรทัดฐานทางกฎหมายที่ผูกพันศาลในคดีหลังว่าหากมีพฤติการณ์เช่นเดียวกันเกิดขึ้นอีกจะต้องตัดสินตาม หรือที่เรียกว่า คำพิพากษาเป็นบ่อเกิดของกฎหมาย Judge Made Law และหากศาลเห็นว่าข้อเท็จจริงในคดีใด ๆ เป็นข้อเท็จจริงที่ยังไม่เคยปรากฏมาก่อนในคำพิพากษาของศาลก่อนหน้านั้น ศาลย่อมมีอำนาจที่จะสร้างกฎหมายขึ้นมาใหม่เพื่อให้คำตัดสินนี้เป็นแบบอย่างแก่คดีต่อไปด้วย แต่มิใช่ว่ากฎหมายคอมมอนลอว์จะไม่มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรอยู่เลย กฎหมายส่วนที่เป็นลายลักษณ์อักษรนั้นจะเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาเฉพาะ หรือเป็นข้อยกเว้นของคำพิพากษาของศาล

ซึ่งในแต่ละมลรัฐของสหรัฐอเมริกาจะมีกฎหมายเฉพาะของแต่ละมลรัฐเอง ดังเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย จะมีการแบ่งประเภทของการลักทรัพย์โดยพิจารณาจากราคาทรัพย์ที่ลักไปได้ 2 ประเภท¹⁷ คือ การลักทรัพย์ที่มีราคาสูง Grand Theft และ การลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย Petty Theft โดยการลักทรัพย์ที่มีราคาสูงนั้นมีบทนิยามและโทษบัญญัติไว้ใน มาตรา 487 และ มาตรา 489 มีใจความว่า

1. Grand Theft¹⁸

¹⁷ 486. Theft is divided into two degrees, the first of which is termed grand theft; the second, petty theft.

¹⁸ Grand theft is theft committed in any of the following cases:

(a) When the money, labor, or real or personal property taken is of a value exceeding nine hundred fifty dollars (\$950), except as provided in subdivision (b).

(b) Notwithstanding subdivision (a), grand theft is committed in any of the following cases:

(1) (A) When domestic fowls, avocados, olives, citrus or deciduous fruits, other fruits, vegetables, nuts, artichokes, or other farm crops are taken of a value exceeding two hundred fifty dollars (\$250).

(B) For the purposes of establishing that the value of domestic fowls, avocados, olives, citrus or deciduous fruits, other fruits, vegetables, nuts, artichokes, or other farm crops under this paragraph exceeds two hundred fifty dollars (\$250), that value may be shown by the presentation of credible evidence which establishes that on the day of the theft domestic fowls, avocados, olives, citrus or deciduous fruits, other fruits, vegetables, nuts, artichokes, or other farm crops of the same variety and weight exceeded two hundred fifty dollars (\$250) in wholesale value.

มาตรา 487 (a) เมื่อเงิน, แรงงาน หรือทรัพย์สินส่วนตัวถูกลักไป ซึ่งมีราคามากกว่าเก้าร้อย ดอลลาร์สหรัฐ (\$950), ยกเว้นข้อบัญญัติในอนุ (b)

(b) แม้ว่าจะมีข้อบัญญัติในอนุ (a) การลักทรัพย์ที่มีราคาสูงได้แก่กรณีดังต่อไปนี้

(1) (A) สัตว์มีปีกในประเทศ, อโวคาโด, มะกอก, ส้ม หรือผลไม้ผลัดใบ, หรือผลไม้อื่น, ผัก, ถั่ว, อาร์ติโช๊ค หรือพืชในไร่สวนที่ถูกลักไปมีราคาเกินสองร้อยห้าสิบลดollarสหรัฐ (\$250),

(B) เพื่อประโยชน์ในการคำนวณราคาของ สัตว์มีปีกในประเทศ, อโวคาโด, มะกอก, ส้ม หรือผลไม้ผลัดใบ, หรือผลไม้อื่น, ผัก, ถั่ว, อาร์ติโช๊ค หรือพืชในไร่สวนภายในย่อหน้าซึ่งเกินกว่าสองร้อยห้าสิบลดollarสหรัฐ (\$250), ราคาคงกล่าวอาจแสดงโดยพยานหลักฐาน อันน่าเชื่อถือว่าในวันที่มีการลักสัตว์มีปีกในประเทศ, อโวคาโด, มะกอก, ส้ม หรือผลไม้ ผลัดใบ, หรือผลไม้ อื่น, ผัก, ถั่ว, อาร์ติโช๊ค หรือพืชในไร่สวนที่มีสายพันธุ์และน้ำหนัก ใกล้เคียงกันซึ่งมีราคาขายส่ง เกินสองร้อยห้าสิบลดollarสหรัฐ (\$250)

(2) เมื่อปลา, หอย, สัตว์น้ำที่มีเปลือกแข็ง, กุ้ง, สาหร่ายทะเล หรือผลิตภัณฑ์ที่ได้มาจาก สัตว์น้ำอื่น ๆ ซึ่งการการพาณิชย์ หรือการวิจัยซึ่งผลิตภัณฑ์นั้น มีราคาเกินสองร้อยห้าสิบลดollar สหรัฐ (\$250)

(3) เมื่อเงิน, แรงงาน หรือทรัพย์สินส่วนตัวถูกลักไปโดยบริวาร, ตัวแทน, หรือลูกจ้าง เาไปจากเจ้านาย หรือนายจ้าง และมีมูลค่ารวมเก้าร้อยห้าสิบลดollarสหรัฐ (\$950) หรือ มากกว่านั้นในระยะเวลา 12 เดือนติดต่อกัน

(c) เมื่อทรัพย์สินนั้นถูกลักไปจากบุคคลอื่น

(2) When fish, shellfish, mollusks, crustaceans, kelp, algae, or other aquacultural products are taken from a commercial or research operation which is producing that product, of a value exceeding two hundred fifty dollars (\$250).

(3) Where the money, labor, or real or personal property is taken by a servant, agent, or employee from his or her principal or employer and aggregates nine hundred fifty dollars (\$950) or more in any 12 consecutive month period.

(c) When the property is taken from the person of another.

(d) When the property taken is any of the following:

(1) An automobile.

(2) A firearm.

(d) เมื่อทรัพย์สินที่ถูกลักไปได้แก่

(1) รถยนต์

(2) อาวุธปืน

และโทษสำหรับการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาสูง ได้บัญญัติไว้ดังต่อไปนี้

1.1 มาตรา 489 การลักทรัพย์ที่มีราคาสูงจะมีโทษดังต่อไปนี้

(a) ถ้าการลักทรัพย์ที่มีราคาสูงได้ลักเอาอาวุธปืนไป จะต้องถูกจำคุกในเรือนจำของรัฐ เป็นเวลา 16 เดือน หรือ 2 ปี หรือ 3 ปี.

(b) ถ้าการลักทรัพย์ที่มีราคาสูงได้กระทำความผิดตามมาตรา 487a โดยใช้กำลัง ประทุษร้าย, จะต้องถูกจำคุกในเรือนจำเขตไม่เกิน 1 ปี หรือตามที่บัญญัติไว้ในอนุ h ของมาตรา 1170, หรือปรับไม่เกินห้าพันดอลลาร์สหรัฐ (\$5000), หรือทั้งจำทั้งปรับ, รายได้ของค่าปรับจะถูก จัดสรรให้แก่สำนักปลุสตัวเพื่อนำไปใช้ ตามการจัดสรรโดยสถานนิติบัญญัติ, หรือวัตถุประสงค์ที่ เกี่ยวข้องกับการสืบสวนคดีลักทรัพย์ที่มีราคาสูงที่เกี่ยวข้องกับสัตว์ หรือซากสัตว์, หรือส่วนหนึ่ง ส่วนใดของซากสัตว์ตามที่บัญญัติในมาตรา 487

(c) (1) สำหรับการลักทรัพย์ที่มีราคาสูงในกรณีอื่น ๆ ที่มีได้บัญญัติไว้ในอนุ (a) หรือ (b) , จะต้องรับโทษจำคุกในเรือนจำเขตไม่เกิน 1 ปี หรือตามที่บัญญัติไว้ในอนุ h ของมาตรา 1170.

(2) ในเขตที่เข้าร่วมโครงการป้องกันอาชญากรรมในชนบทตามหัวข้อ 11.5 (เริ่มตั้งแต่ มาตรา 14170) หรือในหัวข้อที่ 11.7 (เริ่มตั้งแต่มาตรา 14180) ของบทที่ 4, เงินค่าปรับที่เรียกเก็บจาก การกระทำความผิด ตามมาตรา 487k จะต้องได้รับการจัดสรรโดยผู้ควบคุม, ตามการจัดสรรโดย สถานนิติบัญญัติไปยังโครงการป้องกันอาชญากรรมในชนบทในหุบเขาและโครงการป้องกัน อาชญากรรมในชนบทตามชายฝั่งตอนกลางตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ ในวรรค (12) ของ มาตรา 13821 อนุ (c)

2. Petty Theft

การกระทำความผิดที่เป็นลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยกฎหมายได้บัญญัติไว้ในมาตรา 490.1 มีใจความว่า

มาตรา 490.1 (a) การลักทรัพย์เล็กน้อย, เมื่อมูลค่าของเงิน, แรงงาน, หรือทรัพย์สิน ส่วนตัว ที่ถูกลักไปมีราคาไม่เกินห้าสิบลดอลลาร์สหรัฐ (\$50), อาจถูกตั้งข้อหาโทษ หรือเป็นการ ละเมิด, ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของพนักงานอัยการโดยมีเงื่อนไขว่าผู้ที่ถูกกล่าวหากระทำ ความผิดมิได้ มีการเชื่อมโยงกับการลักทรัพย์อื่น ๆ.

(b) ความผิดใด ๆ ที่ถูกตั้งข้อหาว่าเป็นการละเมิดตามมาตรา¹⁹จะต้องอยู่ภายใต้บังคับของอนุ (d) ของมาตรา 17 และ มาตรา 19.6 และ 19.7¹⁹

2.1 โทษสำหรับการกระทำความผิดฐานลักทรัพย์เล็กน้อย

มาตรา 490.1. การฝ่าฝืนอันเป็นการละเมิดภายใต้บังคับมาตรานี้มีโทษปรับไม่เกินสองร้อยห้าสิบดอลลาร์²⁰

จะเห็นได้ว่ากฎหมายของมลรัฐแคลิฟอร์เนียได้มีการแบ่งประเภทของการลักทรัพย์ทั่วไปออกเป็น 2 ประเภทตามมูลค่าของทรัพย์ที่ลักไปดังนี้

1. ประเภท Grand Theft โดยพิจารณาจากราคาของทรัพย์

1.1 ทรัพย์หรือแรงงานที่ตีมูลค่าได้เกิน 950 ดอลลาร์สหรัฐ

1.2 พืชผักผลไม้ที่มีราคาเกิน 250 ดอลลาร์สหรัฐ

1.3 สัตว์ทะเลหรือผลิตภัณฑ์จากสัตว์ทะเลที่มีราคาเกิน 250 ดอลลาร์สหรัฐ

1.4 รถยนต์ หรืออาวุธปืน

2. ประเภท Petty Theft โดยพิจารณาจากราคาของทรัพย์ดังนี้

2.1 ทรัพย์หรือแรงงานที่ตีมูลค่าได้ไม่เกิน 50 ดอลลาร์สหรัฐการแบ่งประเภทของการกระทำความผิดโดยใช้เกณฑ์ราคามาเป็นตัวกำหนด กฎหมายมลรัฐแคลิฟอร์เนียพิจารณาแต่เพียงราคาของทรัพย์เท่านั้น มิได้พิจารณาว่าผู้กระทำความผิดไปด้วยด้วยความยากจนหรือความจำใจหรือไม่ ดังนั้นไม่ว่าผู้กระทำความผิดจะได้กระทำความผิดไปด้วยความจำเป็นอาชญากรรมโดยแท้ หรือกระทำความผิดไปด้วยความยากจนหรือจำใจ กฎหมายจะลงโทษด้วยมาตรฐานเดียวกัน

¹⁹ 490.1. (a) Petty theft, where the value of the money, labor, real or personal property taken is of a value which does not exceed fifty dollars (\$50), may be charged as a misdemeanor or an infraction, at the discretion of the prosecutor, provided that the person charged with the offense has no other theft or theft-related conviction.

(b) Any offense charged as an infraction under this section shall be subject to the provision of subdivision (d) of Section 17 and Section 19.6 and 19.7. A violation which is an infraction under this section is punishable by a fine not exceeding two hundred fifty dollars (\$250)

²⁰ Ibid.

ตารางสรุปหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ของแต่ละประเทศ

ประเทศ	การกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์	ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ผู้กระทำได้รับโทษหนักขึ้น	ความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย
สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี	<p>มาตรา 242 (Theft)</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดองค์ประกอบของความผิดและ - ระวังโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปีหรือปรับ 	<p>มาตรา 243 (Aggravated theft)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการเพิ่มโทษเนื่องจากราคาของทรัพย์ - ระวังโทษจำคุก 3 เดือนถึง 10 ปี 	<p>มาตรา 248 a (Minor theft)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการกำหนดราคาทรัพย์ - ผู้เสียหายสามารถฟ้องคดีได้เอง
ฟิลิปปินส์	<p>มาตรา 308 (Theft)</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดองค์ประกอบของความผิด - ไม่ได้กล่าวถึงระวังโทษ 	<p>มาตรา 309 (Penalties)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถ้าการลักทรัพย์ที่มีราคามากกว่า 12,000 เปโซแต่ไม่เกิน 22,000 เปโซ - ระวังโทษจำคุกระดับเล็กน้อยและปานกลาง (ระวังโทษระดับเล็กน้อยคือโทษจำคุก 6 ปี 1 วัน ถึง 8 ปี และระดับปานกลางคือระวังโทษจำคุก 8 ปี 1 วัน ถึง 10 ปี) 	<p>มาตรา 309 (Penalties)</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดราคาทรัพย์ ถ้าการลักทรัพย์ราคาไม่เกิน 5 เปโซและผู้กระทำได้ความผิดได้กระทำไปเพราะแรงกระตุ้นจากความอดอยากความยากจนหรือมีความยากลำบากในการเลี้ยงดูครอบครัวของตน

			<ul style="list-style-type: none"> - ระวังโทษจำคุกกระยะสั้น (โทษจำคุกกระยะสั้นคือตั้งแต่ 1 ถึง 10 วัน) หรือปรับไม่เกิน 50 เปโซ
ฟินแลนด์	<p>บทที่ 28 มาตรา 1 (Theft)</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดองค์ประกอบความผิดและ - ระวังโทษปรับหรือจำคุกมากที่สุด 1 ปี 6 เดือน 	<p>บทที่ 28 มาตรา 2 (Aggravated theft)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถ้าลักทรัพย์ที่มีราคาสูงมาก (very valuable) แต่ให้พิจารณามูลค่าของทรัพย์ในเวลาที่กระทำ ความผิด มาตรา 6 - ระวังโทษจำคุกขั้นต่ำ 4 เดือน และสูงสุด 4 ปี 	<p>บทที่ 28 มาตรา 3 (Petty theft)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการกำหนดราคาทรัพย์ ถ้าการลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย แต่ให้พิจารณามูลค่าของทรัพย์ในเวลาที่กระทำ ความผิด มาตรา 6 - ระวังโทษปรับ
นอร์เวย์	<p>มาตรา 321 (Theft)</p> <ul style="list-style-type: none"> - กำหนดองค์ประกอบของความผิด - ระวังโทษปรับหรือจำคุก 	<p>มาตรา 322 (Aggravated Theft)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ถ้าการลักทรัพย์ที่มีราคามาก (considerable value) 	<p>มาตรา 323 (Minor theft)</p> <ul style="list-style-type: none"> - ไม่มีการกำหนดราคาทรัพย์ - ระวังโทษปรับ

	ระยะเวลาไม่ เกิน 2 ปี	- ระวังโทษปรับ หรือจำคุกไม่ เกิน 6 ปี	
สหรัฐอเมริกา มลรัฐ แคลิฟอร์เนีย	มาตรา 486 - กล่าวถึงการแบ่ง ความผิด ออกเป็น 2 ระดับ คือ การ ลักทรัพย์ที่มี ราคาสูง (Grand theft) และ การ ลักทรัพย์ที่มี ราคาเล็กน้อย (Petty theft)	มาตรา 487 (Grand theft) - ถ้าการลักทรัพย์ มีราคามากกว่า 900 ดอลลาร์ - ระวังโทษ จำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือ ปรับไม่ เกิน 5,000 ดอลลาร์ (มาตรา 489)	มาตรา 490.1 (Petty theft) - มีการกำหนด มูลค่าของ ทรัพย์ ถ้าไม่ เกิน 50 ดอลลาร์ - โทษปรับไม่ เกิน 250 ดอลลาร์

บทที่ 4

วิเคราะห์เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ในการกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อย ตามกฎหมายอาญาของประเทศไทยและต่างประเทศ

จากการศึกษาถึงหลักเกณฑ์ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยในการกำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ผู้กระทำได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อยแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าการกระทำความคิดในลักษณะดังกล่าวเป็นอาชญากรรมในลักษณะเล็กน้อย และกระทบต่อคุณธรรมทางกฎหมายประเภทส่วนตัว อันจัดอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้อันจะเป็นการบังคับใช้กฎหมายและโทษที่มีประสิทธิภาพมากกว่าซึ่ง พิจารณาจากบทวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์ที่ผู้กระทำได้กระทำไปด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อยซึ่งกฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ตามกฎหมายอาญาประเทศไทย

ความผิดฐานลักทรัพย์ในประเทศไทยมีการบัญญัติไว้ตั้งแต่สมัยโบราณนับตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชในกฎหมายตราสามดวงมีการบัญญัติถึงความผิดฐานลักทรัพย์ซึ่งเรียกว่า พระอัยการลักษณะโจร และบังคับใช้เรื่อยมาถึงสมัยรัชการที่ 4 ประเทศไทยต้องเสียดิสทิสภาพนอกอาณาเขต เพราะกฎหมายตราสามดวงที่บังคับใช้อยู่นั้นล้าหลังและมีการลงโทษที่ป่าเถื่อนรุนแรง ซึ่งชาวต่างชาติไม่ต้องการขึ้นศาลไทย ทำให้ประเทศไทยต้องยอมทำสนธิสัญญาที่ไม่เสมอภาคกับประเทศอังกฤษ ยอมเสียดิสทิสภาพนอกอาณาเขตให้ชาวต่างชาติไม่ต้องขึ้นศาลไทย แต่ให้ขึ้นที่ศาลกงสุลของตนเองแทน เพื่อหลีกเลี่ยงภัยต่อการล่าอาณานิคม

ต่อมาในสมัยรัชการที่ 5 จึงเริ่มมีปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยและมีความยุติธรรมมากขึ้นจึงได้มีรับสั่งให้ตั้งคณะกรรมการร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่และได้ร่างกฎหมายฉบับ

แรกขึ้นมาเรียกว่า กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ซึ่งในความผิดฐานลักทรัพย์เองก็ได้บัญญัติขึ้นมาใหม่เพื่อให้ทันสมัยและให้เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีใจความสำคัญว่า

“ผู้ใดบังอาจเอาทรัพย์ของผู้อื่นไปโดยทุจริตทรัพย์นั้นจะเป็นของผู้หนึ่งผู้ใดทั้งนั้นก็ตาม หรือผู้หนึ่งผู้เป็นเจ้าของทรัพย์นั้น แม้แต่ส่วนหนึ่งส่วนใดก็ตาม ถ้าแลมันบังอาจเอาไปโดยเจ้าของไม่อนุญาตไซ้ ท่านว่ามันคือโจรลักทรัพย์ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินกว่าสามปี แลให้ปรับไม่เกินไม่เกินกว่าห้าร้อยบาท ด้วยอีก โสดหนึ่ง”

ซึ่งเมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญาที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันจะเห็นว่าใจความสำคัญยังคงหลักการเดิม คือการลักทรัพย์ต้องมีการเอาทรัพย์ไปโดยเจ้าของไม่ได้อนุญาตและเป็นการเอาไปในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์กฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นความผิดและมีโทษจำคุกและปรับ เป็นการบัญญัติกฎหมายเพื่อคุ้มครองสังคม ไม่ให้เกิดการล่วงละเมิดซึ่งกันและกัน และโทษจำคุกนั้นมีขึ้นเพื่อข่มขู่ยับยั้งให้ผู้กระทำความผิดกลัวที่จะทำผิด

แต่เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ปัญหาเศรษฐกิจและอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นทำให้ผู้คนก่ออาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สูงขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผิดอันเกี่ยวกับทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจ หรือเพราะความยากจน ยกตัวอย่างเช่น มีการลักขโมยอาหารที่มีราคาเล็กน้อยเพื่อเอาไปรับประทาน ซึ่งประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมิได้บัญญัติความผิดที่ได้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำเพราะความยากจนหรือจำใจเหลือทนทานให้แยกออกมาเป็นอีกความผิดต่างหาก แต่ได้มีบัญญัติให้เป็นดุลพินิจของศาลในการกำหนดโทษไว้ในมาตรา 335 วรรค 5 ซึ่งเป็นบทบัญญัติในเรื่องลักทรัพย์โดยมีใจความสำคัญว่า ถ้าการลักทรัพย์ตามมาตรา 335 ได้กระทำไปด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อย ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษตามมาตรา 334 ซึ่งก็คือระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 6 หมื่นบาท หมายความว่าแม้ผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์จะมีราคาเล็กน้อยก็ตาม กฎหมายก็ยังใช้เกณฑ์การกำหนดโทษเดียวกับผู้กระทำความผิดที่เป็นอาชญากรที่มีความชั่วอยู่เต็มที และเนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำไปเพราะความยากจนหรือจำใจนั้นเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน จึงทำให้มีผู้กระทำความผิดในลักษณะนี้ต้องเข้าสู่ชั้นกระบวนการพิจารณาของศาล ซึ่งไม่ว่าศาลจะพิพากษาให้รอลงโทษอาญา หรือพิพากษาลงโทษจำคุก ล้วนแต่ไม่ก่อประโยชน์แก่สังคมและตัวจำเลยเอง เพราะการดำเนินคดีอาญานั้นมีค่าใช้จ่ายที่รัฐจะต้องเสียไปเป็นจำนวนหลายหมื่นบาทต่อคดีหนึ่ง อีกทั้งโทษจำคุกมิได้ทำให้ผู้กระทำความผิดเกรงกลัวเพราะผู้กระทำความผิดมีแรงกระตุ้นที่จะ

กระทำการลักทรัพย์เพราะความหิว หรือความยากจน ทำให้เกิดปัญหาว่าบุคคลที่กระทำไปเพราะความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานนั้น สมควรได้รับโทษจำคุกหรือไม่ เพราะเมื่อเทียบกับความเสียหายที่ผู้กระทำได้ก่อขึ้น และสาเหตุในการกระทำความผิดซึ่งได้กระทำไปเพราะความยากจน หรือความจำใจเหลือทนทาน มิได้กระทำไปเพราะความเป็นอาชญากรหรือกระทำไปเพราะความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ ซึ่งโทษจำคุกสำหรับจำเลย เป็นการลงโทษที่ไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการลงโทษอย่างเห็นได้ชัด การลงโทษจำคุกสำหรับความผิดที่ได้กระทำเพราะความจำใจหรือเพราะความยากจน ไม่ได้ช่วยยับยั้งข่มขู่ให้จำเลยเกรงกลัวที่จะกระทำความผิดตามหลักวัตถุประสงค์ของการลงโทษ เพราะผู้กระทำผิดมีแรงกระตุ้นที่จะกระทำความผิดมาจากความหิวโหย ดังนั้นโทษจำคุกจึงไม่สามารถนำมาแก้ปัญหาการลักทรัพย์ในลักษณะนี้ได้ นอกจากนี้โทษจำคุกก็ไม่ได้มีส่วนช่วยในการฟื้นฟูผู้กระทำผิด เพราะในเรือนจำมิได้มีการแบ่งแยกผู้กระทำความผิดประเภทร้ายแรงและผู้กระทำผิดประเภทเล็กน้อยออกจากกัน การจำคุกผู้กระทำผิดฐานลักทรัพย์ในระยะเวลาอันสั้น จะทำให้เกิดผลเสียแก่จำเลยเอง เพราะจำเลยอาจรับเอาพฤติกรรมที่เป็นอาชญากรรมในเรือนจำมาโดยไม่รู้ตัว และกลับออกมาทำอาชญากรรมที่ร้ายแรงกว่าซึ่งจะเป็นภาระของสังคมในภายหลังอีกด้วย

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อย เปรียบเทียบกับความผิดเกี่ยวกับทรัพย์อื่นที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้

ในประเทศไทยความผิดฐานลักทรัพย์เป็นหนึ่งในฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ซึ่งบัญญัติไว้ในลักษณะที่ 12 หมวดที่ 1 โดยมีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ทั้งหมด 12 ฐานความผิด มีทั้งความผิดที่เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน และความผิดที่เป็นความผิดอันยอมความได้ แบ่งแยกตามระดับความร้ายแรงของการกระทำความผิด และคุณธรรมทางกฎหมายโดยพิจารณาจากสิ่งทีกฎหมายประสงค์จะคุ้มครอง เช่น ความผิดฐานชิงทรัพย์ คุณธรรมทางกฎหมาย ได้แก่ กรรมสิทธิ์ การครอบครอง ในทรัพย์ และความปลอดภัยในชีวิต ซึ่งเป็นคุณธรรมที่เป็นส่วนตัว แม้โดยทั่วไปแล้วผู้เป็นเจ้าของสามารถระงับความคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนตัวได้ แต่ความปลอดภัยในชีวิต ผู้เป็นเจ้าของไม่อาจสละได้ จึงทำให้ความผิดฐานชิงทรัพย์นั้นเป็นความผิดอาญาแผ่นดินที่ต้องมีการดำเนินคดีขึ้นสู่ศาลโดยพนักงานอัยการ แม้ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีก็ตาม

ส่วนความผิดที่กฎหมายกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้นั้น พิจารณาจากความเสียหายที่เล็กน้อย และคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนตัว เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง สิ่งที่ถูกกฎหมายประสงค์จะคุ้มครองคือ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอีกทั้งการกระทำความผิดฐานฉ้อโกงมิได้มีการประทุษร้ายต่อร่างกายจึงไม่มีเงื่อนไขหรือเหตุที่อันสมควรที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ดังนั้นกฎหมายจึงเคารพเจตนารมณ์ของผู้เสียหายในการเลือกที่จะดำเนินคดีหรือไม่ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดผู้กระทำได้มีการชดเชยค่าเสียหายจนเป็นที่พอใจแล้ว คดีก็จะยุติก่อนที่จะขึ้นสู่ชั้นศาล

ดังนั้นการที่กฎหมายบัญญัติให้การกระทำความผิดฐานฉ้อโกงเป็นความผิดอันยอมความได้นั้น อันเนื่องมาจากคุณธรรมทางกฎหมายที่เป็นส่วนตัว ความเป็นอาชญากรรมที่เล็กน้อย และความผิดนั้นกฎหมายมุ่งคุ้มครองผู้เสียหายอย่างแท้จริง¹ เป็นไปตามหลักในการกำหนดให้ความผิดใดสมควรเป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงองค์ประกอบความผิด หรือลักษณะความผิดแล้ว จะปรากฏว่ามีลักษณะการกระทำความผิดที่มีการเอาทรัพย์สินไปจากเจ้าของในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์เช่นเดียวกันกับความผิดฐานลักทรัพย์ แต่วิธีการเอาไปนั้น ผู้กระทำความผิดได้แสดงข้อความอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อความจริงซึ่งควรบอกให้เจ้าของทรัพย์สินรู้ และการหลอกลวงเช่นนั้นทำให้ได้ทรัพย์สินจากเจ้าของไปในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์เด็ดขาด นอกจากนี้ความผิดฐานฉ้อโกงคู่ความก็ยังสามรถใกล้เคียงให้คดีระงับได้ เพราะเนื่องจากเป็นความผิดอันยอมความได้นั้นเอง จึงทำให้เกิดข้อสังเกตว่าเหตุใด ผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยและได้กระทำให้ด้วยความจำใจหรือความยากจน ซึ่งเป็นความผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมเล็กน้อย และมีได้มีการประทุษร้ายแก่ร่างกาย แต่กฎหมายยังประสงค์ที่จะดำเนินคดีแก่บุคคลดังกล่าวในลักษณะเด็ดขาด ซึ่งเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของคุณธรรมทางกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองเฉพาะกรรมสิทธิ์ของผู้เสียหายเท่านั้น

ยังมีบทบัญญัติฐานความผิดหนึ่งเกี่ยวกับทรัพย์สินที่มีการเอาทรัพย์สินไปจากเจ้าของในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ก็คือ ความผิดฐานขโมยทรัพย์ ที่มีลักษณะการกระทำความผิดคือผู้กระทำได้ครอบครองทรัพย์สินของเจ้าของอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาเบียดบังเอาเป็นของตนโดยเจตนาทุจริต คำว่าเบียดบังก็คือการเอาไปในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ในความหมายเดียวกันกับการลักทรัพย์นั่นเอง แต่เนื่องจากสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองนั้นคือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน และเป็นคุณธรรมทาง

¹ กฎหมายอาญาภาคทั่วไป, เพิ่งอ้าง, น. 169.

กฎหมายที่เป็นส่วนตัว ประกอบกับความเป็นอาชญากรรมที่เล็กน้อย กฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้

ดังนั้นหากพิจารณาคุณธรรมทางกฎหมาย หรือสิ่งที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองในความผิดฐานลักทรัพย์ น้อ โกง และยกยอกนั้นก็คือกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ซึ่งเป็นคุณธรรมทางกฎหมายประเภทส่วนตัว (Individualrechtsgut) ความเป็นอาชญากรรมเล็กน้อย และมีการเอาทรัพย์ไปจากเจ้าของในลักษณะผิดกรรมสิทธิ์เหมือนกัน ซึ่งกฎหมายต้องเคารพในเจตจำนงของผู้เสียหายว่า หากผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดี รัฐก็จะไม่เข้าไปแทรกแซงเจตนารมณ์ดังกล่าว

นอกจากนี้มูลค่าความเสียหายที่ความผิดฐานน้อ โกงหรือความผิดฐานยกยอกทรัพย์ได้ก่อให้เกิดขึ้นแก่ผู้เสียหายนั้นอาจมีมูลค่าสูงนับล้านบาท แต่ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำไปเพราะความยากจน หรือความจำใจ และทรัพย์มีราคาเพียงเล็กน้อย แม้เพียงซาลาเปาหนึ่งลูกก็จะต้องถูกดำเนินคดีจนถึงชั้นศาล จะเห็นได้ว่ากฎหมายเลือกที่จะลงโทษแก่อาชญากรที่กระทำไปเพราะความยากจน หรือความจำใจ แต่กลับให้อาชญากรประเภทความผิดฐานน้อ โกงหรือความผิดฐานยกยอกทรัพย์ซึ่งเป็นบุคคลที่มีพื้นฐานทางสังคมที่ดีกว่าและมีโอกาสที่จะเข้าถึงสิทธิทางกระบวนการยุติธรรมได้มากกว่าให้มีการยอมความกันได้

4.3 ศึกษาเปรียบเทียบความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือหนาทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อยตามกฎหมายต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย

จากการศึกษากฎหมายของต่างประเทศในความผิดฐานลักทรัพย์จะเห็นว่าในหลาย ๆ ประเทศนั้นได้บัญญัติหลักเกณฑ์การกระทำความผิดและโทษเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นความผิดที่จะมีเกณฑ์ต้องรับโทษน้อยกว่าความผิดฐานลักทรัพย์ทั่วไป เช่น ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ได้บัญญัติให้ความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยจะต้องมีการร้องขอให้ดำเนินคดีโดยฝ่ายผู้เสียหายเอง เว้นแต่คดีคดีที่เกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะจึงให้เจ้าพนักงานรัฐดำเนินคดีได้ หรือมลรัฐแคลิฟอร์เนีย ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีการแบ่งประเภทของการลักทรัพย์ตามราคาของทรัพย์ที่ลักไปเป็น 2 ประเภท คือ Grand Theft กับ Petty Theft โดยผู้กระทำความผิดที่จะต้องรับโทษในความผิดฐาน Grand Theft นั้นจะต้องมีการลักทรัพย์ซึ่งมีมูลค่าที่สูง เช่น ทรัพย์ที่มีราคาเกิน 900 ดอลลาร์สหรัฐ , พืชผักที่มีราคาเกินกว่า 250 ดอลลาร์สหรัฐ หรือรถยนต์ อาวุธปืน เป็นต้น ส่วนความผิดฐานลักทรัพย์ประเภท Petty Theft กฎหมายรัฐแคลิฟอร์เนียบัญญัติว่าการลักทรัพย์ทรัพย์ที่มีราคาไม่เกิน 50 ดอลลาร์สหรัฐ จะถือว่าเป็นการลัก

ทรัพย์เล็กน้อย ทั้งนี้การลักทรัพย์ประเภท Grand Theft และ Petty Theft กฎหมายมิได้พิจารณาถึงเหตุส่วนตัวว่ากระทำไปด้วยความยากจน หรือความจำใจหรือไม่ แต่พิจารณาเฉพาะมูลค่าของทรัพย์เท่านั้น ส่วนของประเทศฟิลิปปินส์นั้นมีการกำหนดความรับผิดฐานลักทรัพย์เอาไว้อย่างชัดเจนว่าบุคคลจะต้องรับโทษที่รุนแรงแตกต่างกันตามมูลค่าทรัพย์ที่ลักไป โดยไล่ระดับตั้งแต่โทษที่หนักสุดคือลักทรัพย์ที่มีราคาเกิน 12000 เปโซ แต่ไม่เกิน 20000 เปโซ ส่วนโทษลักทรัพย์ที่เบาที่สุดคือ การลักทรัพย์ที่มีมูลค่าไม่เกิน 5 เปโซ ซึ่งผู้กระทำได้กระทำไปเพราะความหิว ความยากจน หรือเพราะความยากลำบากในการหาเลี้ยงครอบครัว

ส่วนการกำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ของประเทศฟินแลนด์และประเทศนอร์เวย์นั้น จะมีการแบ่งประเภทของความผิดฐานลักทรัพย์ออกเป็น 2 ประเภทเช่นเดียวกัน โดยประเทศฟินแลนด์จะแบ่งออกเป็นความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาสูงเรียกว่า Aggravated theft ส่วนการลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยจะเรียกว่า Petty theft ส่วนราคาเท่าใด ถึงจะเรียกว่าการกระทำนั้นเป็น Aggravated หรือ Petty theft กฎหมายประเทศฟินแลนด์มิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน เช่นเดียวกับประเทศนอร์เวย์ที่แบ่งความผิดฐานลักทรัพย์ออกเป็น 2 ประเภท คือ ความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคา มาก Aggravated theft และการลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย Minor theft และกฎหมายก็มิได้บัญญัติเอาไว้ว่าทรัพย์ราคาเท่าใดถึงจะเรียกว่าเล็กน้อยหรือมาก ดังเช่นรัฐแคลิฟอร์เนีย

และเมื่อพิจารณากฎหมายอาญาความผิดฐานลักทรัพย์ของประเทศไทยจะเห็นได้ว่ากฎหมายมิได้กำหนดความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน รวมถึงโทษที่เหมาะสมไว้เป็นการเฉพาะ แต่กฎหมายบัญญัติให้การกระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำไปโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อยไว้ในมาตรา 335 วรรค 5 ซึ่งเป็นเพียงเหตุผลโทษให้ศาลใช้ดุลพินิจในการลงโทษตามมาตรา 334 อันเป็นบทลงโทษสำหรับการลักทรัพย์ธรรมดาทั่วไปเท่านั้น

4.4 วิเคราะห์หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยให้เป็นความผิดอันยอมความได้ตามกฎหมายของประเทศไทย

จากการศึกษาประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยจะพบว่ามิมีบทบัญญัติว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์อยู่ 2 ตัวบทกฎหมาย คือ 1. ความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาทั่วไปตามมาตรา 334 และ 2. ความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีพฤติการณ์หรือมีการกระทำความผิดอื่นร่วมด้วย ตาม

มาตรา 335 ซึ่งเป็นบทที่ต้องรับโทษสูงกว่าความผิดตามมาตรา 334 (ความผิดฐานลักทรัพย์มาตรา 334 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี และปรับไม่เกิน 6 หมื่นบาท ส่วนความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 335 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 7 ปี และ ปรับตั้งแต่ 20,000 บาท ถึง 140,000 บาท) อันแสดงให้เห็นว่าการกระทำความผิดตามมาตรา 335 นั้น สังคมมองว่าเป็นการกระทำความผิดที่รุนแรงและก่อความเดือดร้อนให้แก่สังคมมากกว่าความผิดฐานลักทรัพย์ธรรมดาตามมาตรา 334 เนื่องจากมีพฤติการณ์หรือการกระทำความผิดอื่นร่วมด้วยในขณะลักทรัพย์ เช่น ลักทรัพย์ในบ้านเรือนของผู้อื่นในเวลากลางคืนโดยพกพาอาวุธไปด้วย จะเห็นว่าการกระทำดังกล่าวประกอบด้วยความผิดหลายฐานด้วยกันกล่าวคือ เป็นการลักทรัพย์ในเวลากลางคืนโดยมีอาวุธในสถาน ตามมาตรา 335 อนุ (1),(7),(8) และยังเป็นความผิดฐานบุกรุกเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นโดยมีอาวุธในเวลากลางคืนตามมาตรา 365 อนุ (2),(3) อีกด้วยฐานหนึ่ง

ดังนั้นหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดให้ความผิดฐานลักทรัพย์ใดที่กระทำไปโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยอันจำกัดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ จะต้องพิจารณาจากลักษณะของความผิดนั้นต้องมีลักษณะสำคัญประการที่หนึ่งคือ ความเป็นอาชญากรรมน้อยหรือเป็นคดีที่ไม่รุนแรง (Verbrechen) กล่าวคือความเสียหายนั้นไม่ได้รุนแรงและไม่ได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมเป็นวงกว้าง ประการที่สองความผิดนั้นคุณธรรมทางกฎหมาย (Rechtsgut) เป็นเรื่องส่วนตัวของผู้เสียหายโดยแท้ และประการที่สามความผิดนั้นกฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะคุ้มครองแต่ผู้เสียหายอย่างแท้จริง (Verletzten) ซึ่งบทบัญญัติในมาตรา 334 มีหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในอันที่จะกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เพราะมีการกระทำความผิดที่กระทบต่อผู้เสียหายแต่เพียงอย่างเดียวโดยมิได้มีการกระทำความผิดลักษณะอื่นร่วมด้วย และหากได้กระทำไปโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อย การกระทำความผิดตามมาตรา 334 ย่อมมีเกณฑ์ที่สมควรกำหนดให้เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่หากการลักทรัพย์นั้นมีการกระทำความผิดอื่นที่กฎหมายมุ่งประสงค์ที่จะคุ้มครองสังคมอยู่ด้วย กรณีดังกล่าวย่อมไม่อาจถือได้ว่ามีเหตุอันสมควรที่จะพิจารณาให้เป็นความผิดอันยอมความได้เพราะผู้กระทำความผิดได้กระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อบังคับของกฎหมายในหลาย ๆ เรื่อง หรือกล่าวได้ว่าผู้กระทำความผิดนั้นมีความชั่ว (Schuld) ในระดับที่สูงกว่าผู้ที่กระทำการลักทรัพย์แต่เพียงอย่างเดียว

4.4.1 วิเคราะห์หลักเกณฑ์ของการระงับข้อพิพาทของพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ในความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายของประเทศไทย

ในปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสเจรจาตกลงกันระงับข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาโดยสันติวิธีและปราศจากการวินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาท ตามมาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว โดยการตั้งผู้ไกล่เกลี่ยที่ทั้งสองฝ่ายยอมรับเป็นคนกลางในการหาข้อตกลงร่วมกันเพื่อระงับคดี ซึ่งการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทนั้นต้องดำเนินการในชั้นพนักงานสอบสวนเท่านั้น ไม่รวมถึงการดำเนินการชั้นศาลและในชั้นบังคับคดี และคดีอาญาที่จะอยู่ในขอบเขตอันจะบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ได้แก่คดีประเภทต่อไปนี้

- 1). ความผิดอันยอมความได้
- 2). คดีความผิดลหุโทษตามมาตรา 390 มาตรา 391 มาตรา 392 มาตรา 393 มาตรา 394 มาตรา 395 มาตรา และมาตรา 397 แห่งประมวลกฎหมายอาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา
- 3). ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 3 ปี ตามบัญชีท้ายพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งมีความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 อยู่ด้วย แต่ไม่รวมถึง ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ต้องรับโทษหนักขึ้นตามมาตรา 335 จะไม่ถูกนำมาใช้กับพระราชบัญญัตินี้

ซึ่งผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว จะทำให้พนักงานอัยการสั่งยุติคดี และทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป

แต่ถึงแม้พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวสามารถทำให้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด สามารถเจรจาไกล่เกลี่ยระงับคดีในความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อยได้ แต่อย่างไรก็ตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมสิทธิในการไกล่เกลี่ยในบางกรณียกตัวอย่างเช่น การไกล่เกลี่ยตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวสามารถกระทำได้เฉพาะชั้นพนักงานสอบสวนเท่านั้น ไม่สามารถทำในชั้นศาลได้ นอกจากนี้หากผู้เสียหายนำคดีไปฟ้องต่อศาลก่อนการไกล่เกลี่ย หรือในระหว่างการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวน จะทำให้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยไม่สามารถบังคับได้ เพราะต้องยุติไปตามมาตรา 60 จึงทำให้เกิดปัญหาว่า ถ้าผู้เสียหายยื่นฟ้องคดีด้วยตัวเองไปก่อนที่จะมีการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนหรือในระหว่างที่คดีอยู่ในระหว่างชั้นพนักงานสอบสวน ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดก็จะไม่สามารถไกล่เกลี่ยได้โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัตินี้ได้ และเนื่องจากคดีลัก

ทรัพย์สินยังคงเป็นความผิดอาญาแผ่นดินอยู่ พนักงานอัยการก็ต้องนำส่งสำนวนคดีขึ้นสู่ศาลตามอำนาจหน้าที่ ซึ่งในชั้นศาลก็จะไม่สามารถบังคับใช้พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยได้อีกเช่นกัน ถึงแม้ผู้เสียหายจะไม่คิดใจเอาความและยินยอมที่จะถอนฟ้องคดีในส่วนของตนไปแล้ว แต่ในส่วนของคดีของพนักงานอัยการยังคงมีอยู่และจำเลยจะต้องถูกศาลพิพากษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้²

ดังนั้นการบัญญัติให้ความผิดฐานลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ซึ่งได้กระทำไปโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อย ถ้าการกระทำนั้นไม่กระทบต่อประโยชน์สาธารณะให้เป็นความผิดอันยอมความได้ จะทำให้ผู้เสียหายและผู้กระทำและสามารถที่จะยุติคดีได้ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวน และชั้นศาลโดยผู้เสียหายเท่านั้น อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดเองที่จะสามารถกลับตัวเป็นคนดีอีกครั้ง โดยที่ไม่มีประวัติอาชญากรรมติดตัว

² พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 มาตรา 3, 39, 41, 42, และมาตรา 60

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เมื่อได้ทราบถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดความรับผิดชอบฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำไปโดย ความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อยตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายอาญาของต่างประเทศแล้ว ยังพบว่ายังมีข้อบกพร่อง ในการบังคับใช้ กฎหมายและไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการบังคับ โทษทางอาญา จึงมีความจำเป็นที่จะต้อง เพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์ที่ผู้กระทำได้กระทำด้วยความจำใจ หรือยากจน เหลือทนทานและทรัพย์สินมีราคาเล็กน้อยเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ผู้เสียหายและเกิดประโยชน์ต่อ สังคมต่อไป

5.1 บทสรุป

เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันของประเทศไทยกำลังประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และปัญหาความยากจน เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคม รวมถึงอัตราคนว่างงานที่สูงมาก จนนำไปสู่ ปัญหาอาชญากรรมประเภทลักทรัพย์ ซึ่งมีผู้กระทำความผิดจำนวนหนึ่งที่ได้กระทำความผิดไปเพราะ ความยากจนหรือความจำใจ เช่นการลักอาหารเพราะความหิว หรือลักนมผงให้ลูกกิน และจาก การศึกษาคำพิพากษาศาลฎีกาของศาลจะเห็นได้ว่ามีผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ต้องถูก ดำเนินคดีอันเนื่องมาจากกระทำไปเพราะความยากจนหรือความจำใจเหลือทนทาน และทรัพย์สินมี ราคาเพียงเล็กน้อย ซึ่งผู้กระทำความผิดอันเนื่องมาจากสาเหตุดังกล่าวมิได้มีความเป็นอาชญากรโดย แท้จริง แต่ได้กระทำไปเพราะสภาพเศรษฐกิจเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจลงมือกระทำ

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยเกี่ยวกับเรื่องการลักทรัพย์ที่มีราคา เล็กน้อย กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดที่แยกออกจากความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ได้บัญญัติ แทรกเป็นเหตุลดโทษในเหตุกรรจ์ของการลักทรัพย์โดยมีเหตุที่ต้องรับโทษหนักขึ้น ตามตรา 335 เท่านั้น ว่าบุคคลผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยที่ได้กระทำไปเพราะความจำใจ หรือความยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์สินนั้นมีราคาเล็กน้อยให้ลงโทษตามมาตรา 334 ซึ่งมีโทษ จำคุก และ ปรับ นอกจากนี้ความผิดฐานลักทรัพย์นั้นกฎหมายยังกำหนดให้เป็นความผิดอาญา แผ่นดิน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความเป็นอาชญากรรมที่น้อยเพราะราคาที่ลักไปนั้นมีราคาไม่สูง และ

คุณธรรมทางกฎหมายประเภทที่เป็นส่วนตัว การกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำไปเพราะความจำใจหรือยากจนเหลือทนทานและทรัพย์มีราคาเล็กน้อยต้องถูกดำเนินกระบวนการพิจารณาทางศาลเป็นการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องกับภารกิจของกฎหมายอาญาในเรื่องการคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย เพราะคุณธรรมทางกฎหมายประเภทที่เป็นส่วนตัวนั้น กฎหมายต้องเคารพในเจตจำนงของผู้เสียหายถ้าผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดี รัฐมีอาจเข้ามาแทรกแซงอำนาจในการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้

ซึ่งเมื่อพิจารณาความผิดฐานฉ้อโกง หรือความผิดฐานยักยอกทรัพย์ที่มีลักษณะการกระทำความผิดคล้ายกับความผิดฐานลักทรัพย์ คือ มีเจตนาประสงค์ที่จะเอาทรัพย์ของผู้อื่นไป ในลักษณะตัดกรรมสิทธิ์ รวมถึงคุณธรรมทางกฎหมายของความผิดฐานฉ้อโกง หรือยักยอกทรัพย์ที่กฎหมายประสงค์จะคุ้มครองนั้นก็คือ กรรมสิทธิ์ในทรัพย์เช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นกรรมสิทธิ์ประเภทที่เป็นส่วนตัว การที่กฎหมายบัญญัติให้ความผิดทั้ง 2 ฐานดังกล่าวเป็นความผิดอันยอมความได้นั้นก็เห็นได้ว่าเป็นไปตามหลักภารกิจของกฎหมายในด้านคุ้มครองคุณธรรมทางกฎหมาย แต่ในความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำไปเพราะความยากจนเหลือทนทานและทรัพย์นั้นมีราคาเล็กน้อยยังคงเป็นความผิดอาญาแผ่นดินอยู่ นอกจากนี้ในความผิดฐานฉ้อโกงหรือยักยอกทรัพย์นั้นประเภทหรือลักษณะการกระทำนั้นอาจสร้างความเสียหายให้แก่ผู้เสียหายได้มากกว่าการลักทรัพย์ที่มีราคาเพียงเล็กน้อยซึ่งเป็นการผิดที่มีความเป็นอาชญากรรมที่มากกว่า ร้ายแรงกว่า สร้างความเสียหายได้มากกว่า และผู้กระทำแม้จะมีได้กระทำไปเพราะความยากจนหรือความจำใจเหลือทนทาน กฎหมายก็เปิดช่องทางให้ผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดเจรจาระงับคดีความกันเองได้ ในขณะที่ผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยและได้กระทำไปเพราะความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน ไม่มีโอกาสที่จะเจรจาชำระค่าเสียหายเพื่อให้คดีระงับไปเองได้ และถึงแม้ผู้เสียหายจะไม่ประสงค์จะดำเนินคดีแต่พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการก็ต้องดำเนินการตามกฎหมายส่งฟ้องศาล และในทางปฏิบัติแล้วพนักงานอัยการจะส่งสำนวนให้ศาลชี้ขาดคดีเสมอ จะไม่ตั้งระงับฟ้องเอง เพราะเกรงว่าจะเป็นความผิดฐานเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157

อนึ่งถึงแม้ประเทศไทยจะมีพระราชบัญญัติการไต่ถามข้อพิพาท พ.ศ. 2562 เปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดในคดีที่มีอัตราโทษเล็กน้อยสามารถเจรจาระงับคดีกับผู้เสียหายได้เอง รวมถึงในคดีลักทรัพย์ตามมาตรา 334 ด้วยก็ตาม แต่พระราชบัญญัติดังกล่าวไม่สามารถบังคับใช้ได้ครอบคลุมแก่ผู้กระทำผิดในทุกกรณีเพราะมีเงื่อนไขว่าผู้ที่ขอไต่ถามข้อพิพาทนั้นจะต้องไม่เคยขอไต่

เกลี้ยตามพระราชบัญญัติการ โกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาก่อน ทำให้ผู้กระทำผิดที่เคยขอ โกล่เกลี่ยข้อพิพาทมาแล้วและกลับมากระทำซ้ำอีกครั้งจะไม่สามารถขอ โกล่เกลี่ยได้อีกเพราะต้องห้ามตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว อีกทั้งการขอ โกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวสามารถกระทำ ได้เฉพาะในชั้นพนักงานสอบสวนเท่านั้น ไม่สามารถขอ โกล่เกลี่ยในชั้นศาลได้ทำให้หากคู่กรณีไม่ได้เจรจา โกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวนจนคดีเลยมาถึงชั้นศาล ก็จะตัดสิทธิผู้เสียหายและผู้กระทำผิดที่จะขอ โกล่เกลี่ยทันที นอกจากนี้หากมีการยื่นฟ้องคดีไปก่อนแล้วโดยฝ่ายผู้เสียหายก่อนที่จะมีการ โกล่เกลี่ยในชั้นพนักงานสอบสวน หรือในขณะที่มีการ โกล่เกลี่ยในชั้นสอบสวนก็ตาม สิทธิในการ โกล่เกลี้ยตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวก็จะเป็นระงับไปทันที

ทั้งนี้เมื่อได้พิจารณากฎหมายอาญาของต่างประเทศในความผิดฐานลักทรัพย์เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการบัญญัติกฎหมาย จึงทำให้ทราบว่ากฎหมายอาญาของต่างประเทศได้แบ่งประเภทของความผิดฐานลักทรัพย์ไว้อย่างชัดเจน โดยเอาราคาของทรัพย์มาเป็นเกณฑ์ในการกำหนดความร้ายผิด เช่น ถ้าทรัพย์ที่ลักเอาไปนั้นมีราคาสูง ก็จะจัดความผิดฐานลักทรัพย์ที่ตัวทรัพย์มีราคาสูงว่าเป็นประเภท Grand theft หรือในบางประเทศเรียกว่า Aggravated theft ส่วนถ้าทรัพย์ที่ลักไปมีราคาเพียงเล็กน้อยจะเรียกว่า Petty theft หรือบางประเทศเรียกว่า Minor theft เหตุที่ต้องมีการแบ่งประเภทของการลักทรัพย์ตามมูลค่าของทรัพย์ที่ลักไปก็เพื่อประโยชน์ในการกำหนดบทลงโทษที่เหมาะสมแก่ความร้ายแรง หรือความเสียหายที่ผู้กระทำก่อขึ้นทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับภารกิจของกฎหมายเป็นอย่างดี

ด้วยเหตุนี้จึงควรบัญญัติให้ความผิดฐานลักทรัพย์ที่ได้กระทำไปเพราะความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อยให้เป็นความผิดอันยอมความได้ เพื่อหลีกเลี่ยงที่จะนำคดีในลักษณะนี้เข้าสู่ชั้นศาลซึ่งจะช่วยลดปริมาณคดีในศาลได้และช่วยให้รัฐประหยัดงบประมาณแผ่นดินซึ่งต้นทุนของกระบวนการยุติธรรมกับคดีอาญานั้นมีต้นทุนในการดำเนินคดีอาญาของรัฐมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก เมื่อเทียบกับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นในคดีประเภทดังกล่าวที่มีเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

5.2 ข้อเสนอแนะ

ถึงแม้ในปัจจุบันประมวลกฎหมายอาญาของไทยจะมีบัญญัติเกี่ยวกับความผิดฐานลักทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย ตามมาตรา 335 วรรค 5 บัญญัติไว้เรียบร้อยแล้วแต่บทดังกล่าวเป็นเรื่องที่ทำให้ศาลใช้ดุลพินิจในกรณีที่เห็นว่าถ้าผู้กระทำความผิดนั้นได้กระทำไปด้วยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน ถ้ากระทำแก่ทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย ให้ศาลบังคับโทษตามมาตรา 334 รวมถึงมีพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. 2562 ที่ช่วยให้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดสามารถตกลงระงับคดีได้ในคดีลักทรัพย์ ตามมาตรา 334 ก็ตาม แต่เนื่องจากข้อจำกัดบางประการที่ทำให้ผู้กระทำความผิดระงับคดีได้เฉพาะชั้นพนักงานสอบสวนเท่านั้น เมื่อคดีขึ้นสู่ชั้นศาลแล้วก็ไม่อาจถอนฟ้องโดยฝ่ายผู้เสียหายได้อีกต่อไป ทำให้ผู้กระทำความผิดยังคงจะต้องถูกศาลมีคำพิพากษา เพราะคดีลักทรัพย์เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ไม่ว่าศาลจะพิพากษาให้รอการลงโทษ หรือพิพากษาลงโทษจำคุก สังคมและตัวจำเลยเองย่อมไม่ได้รับประโยชน์จากการบังคับโทษ เนื่องจากความผิดลักษณะดังกล่าวมีความเป็นอาชญากรรมน้อย และไม่กระทบต่อสังคมโดยรวม ดังนั้นจึงขอเสนอว่าสมควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติความผิดฐานลักทรัพย์โดยบทบัญญัติขึ้นใหม่ว่า มาตรา 335/1 " ถ้าการกระทำความผิดตามบทบัญญัติในมาตรา 334 มิได้กระทบต่อประโยชน์สาธารณะ และเป็นการกระทำโดยความจำใจหรือยากจนเหลือทนทาน และทรัพย์มีราคาเล็กน้อย ให้เป็นความผิดอันยอมความได้" เพื่อให้ผู้เสียหายและผู้กระทำความผิดสามารถตกลงเจรจาระงับคดีกันเองได้ อันจะเป็นการหันเหคดีในลักษณะดังกล่าวขึ้นสู่ศาล โดยสามารถระงับคดีได้ในทุกชั้นศาล และจะเป็นประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดในการที่จะกลับตัวเป็นคนดีของสังคมต่อไป อีกทั้งคดีประเภทลักทรัพย์เล็ก ๆ น้อย ๆ ก็ จะลดลงไปจากศาล รัฐก็จะได้ประโยชน์ในการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเกี่ยวกับคดีอาญา และเป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังอีกทางหนึ่งด้วย

นอกจากนี้เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยมิได้บัญญัติว่าทรัพย์ราคาเท่าไรหรือถึงควรจะเรียกว่าทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยจึงทำให้เกิดปัญหาว่าทรัพย์ชนิดหนึ่งในท้องที่หนึ่งอาจมีราคามาก แต่ในท้องที่หนึ่งกลับมีราคาเล็กน้อย หรือทรัพย์ชนิดหนึ่งนั้นอาจถูกพิจารณาว่าเป็นทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อยในมุมมองดุลพินิจของศาลท้องที่หนึ่ง แต่ศาลท้องที่อื่นผู้พิพากษาอาจมองว่าทรัพย์นั้นมิใช่ทรัพย์ที่มีราคาเล็กน้อย ดังนั้นจึงสมควรบัญญัติราคาที่ชัดเจนเป็นมาตรฐานที่เหมาะสม โดยนำรายได้โดยรวมของประชากร หรืออัตราเงินเดือนโดยเฉลี่ยมาคำนวณเพื่อกำหนดราคาที่เหมาะสมชัดเจนต่อไป

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- เกียรติจักร วัจนะสวัสดิ์. คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร : พลสยามพริ้นติ้ง. 2551.
- คณพล จันทรหอม. คำอธิบายกฎหมายอาญาภาคความผิด เล่ม 2. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน. 2559.
- คณิต ณ นคร. กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน. 2563.
- จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญาภาค 2 ตอน 2 และภาค 3. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : เนติบัณฑิตยสภา. 2553.
- จิตติ ดิงศภัทย์. กฎหมายอาญา ภาค 1 ตอน 1. พิมพ์ครั้งที่ 7 ตอน 2 พิมพ์ครั้งที่ 6. จัดพิมพ์โดย สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา : กรุงเทพมหานครพิมพ์. สิงหาคม 2525.
- จุฬารัตน์ ยะปะนัน. “ความผิดอาญาแผ่นดินและความผิดอันยอมความได้.” จลนนิติ (มีนาคม - เมษายน 2553).
- ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ. ประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับอ้างอิง). พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน. 2547.
- ปกป้อง ศรีสนิท. กฎหมายอาญาชั้นสูง. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน. 2563.
- พชรพร หงส์สุวรรณ. “เหตุทำให้คดียอมความได้ : ศึกษากรณีความผิดบางฐานระหว่างสามีภริยา.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2555.
- พนิดา อรรถเศรษฐัง. “ความผิดอันยอมความได้กับความผิดอาญาแผ่นดิน.” เอกสารวิชาการอบรมหลักสูตรผู้พิพากษาศาลชั้นต้น. รุ่นที่ 2 (พ.ศ. 2547).
- ร. แลงกาด์. ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย เล่ม 2. บรรณาธิการโดย ชาญวิทย์ เกษตรศิริ. วิกัลย์ พงศ์พินิตานนท์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด. 2526.
- วิมลฎีกา ศรีประเสริฐ. “การกำหนดความผิดอาญาฐานบุกรุกเพื่อไปกระทำความผิดอื่น.” วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2560.
- สมบุญ ชัยรัตน์. แนะนำประวัติศาสตร์กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร.

สมพงษ์ เตชะสมุทร. “มาตรการเสริมแทนโทษปรับในคดีสุโทษ.” เอกสารวิจัยหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร. รุ่นที่ 60 (พ.ศ.2560-2561).

สรัฐ กิติ ศุภการ. หลักและคำพิพากษา : กฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ พรินตติ้ง. 2559.

สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล. คำอธิบายความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน. 2546.

สุรสิทธิ์ แสงวิโรจน์พัฒน์. “ความผิดฐานลักทรัพย์ตามกฎหมายอาญาเยอรมัน.” คูลพาท เล่มที่ 2 ปีที่ 56. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2552).

หยุด แสงอุทัย. คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน. 2561.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 1. พิมพ์ครั้งที่ 16. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2537.

หยุด แสงอุทัย. กฎหมายอาญา ภาค 2-3. พิมพ์ครั้งที่ 10. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2548.

หยุด แสงอุทัย. “การวินิจฉัยปัญหาคดีอาญา”. บทบัณฑิตย เล่ม 11. (พ.ศ. 2481-2483).

อรริษา ชูตินันท์. อาชญาวิทยาและทัณฑวิทยา. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน. 2563.

อาทิตย์ ชะอุ่ม. “ความผิดฐานลักทรัพย์ : ศึกษากรณีการลักทรัพย์โดยมีสิ่งกีดกั้นตามมาตรา 335(3).” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. 2561.

ภาษาต่างประเทศ

Austin M, Chinhengo. Essential Jurisprudence. 1995.

Herbert L. Packer. The Limits of the Criminal. California : Stanford University Press. 1968

H.L.A. HART. Social Solidarity and the Enforcement of Morals. University of Chicago Law Review. Vol.35 no.1.

H.L.A. HART. Law Liberty and Morality. California : Stanford University Press. Reprinted. 1965.

Tadeusz Grygier. Social Protection Code : A New Model of Criminal Justice. 1977.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ - นามสกุล ธนชัย สุริวงค์
วัน เดือน ปีเกิด 31 สิงหาคม 2530
ประวัติการศึกษา นิติศาสตรบัณฑิต ปีการศึกษา 2553 มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ. 2553
 ประกาศนียบัตรเนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 67 พ.ศ. 2557
 ประกาศนียบัตรทนายความ พ.ศ. 2560

